

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra antropologie a zdravovědy

Diplomová práce

Bc. Markéta Kupková

Aktivizační metody ve výuce Ošetrovatelství ve 2. ročníku
na středních zdravotnických školách

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu.

V Olomouci dne

Markéta Kupková

Poděkování

Děkuji Mgr. Janě Majerové, za odborné vedení diplomové práce, poskytování rad a materiálních podkladů. Dále děkuji všem respondentům za ochotu při vypracování dotazníků, přátelům a rodinným příslušníkům, kteří mi pomáhali.

OBSAH

1	ÚVOD	7
2	CÍL DIPLOMOVÉ PRÁCE	8
3	TEORETICKÉ POZNATKY	9
3.1	Pojetí výuky.....	9
3.1.1	Transmisivní vyučování	9
3.1.2	Konstruktivistické vyučování.....	10
3.2	Metody výuky.....	10
3.2.1	Klasifikace metod výuky.....	11
3.2.2	Klasifikace základních skupin metod výuky dle Maňáka	13
3.2.3	Charakteristika vybraných základních metod výuky	15
3.2.4	Selekce výukových metod.....	17
3.3	Aktivizační metody	18
3.3.1	Zavádění a přínos aktivizačních metod	19
3.3.2	Tvorba aktivizačních metod	20
3.3.3	Přehled aktivizačních metod	20
3.3.4	Metody diskusní	22
3.3.5	Metody heuristické	27
3.3.6	Metody situační	28
3.3.7	Metody inscenační.....	29
3.3.8	Didaktické hry	30
3.4	Ošetřovatelství	33
3.4.1	Charakteristika vyučovacího předmětu Ošetřovatelství.....	33
3.4.2	Organizace předmětu Ošetřovatelství	34
3.4.3	Cíle předmětu Ošetřovatelství	35
3.4.4	Výuka předmětu Ošetřovatelství ve 2. ročníku	36
4	MATERIÁL A METODIKA PRÁCE	37
4.1	Charakteristika zkoumaného souboru	37
4.2	Organizace a metodika výzkumu	40
4.3	Zpracování dat.....	43
4.4	Výsledky a diskuse.....	44
4.4.1	Výsledky dotazníkového šetření pedagogů	44
4.4.2	Diskuse a celkové hodnocení dotazníkového šetření pedagogů	57

4.4.3	Výsledky dotazníkového šetření žáků.....	58
4.4.4	Diskuse a hodnocení dotazníkového šetření žáků ve srovnání s pedagogy	74
4.4.5	Diskuse a celkové hodnocení dotazníkového šetření.....	75
5	VYBRANÉ AKTIVIZAČNÍ METODY A JEJICH PRAKTICKÁ APLIKACE	
	VE 2. ROČNÍKU V OŠETŘOVATELSTVÍ.....	77
5.1	Brainwritting.....	77
5.2	Pexeso.....	78
5.3	Puzzle	80
5.4	ANO x NE.....	83
5.5	Pětilístek	85
5.6	Křížovka	86
5.7	Vennův diagram	88
5.8	Riskuj.....	90
5.9	T – graf	92
5.10	Insert – znaménkování textu	94
5.11	Zpřeházené věty	96
5.12	Myšlenková mapa	99
5.13	Co si myslím	101
5.14	Hraní rolí – Role play	103
5.15	Návštěvníci	105
5.16	Case study – případová studie.....	107
6	ZÁVĚR	109
7	SOUHRN	111
8	SUMMARY	112
	REFERENČNÍ SEZNAM.....	113
	PŘEHLED TABULEK	117
	PŘEHLED GRAFŮ A SCHÉMAT	118
	PŘEHLED PŘÍKLADŮ	119
	SEZNAM ZKRATEK	120
	SEZNAM PŘÍLOH	121
	PŘÍLOHY	
	ANOTACE PRÁCE	

1 ÚVOD

Položme si otázku, jak správně a co nejlépe vést výchovně vzdělávací proces. Málokdo z nás umí jednoznačně odpovědět. Jedním ze základních předpokladů úspěšného výchovně vzdělávacího procesu je osobnost učitele, odborné znalosti a způsob vedení výuky. V současné době jsme svědky vzdělávání, které plní základní poslání výchovně vzdělávacího procesu, ale ve většině případů postrádá samostatnou činnost vzdělávaných. Žáci jsou jakýmsi figurkami v zaběhlém procesu, kterého se aktivně účastní jen málokdy. Tento jev je dlouhodobým problémem současného vzdělávání, na základě kterého vznikl cíl, změnit žáka z pasivního posluchače na aktivního účastníka. Jedním z řady prostředků, které by mohli pomoci k dosažení tohoto cíle, jsou aktivizační metody (Kotrba, Lacina, 2007; Maňák, Švec, 2003; Obst, 2006).

Právě, proto jsou tématem diplomové práce aktivizační metody ve výuce Ošetřovatelství ve 2. ročníku na středních zdravotnických školách. Téma práce je specifikováno na výuku Ošetřovatelství ve 2. ročníku, z důvodu budoucí aprobace pro výuku předmětu Ošetřovatelství a velkého množství teoretických a praktických poznatků, které jsou žákům v druhém ročníku v Ošetřovatelství předávány.

Cílem aktivizačních metod je zvýšení aktivity vzdělávaných, jejich samostatné činnosti, kreativity a produkce nápadů. Aktivita a aktivace, jsou činnosti úzce spojené s člověkem, vůlí, tvořivostí a celkovým během organismu (Kotrba, Lacina, 2007).

Smyslem práce je zjistit zda učitelé uplatňují aktivizační metody ve výuce Ošetřovatelství ve 2. ročníku, vytvořit učební pomůcku tvořenou vybranými aktivizačními metodami na konkrétní témata v Ošetřovatelství a upozornit učitele i žáky na důležitost a význam aktivizačních metod při výuce.

Teoretická část práce se věnuje, obecnému pojetí výuky, metodám výuky a jejich klasifikací, přehledem, členěním a tvorbou aktivizačních metod. Vyučovacím předmětem Ošetřovatelství, jeho charakteristikou, cíli a organizací. Kapitola materiál a metodika práce charakterizuje zkoumaný soubor, který je tvořen učiteli Středních zdravotnických škol v Olomouci a Opavě a žáky 2. ročníku, oboru Zdravotnický asistent na Středních zdravotnických školách v Olomouci a Opavě. Další částí je popis organizace a metodiky výzkumu prostřednictvím dotazníkového šetření, zpracování dat a výsledků praktické části práce. Učební pomůcka tvořená vybranými aktivizačními metodami na konkrétní témata v Ošetřovatelství, je závěrečnou kapitolou diplomové práce.

2 CÍL DIPLOMOVÉ PRÁCE

Dominantním cílem diplomové práce je, zjistit zda učitelé uplatňují aktivizační metody ve výuce Ošetrovatelství ve 2. ročníku na středních zdravotnických školách a vytvořit učební pomůcku s vhodnými aktivizačními metodami na konkrétní témata v Ošetrovatelství ve 2. ročníku.

Dílčí cíle

- **DC (dílčí cíl) 1** - Zjistit jaké konkrétní aktivizační metody učitelé nejčastěji ve výuce Ošetrovatelství uplatňují.
- **DC 2** - Zjistit vztah učitelů a žáků k aktivizačním metodám (kladný, nebo záporný).
- **DC 3** – Zjistit frekvenci uplatnění aktivizačních metod učiteli a frekvenci setkání žáků s aktivizačními metodami.
- **DC 4** - Zjistit znalost konkrétních aktivizačních metod žáky 2. ročníku, oboru Zdravotnický asistent.
- **DC 5** - Porovnat výsledky dotazníkového šetření pedagogů a dotazníkového šetření žáků.

3 TEORETICKÉ POZNATKY

3.1 Pojetí výuky

Výuka neboli vyučování je organizační formou výchovně – vzdělávací práce. Vyznačuje se cílevědomostí, řízeností, systematičností a plánováním. Vyučování je jednou stránkou výuky činností vyučujícího, druhou stránku výuky tvoří učení, činnost vychovávaných (Kantorová, 2008).

Na výuku nahlížíme, jako na spjaté činnosti učitele a žáků, nepřesně $\text{výuka} = \text{vyučování} + \text{učení}$ (Obst a kol., 1994).

Maňák a Švec (2003, s. 9), uvádí že, „*koncepce výuky jsou výrazem daného stavu poznání edukační reality, zobecňují dosažené teoretické poznatky i praktické zkušenosti a jsou východiskem pro nové nebo inovované pojetí výchovně-vzdělávací práce*“.

Vyučování probíhá ve dvou základních pohledech na školní poznávání. Tyto dva pohledy poznání se označují jako transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky (Vališová, 2011).

3.1.1 Transmisivní vyučování

Transmisivní vyučování vidí poznání jako předvídání a vychází z následujících předpokladů:

1. **žák neví,**
2. **učitel ví, (je garantem pravdy),**
3. **intelligence je prázdná nádoba** (Vališová, 2011).

Při vyučování převažují výkladové metody, předkládání hotových obsahů žákům, žáci jsou pasivním účastníkem výchovně – vzdělávacího procesu a převládá autorita učitele (Obst, 2006).

3.1.2 Konstruktivistické vyučování

Konstruktivistické vyučování vidí poznání jako výstavbu vlastního poznání. Vychází z těchto předpokladů:

1. **žák ví,**
2. **učitel vytváří takové podmínky, aby mohl žák dosáhnout co nejvyššího rozvoje,**
3. **intelligence je oblast, která se modifikuje a obohacuje** (Vališová, 2011).

Pedagogický konstruktivismus se pokouší o překonání transmisivního pojetí výuky. Na konstruktivismu je obecně přijímáno, že je učení aktivní proces (Obst, 2006).

Obvykle pracuje s tzv. trojfázovým modelem učení – EUR (evokace, uvědomění si významu, reflexe). Model je složen z fází:

- a) **evokace** – počáteční fáze, žák si vybavuje, co všechno o daném učivu ví, jaké představy (prekoncepty) má,
- b) **uvědomění si významu** – v této fázi musí být žák aktivním spolupracovníkem, získává a upevňuje si nové informace a myšlenky,
- c) **reflexe** – žáci formulují informace, které pochopili, dotváří si novou představu o tématu, uvědomují si, co se naučili, a oblasti ke kterým by ještě potřebovali vysvětlení (Grecmanová, Urbanovská, 2007).

3.2 Metody výuky

„Metoda (z řeckého meta – hodos, methodos = cesta k něčemu, způsob postupu) je v nejširším slova smyslu projev cílevědomé aktivity subjektu ve všech oblastech lidské činnosti“ (Horák a kol., 1985, s. 137).

„O. Kádner rozumí metodou plánovitý a promyšlený postup výchovy, nebo vyučování“ (Kádner in Horák a kol., 1985, s. 139).

Dle Maňáka je výuková metoda nejzpůsobilejším nástrojem učitelovi vzdělávací kompetence, protože právě výuková metoda zprostředkovává a zajišťuje dosažení edukačních cílů (Maňák, Švec, 2003).

Výukové metody řadíme mezi základní části školní didaktiky. Nejobecněji je chápeme jako určitou možnost k dosažení stanovených výukových cílů (Kalhoust, Obst, 2009).

Jsou učitelem projektovaný model činnosti, který se uskutečňuje vzájemnou spoluprací učitele a žáka, směřující k osvojení učiva a dosažení výukových cílů (Obst, 2006).

Interakci učitele a žáka, chápeme jako vzájemnou spolupráci, při níž učitel uznává psychologické, sociální a somatické individuální zvláštnosti žáka, který se ztotožňuje s výukovými cíli (Kalhoust, Obst, 2009).

3.2.1 Klasifikace metod výuky

Na základě aktuálních potřeb školní didaktiky je pro pedagogickou praxi vhodná klasifikace metod výuky dle I. J. Lerner (1986). Tato klasifikace vychází z poznávacích činností žáka při vzdělávání a z charakteristiky činnosti učitele. Lerner uvádí pět základních metod výuky:

1. **Informačně – receptivní metoda,**
2. **Reproduktivní metoda,**
3. **Metoda problémového výkladu,**
4. **Heuristická metoda,**
5. **Výzkumná metoda** (Kalhoust, Obst, 2009).

Výše uvedené metody rozdělujeme do dvou skupin:

- A. Reproductivní metody** – č. 1 a 2 jsou metody, kdy žáci získávají hotové vědomosti, případně reprodukují,
- B. Produktivní metody** – č. 4 a 5 jsou metody, kdy žáci získávají nové poznatky převážně samostatně, jako výsledek tvořivé činnosti (Kalhoust, Obst, 2009). Komplexní tabulka znázorňující klasifikaci metod výuky dle I. J. Lerner je znázorněna v příloze č. 1.

Metoda problémového výkladu, patří do přechodné skupiny metod. U žáků očekáváme jak osvojování hotových informací, tak tvořivou činnost (Kalhoust, Obst, 2009).

Informačně – receptivní metoda je charakteristická předáváním hotových informací žákům. Využívá se ve všech vyučovacích předmětech na základních i středních školách. Realizace probíhá formou výkladu, popisem, vysvětlováním, pomocí tištěného textu, a dalších učebních a demonstračních pomůcek, případně poslechem zvukového záznamu, či zhlédnutím videoprogramů (Janiš, 2010).

Didaktický základ informačně - receptivních metod tvoří předkládání hotových informací učitelem a vnímání a zapamatování žáky (Kalhoust, Obst, 2009).

Po žákovi je požadováno poslouchat, pozorovat a zapamatovat si předávané informace. Učitel přebírá stěžejní aktivitu, žák je aktivní pouze v tom, že si osvojuje určitý postup učení (Obst, 2006).

Reproduktivní metoda

Je metodou systematického opakování způsobu činnosti. Didaktický základ metody je v tom, že učitel vytváří, systém učebních úloh pro činnost žáků, kterou znají. Plnění úloh můžeme uskutečnit ústním opakováním, čtením, psaním, řešením typových úloh, čtením map, rýsováním, prováděním výtvarných cvičení atd. Reproductivní metoda přesouvá úroveň osvojení do úrovně porozumění informací a částečnému používání v typových situacích (Kalhoust, Obst, 2009).

Metoda problémového výkladu

Je metodou, při které učitel konstruuje konkrétní výukový cíl problémové úlohy, u které dochází k osvojování poznatků a zkušeností žáků (Obts, 2006).

Učitel stanoví učební úlohu, na kterou žáci neznají odpověď a musí se k ní svou osobní aktivitou, případně za pomoci učitele, dopracovat. Během řešení problematiky prochází jednotlivými fázemi a ukládají si algoritmus postupu, který je následující:

1. **vyjasnění problematiky,**
2. **rozbor problematiky,**
3. **nalezení možného postupu řešení,**
4. **výběr nejpravděpodobnějšího řešení,**
5. **potvrzení, či vyvrácení, případná úprava realizovaného řešení**

(Kalhoust, Obst, 2009).

Heuristická metoda

Kalhoust, Obst, (2009), popisují heuristickou metodu jako, osvojování zkušeností z tvořivé činnosti prostřednictvím jednotlivých etap. Učitel na základě okruhů učiva a zkušeností žáka vytváří učební úlohy tak, aby pro žáky znamenali určitou obtíž, rozpor a vyžadovali od nich samostatné řešení odpovídající některé z uvedených fází. Učitel

postupně stanovuje dílčí problémy, upozorňuje na protiklady a konfliktní situace a společně s žáky nachází jednotlivé kroky k řešení problému.

Heuristické a problémové metody posunují úroveň osvojení do roviny aplikace. V případě vedení výuky takovýmto způsobem, učitel snáze rozezná pohotového, originálního a schopného žáka (Kalhoust, Obst, 2009).

Výzkumná metoda

Výzkumná metoda se od předešlé metody odlišuje v první řadě celistvostí v přístupu k řešení problémových úkolů. Žák musí komplexně a kreativně prosadit vědomosti, stejně tak i praktické zkušenosti (Janiš, 2010).

Hlavní učitelovou činností je výběr žádaných učebních úloh, které by mohly u žáků opatřit kreativní vědomostní aplikace a osvojení praktických zkušeností, včetně samostatného výběru postupu řešení. Při výzkumné metodě je zcela začleněna část vnímání a reprodukce do procesu zkoumání (Kalhoust, Obst, 2009).

I. J. Lerner (1986), připomíná, že ukazatelem efektivnosti výzkumné metody je posun v intelektuálním rozvoji žáků, který se projevuje plnou samostatností při zkoumání a řešení problémů.

3.2.2 Klasifikace základních skupin metod výuky dle Maňáka

Dalším z předních autorů zabývajících se problematikou výukových metod je J. Maňák, který nabízí následující členění výukových metod na metody:

„ Metody z hlediska pramene poznání a typu poznatků – aspekt didaktický

1. METODY SLOVNÍ

- *monologické metody (popis, vysvětlování, vyprávění, přednáška...),*
- *dialogické metody (rozhovor, diskuze, dramatizace...),*
- *metody práce s učebnicí, knihou.*

2. METODY NÁZORNĚ DEMONSTRAČNÍ

- *pozorování předmětů a jevů,*
- *předvádění (předmětů, modelů, pokusů, činností),*
- *demonstrace statických obrazů,*
- *projekce statická a dynamická.*

3. *METODY PRAKTICKÉ*

- *nácvik pohybových a pracovních dovedností,*
- *žákovské laborování,*
- *pracovní činnosti,*
- *grafické a výtvarné činnosti.*

Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků – aspekt psychologický

1. *METODY SDĚLOVACÍ*
2. *METODY SAMOSTATNÉ PRÁCE ŽÁKŮ*
3. *METODY BADATELSTKÉ A VÝZKUMNÉ*

Metody z hlediska myšlenkových operací – aspekt logický

1. *POSTUP SROVNÁVACÍ*
2. *POSTUP INDUKTIVNÍ*
3. *POSTUP DEDUKTIVNÍ*
4. *POSTUP ANALYTICKO – SYNTETICKÝ*

Varianty metod z hlediska fází výuky

1. *METODY MOTIVAČNÍ*
2. *METODY EXPOZIČNÍ*
3. *METODY FIXAČNÍ*
4. *METODY DIAGNOSTICKÉ*
5. *METODY APLIKAČNÍ*

Varianty metod z hlediska výukových forem a prostředků – aspekt organizační

1. *KOMBINACE METOD S VYUČOVACÍMI FORMAMI*
2. *KOMBINACE METOD S VYUČOVACÍMI POMŮCKAMI “,*

(Maňák in Kantorová a kol., 2010, s. 11 - 12).

3.2.3 Charakteristika vybraných základních metod výuky

Metody slovní

Slovo je nástroj nejrychlejšího přenosu požadovaných informací, právě proto také patří slovní metody, mezi nejvšestrannější a nejužívanější (Obst, 2006).

Můžeme je dělit jako:

METODY SLOVNÍ MONOLOGICKÉ

Vysvětlování – Maňák, Švec (2003, s. 57) charakterizují metodu vysvětlování jako „*logický a systematický postup při zprostředkování učiva žákům*“.

Využívá se hlavně v situacích, kde se nemůže učitel opřít o žakovy předchozí zkušenosti a vědomosti (Kalhoust, Obst, 2009).

Přednáška – Předkládá informace v logickém, utříděném a jazykově korektním projevu. Má základní části jako úvod, výkladová a závěrečná část (Kalhoust, Obst, 2009).

Vyprávění – Je metodou, která je spojena s potřebou člověka předávat a sdělovat své zážitky, pocity, fantazii a postoje (Maňák, Švec, 2003).

METODY SLOVNÍ DIALOGICKÉ

Základním znakem dialogu je společná komunikace mezi učitelem a žáky. Proto, aby byl dialog efektivní, je třeba dodržovat určitá pravidla. Zásadním pravidlem je stanovení cíle dialogu, správné vedení dialogu a schopnost naslouchání jiné osobě (Kalhoust, Obst, 2009).

Mezi hlavní dialogické metody řadíme:

Rozhovor – Je metoda, se kterou se setkáváme v každodenním styku. Hovoříme o verbální komunikaci, která je vedena formou otázek a odpovědí, dvou nebo více osob (Maňák, Švec 2003). Může se uskutečnit v rovině učitel – žák, učitel – žáci, nebo pouze mezi žáky. Od učitele vyžaduje schopnost formulace otázek, od žáků schopnost vytvářet odpovědi (Kalhoust, Obst, 2009).

Diskuse – Je vzájemnou komunikací mezi učitelem a žákem, mezi žáky navzájem, při které je předmětem dán didaktický problém. Metoda vyžaduje od zúčastněného míru vědomostí vztahující se k problematice (Obst, 2006).

Metoda práce s textem

Dle Maňáka a Švece (2003, s. 64), práci s textem, rozumíme „výukovou metodu založenou na zpracování textových informací, jejichž využití směřuje k osvojení nových poznatků, k jejich rozlišení a prohloubení, popřípadě k jejich upevnění a fixaci“.

Po didaktické stránce se jedná o neodmyslitelnou metodu. Jestliže žák získá dovednost správně pracovat s textem, dochází k zvýšení jeho učební aktivity. Rovnoměrné využívání metody ve výuce, by mělo u žáků upevnit zdatnost práce s textem a podstatně ulehčit výchovně – vzdělávací proces (Kalhoust, Obst, 2009).

Metoda názorně demonstrační

Názorně demonstrační jsou metody, při kterých dochází k praktickému zobrazení dané problematiky, případně problematiku můžeme konkrétně demonstrovat, předvést pokusem, ukázkou atd., (a tak dále), (Kalhoust, Obst, 2009).

Své uplatnění metody nachází především v etapě smyslového zprostředkování učiva. Jsou metody svázané s dovednostními a slovními metodami (Maňák, Švec, 2003).

Příkladem jsou metody:

Předvádění - Žákům zprostředkovává vjemy a prožitky pomocí smyslových receptorů, vjemy se následně stávají stavebním materiálem pro psychické úkony a procesy (Maňák, Švec, 2003).

Pozorování – Je důležitou součástí předvádění, protože předvádění bez pozorování nemá smysl. Může doprovodit demonstraci, nebo se využít samostatně (Maňák, Švec, 2003).

Práce s obrazem – Je dlouhými léty osvědčený postup. Obrazem chápeme zobrazení reality za účelem zachování vjemu. V kontextu s didaktikou hovoříme o školním obraze, který chápeme jako zobrazení jevu, který využíváme v edukačním procesu (Maňák, Švec, 2003).

Instruktaž – Na instruktaž pohlížíme jako na teoretický úvod, před praktickou činností. Popisuje určitý objekt a činnosti s ní spojené (Kalhoust, Obst, 2009).

Metody dovednostně praktické

Oblast dovednostně praktických metod se vztahuje především na postupy, které kultivují žákovy činnosti vedoucí k osvojení psychomotorických a motorických dovedností (Maňák, Švec, 2003). Mezi metody řadíme:

Vytváření dovedností – Dovednosti jsou ústřední oblastí kurikula, rozumíme jí připravenost žáka k činnosti. Dovednosti žák dosáhne na základě osvojených vědomostí.

Je třeba si uvědomit, že vytváření dovedností je stále trvající proces. Dovednost se vyznačuje rysy jako porozumění situaci, tvořivá aktivita žáka, řešení úkolů a schopnost rekonstrukce zvládnutých činností (Maňák, Švec, 2003).

Napodobování – „*Napodobování se vymezuje jako proces přebírání určitých způsobů chování od jiných, zejména starších lidí, kteří mají autoritu*“ (Maňák, Švec 2003, s. 97).

Manipulování, laborování, experimentování – Manipulování je metodou, která pomáhá objevovat prostředí, zařízení, vybavení ve, kterém se žák pohybuje. Často užívané jsou montážní a demontážní cvičení, stavebnice a modely. Manipulace je v některých případech přechodem od demonstračních metod k dovednostem. Laborování, je metoda, kdy se žáci učí průběhu práce a výsledkům. Umožňuje usuzování, rozvoj logického myšlení a vytváří pracovní návyky. Experiment je badatelský přístup k realitě, je to zkoušení, ověřování jevů, nalézání nových poznatků atd., (Maňák, Švec, 2003).

3.2.4 Selekce výukových metod

Na základě výše popsaného zlomku metod výuky a jejich příkladů je zřejmé, že existuje celá řada výukových metod a možností jejich klasifikace. Ani tyto přehledy a klasifikace metod nám nezaručí nejvhodnější výběr výukové metody, ale umožňují lepší orientaci ve výukových metodách a usnadňují výběr správné metody (Pecina, Zormanová, 2009).

Široká škála výukových metod nás nutí k výběru konkrétní metody, dle předem stanoveného výukového cíle, obsahu výuky a potřeb žáků. Nejčastěji se uvádějí následující kritéria pro selekci výukových metod:

1. **Zákonnosti výukového procesu** (logické, psychologické, didaktické).
2. **Cíle a úkoly výuky**, vztahující se zejména k práci, interakci, jazyku.
3. **Obsah a metody daného oboru** zprostředkovaného konkrétním vyučovacím předmětem.
4. **Úroveň fyzického a psychického rozvoje žáků**, jejich připravenost zvládat požadavky učení.
5. **Zvláštnosti třídy, skupiny žáků**.
6. **Vnější podmínky výchovně – vzdělávací práce** (hluk, společenské prostředí, technická vybavenost).
7. **Osobnost učitele**, odborná a metodická vybavenost, zkušenosti, pedagogické mistrovství atd., (Maňák, Švec, 2003).

Výše uvedené kritéria do určité míry ovlivňují a určují volbu metod, protože odrážejí objektivní podmínky, za kterých výukový proces probíhá (Maňák, Švec, 2003).

Učitel není omezen v selekci výukových metod, ale je nezbytné, aby je byl schopen dát do vztahu se stanovenými cíly, s plánovaným modelem výuky, s plánovanou úrovní osvojování vědomostí a dovedností, a s žádoucími postoji žáků (Pecina, Zormanová, 2009).

Při výběru výukové metody, by se učitel neměl řídit pouze mechanickým postupem, který je založen na chladném přístupu, ale měl by vycházet z důkladné analýzy edukační situace. Rozhodování o výběru metod je složitý proces, ve kterém učitel zvažuje celou řadu parametrů a ukazatelů, stanovuje jejich váhu a modifikuje je vzhledem k vyučovacím cílům. Často se v praxi stává, že náročnější fází je realizace a uplatnění metod výuky, při kterých musí učitel překonat celou řadu prostorových problémů, časových nároků, zajištění pomůcek atd., (Maňák, Švec, 2003).

3.3 Aktivizační metody

Aktivizační metody jsou odvozeny od slov aktivita a aktivace. Aktivita a aktivace, jsou činnosti úzce spojené s člověkem, jeho možnostmi rozhodování, kreativity a celkové připravenosti organismu k činnosti. Již Jan Ámos Komenský navázal na antickou a středověkou tradici a kladl důraz na problematiku aktivity a samostatnosti v učení. Dalšími osobnostmi zabývající se problematikou aktivizace ve výchovně vzdělávacím procesu byli například J. J. Rousseau, L. N. Tolstoj a J. Deset (Kotrba, Lacina, 2007).

„Aktivitou ve výchovně-vzdělávacím procesu je tedy třeba rozumět zvýšenou, intenzivní činností žáka, a to jednak na základě vnitřních sklonů, spontánních zájmů, emocionálních pohnutek nebo životních potřeb, jednak na základě uvědomělého úsilí, jehož cílem je osvojit si příslušné vědomosti, dovednosti, návyky, postoje, nebo způsoby chování“ (Maňák, 1998 in Kotrba, Lacina 2007, s. 39).

Maňák, Švec (2003, s. 105) popisují aktivizační metody jako *„postupy, které vedou výuku tak, aby se výchovně vzdělávacích cílů dosahovalo hlavně na základě vlastní učební práce žáků, přičemž se klade důraz na myšlení a řešení problémů“*.

Dle Kotrby a Laciny (2007), mají aktivizační metody v první řadě změnit způsob vyučování a „oživit jej“. Poukazují na důležitost dosažení stejného efektu při užití aktivizačních metod, jako při výuce vedené tradičním stylem.

Aktivizační metody mění postoj žáků ke studiu, aktivizují je, zvyšují jejich zájem, a tak zvyšují účinnost výuky (Jankovcová, Průcha, Koudela, 1988).

Pecina, Zormanová (2009, s. 38), chápou aktivizační metody jako „ *postupy, které jsou založeny na řešení problémových situací ve vyučování* “. Proto jsou také často nazývány metodami problémovými. Maňák a Švec (2003) uvádí názvy metod alternativní nebo inovativní, protože se uplatňují především v alternativní výuce a inovativní proto, že dochází k zavádění něčeho nového.

3.3.1 Zavádění a přínos aktivizačních metod

Hlavním důvodem pro zavedení aktivizačních metod do vyučování je zvýšení aktivity studenta, jeho přeměna z pasivního posluchače na aktivního účastníka výuky. Při zvýšené motivaci a aktivitě žáka, dochází k rychlejšímu a snazšímu porozumění a osvojení nových vědomostí, dovedností i postojů. Dalším z důvodů je spolupráce žáků se spolužáky a vyučujícím a pochopení důležitosti metod a užitečnosti vlastní činnosti a práce v týmu (Kotrba, Lacina, 2007).

Jedním ze zásadních úkolů při zavedení aktivizačních metod do výuky je změna a zlepšení vztahu mezi učitelem a žáky. Učitel by měl vystupovat jako vůdce, partner a spolupracovník (Kotrba, Lacina, 2007).

Pecina a Zormanová, (2009, s. 45-46) popisují přínos aktivizačních metod v následujících bodech:

- „ *pozitivní přístup, maximální výkon žáka,*
- *individualizace výukových stylů žáka, učebního tempa a úrovně vědomostí, zkušeností a dovedností,*
- *svá, vlastní činnost – dialog, diskuze, hry atd.,*
- *různorodost použití v rozdílných vyučovacích předmětech,*
- *svoboda a příjemná atmosféra navozená nedirektivním vedením vyučovací hodiny,*
- *spolupráce žáků,*
- *konstruktivistický přístup,*
- *smysluplnost a srozumitelnost,*
- *hravost vyučování “.*

3.3.2 Tvorba aktivizačních metod

Tvorba a volba aktivizačních metod, jejich příprava a realizace je v plném rozsahu v kompetenci učitele. Celý proces tvorby aktivizačních metod je ovlivněn praxí učitele a jeho předchozími zkušenostmi (Kotrba, Lacina, 2007).

Základní možností jak uplatnit aktivizační metody ve výuce je jejich převzetí a následná úprava k tématu a cílům vyučovací hodiny. Jiným východiskem je převzetí zveřejněné metody, její rozšíření a přepracování. Nejnáročnější možností je vymýšlení zcela nového typu aktivizační metody. V případě výběru této možnosti je důležité stanovení jasného cíle, čeho chci pomocí aktivizační metody dosáhnout. Aktivizační metoda slouží jako nástroj pro dosažení cíle vyučovací hodiny (Kotrba, Lacina, 2007).

Během tvorby aktivizační metod je nejdůležitější obsah pro realizaci metody. Obsahem je výukový materiál, zadání, řešení, metodické poznámky, nebo podkladový upravený materiál, který vyrobí a donesou žáci. Ke tvorbě aktivizačních metod nás může inspirovat předchozí praxe, zkušenosti z života a různé hry. Při vytváření aktivizační metody je žádoucí vypracování metodického listu, obsahující informace o aktivizační metodě, cílech, využití, pomůcky k realizaci, časový harmonogram, použité zdroje a další (Kotrba, Lacina, 2007).

3.3.3 Přehled aktivizačních metod

Aktivizační metody můžeme třídit dle různých hledisek. Třídění aktivizačních metod usnadňuje a urychluje učitelům výběr konkrétní metody a její uplatnění ve výuce.

Kotrba a Lacina (2007, s. 141- 142) třídí aktivizační metody dle následujících faktorů:

1. „ Podle časové náročnosti přípravy učitele:

- a. do 10 minut,
- b. do 30 minut,
- c. 31 a více minut.

2. Podle časové náročnosti aplikace metody ve výuce:

- a. 5 – 10 minut,
- b. 10 – 15 minut,
- c. celá vyučovací hodina,

- d. *více než jedna vyučovací hodina.*
- 3. **Podle materiálové a obsahové náročnosti na přípravu:**
  - a. *bez náročné přípravy,*
  - b. *podklady pro aplikaci metody jsou nutné.*
- 4. **Podle materiálové náročnosti ve výuce (pomůcky nutné pro realizaci, vybavení třídy):**
  - a. *bez jakéhokoliv materiálového vybavení (případně postačí vybavení klasické třídy),*
  - b. *nadstandardní vybavení učebny (dataprojektor, počítač, zpětný projektor, interaktivní tabule),*
  - c. *potřeba více učeben pro realizaci, případně další specifické požadavky.*
- 5. **Podle tematického zařazení do kategorií:**
  - a. *hry,*
  - b. *situační metody,*
  - c. *diskusní metody,*
  - d. *inscenační metody,*
  - e. *problémové úlohy,*
  - f. *zvláštní metody.*
- 6. **Podle účelu a cílů použití ve výuce (vhodnost metod):**
  - a. *úvodní motivace studentů,*
  - b. *odreagování studentů,*
  - c. *diagnostika (zkoušení),*
  - d. *výklad,*
  - e. *opakování probrané látky.*
- 7. **Podle požadavků na samostatné studenty:**
  - a. *bez přípravy,*
  - b. *s předchozí domácí přípravou,*
  - c. *bez požadavků na jakékoliv znalosti,*
  - d. *pro realizaci nutnost znalostní báze“.*

Maňák a Švec (2003, s. 108-125) dělí aktivizující metody na metody diskusní, metody heuristické – řešení problému, metody situační, metody inscenační a didaktické hry. V následujících kapitolách práce jsou aktivizační metody na základě této klasifikace.

3.3.4 Metody diskusí

Jsou základní a nejužívanější metodou. Diskuse pozvolna navazuje na metodu rozhovoru a její další varianty, je důležitou částí výchovně-vzdělávacího procesu, ve kterých se žáci angažovaně zapojují (Maňák, Švec, 2003).

„Diskuse – disputace, rozprava, beseda, rokování, výměna názorů – má jak naznačují uvedená synonyma řadu variant a modifikací, vzájemně se odlišující svými cíli a způsoby realizace, ale v podstatě jde vždy o komunikaci ve skupině zájemců o určitý problém“ (Maňák, Švec 2003, s. 108).

Hlavním úkolem diskuse je vyjádření osobních myšlenek. Diskuse je vhodná v následujících situacích:

- *„ situace, kdy lze mít na jevy, fakta a problémy různé názory,*
- *situace, kdy jde o to seznámit se s novými nebo zajímavými poznatky a zkušenostmi,*
- *pokud se téma týká hodnotových postojů,*
- *situace, kdy jde o vytváření vlastních názorů a jejich obhajobu“* (Pecina, Zormanová, 2009, s. 58).

Metoda diskuse se od rozhovoru liší jako forma komunikace učitele a žáků, při níž si účastníci navzájem vyměňují názory na určité téma. Na základě svých znalostí vytvářejí argumenty pro své tvrzení, a tak společně nacházejí řešení daného problému. Správná diskuse je charakteristická cílevědomostí a uspořádaností, soustředěností účastníků a projevem svého názoru. Dobře vedená diskuse umožňuje žákům aktivní a okamžité myšlenkové operace, porozumění problematice a srozumitelné vyjadřování. Je také vhodnou metodou pro výcvik komunikace a získávání pozitivních sociálních postojů (Maňák, Švec, 2003).

Diskusních metod je celá řada, mezi nejznámější diskusní metody patří Brainstorming, Brainwriting, Diskuse spojená s přednáškou, Řetězová diskuse, Diskuse na základě tezí, Diskuse na základě předneseného referátu posluchače, Diskuse jako samostatná vyučovací jednotka, Panelová diskuse, diskuse v malých skupinách, Gordonova metoda, Phillips 66, Hobo metoda, Metoda cílených otázek a Metoda konsenzu (Kotrba, Lacina, 2007).

Brainstorming

Je jedna z nejznámějších a nejužívanějších aktivizačních metod vůbec. Někteří autoři ji pojmenovávají jako burzu nápadů. Uplatnění metody je možné v rozsáhlém spektru výchovně – vzdělávacího procesu (Kotrba, Lacina, 2007).

Brainstorming je metoda kolektivní, jejíchž, cílem je uvolnění a spontánní evokace nápadů k cílenému tématu, vyslovené nápady a myšlenky podporují ostatní členy skupiny a podněcují je k další činnosti (Jankovcová, Průcha, Koudela, 1988).

Ve výuce lze metodu používat velice široce, v úvodu hodiny k vyvolání motivace, během vyučovací hodiny k zjištění znalostí a pochopitelnosti probírané látky, k řešení problémového úkolu a v závěru hodiny ji lze využít k opakování, shrnutí nových pojmů atd. Příprava metody není časově, ani organizačně náročná, středně náročná je na vedení žáků, zpracování a využití výsledků skupinové práce. Brainstorming můžeme aplikovat na malé skupinky žáků i na celou třídu, na všech typech a stupních škol. Délka metody se odvíjí od typu a zaměření tématu, kompetenci učitele a schopností žáků, průměrná trvá asi 5 – 15 minut (Sitná, 2009).

Kotrba a Lacina (2007, s. 108), uvádí několik zásad brainstormingu pro úspěšnou realizaci, se kterými by měli být všichni účastníci seznámeni.

1. ***„ zákaz kritizování,***
2. ***rovnost účastníků,***
3. ***úplná volnost nápadů,***
4. ***princip kvantity před kvalitou,***
5. ***ztráta autorského práva nápadu,***
6. ***pohodové a klidné prostředí“.***

Praktický postup brainstormingu je následující. Nejdříve učitel zopakuje pravidla brainstormingu a rozdělí žáky do skupin. Následně napíše problém na tabuli, případně jej promítne, vysvětlí úkol, způsob práce, vyjádření a časové vymezení. Poté začíná samostatná produkce nápadů. Po uplynutí času zapíše všechny nápady tak, aby je měli všichni žáci na očích. Závěrem provede vyhodnocení myšlenek, na základě reálnosti, případně nerealnosti jednotlivých řešení (Kotrba, Lacina, 2007).

Brainwritting

Je písemnou obdobou brainstormingu, nápady se nevyslovují, ale zapisují na papír. Brainwritting lze provádět ve skupinkách, kdy si zapsané nápady žáci postupně posouvají o místo dále a další z žáků připisuje své nápady na papír až do doby, kdy se list papíru dostane k původnímu žáku, nebo jej můžeme provádět individuálně či skupinově (Andrejsková, 2009).

Diskuze spojená s přednáškou

Je další frekventovanou metodou, hodící se k výměně názorů mezi učitelem a žáky navzájem (Vališová, Kasíková, 2011). Diskuze může probíhat před začátkem přednášky s cílem zvýšit motivaci a vyvolat zájem, nebo v průběhu přednášky, kdy se snažíme využít momentu překvapení a zjistit porozumění probíraného tématu, případně diskuse po přednášce, která slouží k opakování, upevnění poznatků, zjištění nedostatků a procvičení probíraného učiva (Kotrba, Lacina, 2007).

Řetězová diskuse

Je cvičnou diskusí, používající se v situacích, kdy žáci nemají zkušenost s diskusí. Cílem řetězové diskuse je naslouchání druhým, vytváření otázek a shrnutí informací k tématu. Učitel sdělí účastníkům téma diskuse a na jeho projev navazují ostatní. Každý ze členů shrne předešlý projev a přidá svůj názor (Kotrba, Lacina, 2007). Příkladem řetězové diskuse může být popis aplikace intramuskulární injekce v hodinách ošetřovatelství, od přípravy až k samotné aplikaci.

Diskuze na základě tezí

Je diskuze, které předchází seznámení účastníků s tématem, obsahem přednášky a samostudiem konkrétních tezí. Samostatná diskuze probíhá společnou účastí všech aktérů, kteří sdělují nápady na základě, dříve osvojených tezí. Diskutuje se v určeném čase a dle okruhů vymezených tématem (Kotrba, Lacina, 2007; Vališová, Kasíková, 2011).

Diskuze na základě předneseného referátu

Jak je z názvu zřejmé, jedná se o typ diskuse, která probíhá po vyslechnutí referátu. Nejčastěji je využívána na vysokých a středních školách, kdy se přednáší referát a pak

následuje řešení problematiky jedním z vybraných studentů. Do projevu by neměl zasahovat vyučující, ani ostatní žáci. Zbýlá část skupiny si provádí pouze poznámky, které budou tvořit podklad pro diskusi (Kalhoust, Obst, 2009; Kotrba, Lacina, 2007).

Diskuse jako samostatná vyučovací hodina

Je metodou, při které opouštíme klasickou vyučovací hodinu a celá vyučovací hodina, je vedena formou diskuse na konkrétní téma. Při aplikaci této metody se musí učitel rozmyslet nad rozsahem tématu, a možnostech diskuse proto, aby nedošlo k nadbytku, nebo nedostatku času. V závěru hodiny provede učitel shrnutí diskuse a upozorní na podstatné myšlenky (Kotrba, Lacina, 2007).

Panelová diskuse

Panelová, neboli Pódiová diskuse, je diskusí následující po přednášce učitele, nebo odborníka, který je přítomen. Účastníky jsou nejen žáci a učitelé, ale odborníci v oboru. Na základě sdělených informací vyjadřují své názory žáci, kteří mohou pokládat doplňující otázky odborníkům (Vališová, Kasíková, 2011).

Diskuse v malých skupinách

Tato metoda umožňuje řešení problematiky v menší skupině účastníků, pomocí čeho jsou zapojeni všichni žáci. Učitel rozdělí třídu na skupiny, čímž se zvyšuje aktivita jednotlivců, následně jednotlivé celky společně diskutují na vybrané téma. Každá skupina má svého zástupce, který představí myšlenky ostatním žákům. Definitivně diskusi v závěru hodiny uzavírá učitel (Kotrba, Lacina, 2007; Petty, 2008).

Gordonova metoda

Autorem metody, jejichž cílem je vytvořit úplně nové a originální řešení problému je W. J. Gordon. Cílem metody je nalézt zcela nové, originální řešení problému. Učitel je jedinou osobou, která zná úkol. V úvodu metody vyvolá diskusi na obecné téma, charakterizuje obecný problém, který postupně konkretizuje a zužuje. Celou hodinu řešíme dané téma, postupujeme od obecného ke konkrétnímu. Učitel řídí diskusi a postupně ji usměrňuje k danému cíli (Andrejsková, 2009).

Phillips 66

Je diskusní kooperativní metoda, při které jsou žáci rozděleni do skupin po šesti členech, ve kterých diskutují šest minut na dané téma. Diskuse může probíhat ve více kolech, po každém kole následuje vyhodnocení, které provedou mluvčí šesti skupin společně. Závěrečné zhodnocení provádí učitel v plénu třídy. Cílem metody je posoudit určitý jev a nalézt nové možnosti řešení problému (Andrejsková, 2009; Kotrba, Lacina, 2007).

Hobo metoda

Hobo metoda vyžaduje samostatnou studijní přípravu žáků před vlastní diskusí. Učitel zadá téma, které si žáci nastudují jako domácí přípravu. Výsledkem domácí přípravy by měla být písemná příprava na hodinu (Kotrba, Lacina, 2007).

Kotrba a Lacina (2007, s. 118), uvádějí tyto formy Hobo metody:

- „všichni žáci řeší jeden, složitý a nestrukturovaný problém,
- žáci jsou rozděleni na dvě skupiny, na předkladatele tématu a oponenty, v každé skupině se řeší problém a jednotlivé strany posuzují své možnosti“.

Metoda cílených otázek

Je významnou metodou, jak dovést žáky k pochopení problematiky a současně také, podstatný prostředek k ověření získaných znalostí (Petty, 2008).

Existují dva základní způsoby kladení otázek:

1. **Uzavřené otázky** – nabízejí žákům odpovídat kladně, či záporně,
2. **Otevřené otázky** – možnost volné odpovědi žáka na připravenou a cíleně formulovanou otázku učitele (Kotrba, Lacina, 2007).

Metoda konsenzu

Jádro metody je v malé skupince žáků diskutující před ostatními. Diskutující skupina se skládá z žáků co nejvíce rozdílných, tito žáci jsou sledováni ostatními žáky, kteří si zaznamenávají a zapisují si své názory (Kalhoust, Obst, 2009; Kotrba, Lacina, 2007).

3.3.5 Metody heuristické

„Heuristika (z řeč. *heuréka* = objevil jsem, našel jsem), je věda zkoumající tvůrčí myšlení, také heuristická činnost, tj. způsob řešení problémů“ (Maňák, Švec, 2003, s. 113).

V současnosti tato metoda velice posiluje, především proto, že podporuje aktivní a tvořivou osobnost žáka. Učitel žákům nepodává hotové poznatky, naopak je vybízí k tomu, aby informace aktivně nalézali, a osvojovali si je samostatně (Maňák, Švec, 2003).

Švec, Fialová a Šimoník (1996, s. 73) popisují problémovou výuku jako:

„aktivní, samostatné a tvůrčí činnosti žáka, kdy žákům nejsou sdělovány hotové poznatky, ale jsou vedeni k tomu, aby zcela samostatně dospěli k novým poznatkům vlastním uvažováním, pozorováním, experimentováním, měřením, či výpočtem“.

Maňák a Švec (2003, s. 114) tuto metodu označují jako „učení cestou samostatného objevování“.

Učitel při užití této metody žákům pokládá problémové otázky a nastolí problémovou situaci. Hypotézy stanoví žáci samostatně na základě otázek učitele, po-té se žáci vlastním experimentem snaží vyřešit danou problematiku (Obst, 2006).

Řešení problémových úloh spadá k nejdůležitějším aktivizujícím metodám, protože žáci získávají poznatky samostatně, vlastním uvažováním, posuzováním a srovnáváním, a tak se stávají stálým vlastnictvím (Švec, Fialová, Šimoník, 1996).

Je metodou, při které se žáci učí ze svých úspěchů, ale také nezdarů, tzv. pokusem a omylem. Hlavní podstatou metody je určitý „problém“ (Maňák, Švec, 2003). Problém je chápán jako teoretická, nebo praktická obtíž, kterou musí žák vyřešit aktivním zkoumáním (Okoň, 1966 in Maňák, Švec, 2003).

Maňák a Švec (2003, s. 116) popisují následující fáze řešení problému:

1. **identifikace problému**, tj. jeho posouzení, nalezení a vymezení,
2. **analýza problémové situace**, proniknutí do struktury problému, odlišení známých a potřebných, dosud neznámých informací,
3. **vytváření hypotéz**, domněnek, návrhy řešení,
4. **verifikace hypotéz**, vlastní řešení problému,
5. **návrat k dřívějším fázím** při neúspěchu řešení“.

Černá skříňka – black box

Black box je individuální metodou problémového vyučování, jejímž cílem je objevit souvislost mezi příčinou a následkem. Žáci získávají pouze vstupní a výstupní informace, jejich úkolem je zjistit hlavní část (Andrejsková, 2009).

Konkrétním příkladem může být zadání příkladu, při kterém žák má informace o tom, že na základě podání inzulínu dochází u pacienta k snížení glykemie, ale žák musí samostatně učiteli objasnit princip, pomocí kterého došlo ke snížení glykémie.

3.3.6 Metody situační

Maňák a Švec (2003, s. 119) definují situační metody jako metody „*vztahující se na širší zázemí problému, na reálné případy ze života, které představují specifické, obtížné jevy vyvolávající potřebu vypořádat se s nimi, vyžadující angažované úsilí a rozhodování*“.

Jsou to modelové případy vycházející ze skutečných událostí, které je nutno řešit. Základ metody je položen na jasné, řešitelné, přiměřené a vhodné problémové situaci.

Frekventovaným námětem situačních metod jsou tzv. případové studie, zadávané v písemné podobě. Nejčastěji se případové studie dotýkají problematiky řešení konfliktů a rozhodování, cílem je nalézt optimální řešení (Průcha, 2003).

Situace může být žákům předložena několika způsoby:

1. **„textová podoba** (*příběh, popis konkrétní situace, odborný článek atd.*),
  2. **audioukázka** (*nahrávka rozhovoru, analýza hudební skladby, popis konkrétní situace*),
  3. **videoukázka** (*profesionální odborné filmy, firemní prezentace, reklamy atd.*),
  4. **počítačová podpora** (*zprostředkování situace pomocí webových stránek atd.*)“,
- (Kotrba, Lacina 2007, s. 121).

Kotrba a Lacina (2007) nabízí následující základní členění situačních metod:

Metoda rozboru situace – autentická metoda, která je založena na samostatném studiu materiálů a následném seznámení ve třídě (Maňák, Švec, 2003).

Řešení konfliktní situace – jedná se o popis konfliktu, přiblížení neshod, se kterými se setkáváme v běžném životě, cílem metody je analýza konfliktní situace (Kotrba, Lacina, 2007).

Metoda incidentu – počátek metody je založen na krátké ústní zprávě o určité problematice, následně se žáci doptávají učitele, v závěru formulují řešení (Maňák, Švec, 2003).

Dynamická situační metoda – je metoda, při které se účastníci dozvídají pouze část informací, ostatní během metody získávají vlastní aktivitou (Maňák, Švec, 2003).

Efektivita situačních metod ve vyučovacím procesu je evidentní pouze v případech, kdy navazují na komplexní výukové metody a za předpokladu, že žáci mají určité myšlenkové operace, vědomosti a zkušenosti z oblasti, které se případ týká. Hlavním kladem metod je odbornost, zaměřenost na praxi, konkrétnost a zdokonalování rozhodování. Mezi další klady patří sociální učení, aplikace teoretických poznatků, emocionální působení atd., (Maňák, Švec, 2003).

Pozitiva situačních metod jsou viditelné v překonávání tradičních výukových metod, v rozvoji komunikačních schopností a řešení praktických případů. Rozvíjí schopnost diskuze, argumentace a obhajoby svých názorů. Negativem metod je, že ve výuce zabere více času, než tradiční postupy (Pecina, Zormanová, 2009).

3.3.7 Metody inscenační

Inscenační metody mají dlouhou historii, byli využívány již ve starém Římě při výuce právníků a rétorů. Jejím popularizátorem a zastáncem byl také J. A. Komenský. Jsou označovány různými termíny jako hraní rolí, dramatická výchova, scénické hry a další (Maňák, Švec, 2003).

Maňák a Švec (2003, s. 123), definují podstatu inscenačních metod jako „*sociální učení v modelových situacích, v nichž účastníci edukačního procesu jsou sami aktéry předváděných situací*“.

Kotrba a Lacina (2007), pojmenovávají inscenační metody jako metody hraní sociálních rolí. Jádrem inscenačních metod leží v hraní a ztotožnění se s přidělenými rolemi.

Pro žáky metoda hraní rolí umožňuje získání nových zážitků, způsobů chování a jednání typických pro daný obor.

Maňák a Švec (2003, s. 123) uvádí několik fází inscenace:

1. **„příprava inscenace** – stanovení cílů, obsahu, časová harmonogram, rozdělení rolí a postupu inscenace,
2. **realizace inscenace** – nalezení účastníků, nácvik inscenace,
3. **hodnocení inscenace** – pokud to lze provádět se okamžitě po skončení inscenace, může probíhat formou diskuse v plénu, ve skupinách, individuálně s každým účastníkem a další“.

Maňák a Švec (2003) inscenační metody člení na **strukturované inscenace** – promyšlený děj, připravený scénář, **nestrukturované inscenace** – nemají scénář, řeší konkrétní problematiku z praxe a **multiple role plaing**, které vychází ze seznámení účastníku s problémovým případem, následuje rozdělení do skupin, přidělení role, závěrem se provede rozbor inscenace s učitelem i v plénu skupiny.

Inscenační metody můžeme aplikovat v úvodu hodiny k zvýšení pozornosti žáků k tématu, nebo častěji využívané v závěrečné fázi, kdy žáci již znají problematiku a jsou lépe schopni vcítit se do konkrétních rolí a celkově lépe pochopit probírané téma (Košťálová, Králová, Lorenc, 2010).

Jsou metodami náročnými na přípravu a žádají angažovanost všech zúčastněných. V úvodní části se můžeme setkat s pocitem počátečního ostychu a trapnosti ze strany žáků, které ale lze překonat dostatečnou přípravou a pochopením podstaty tématu (Průcha, 2003).

Prostřednictvím inscenačních metod se rozvíjí osobnost žáků a kreativita. Hlavní přínos mají v procesu inscenace dramatické kreace v postojích, které vyvolávají vžití do sociálních pozic a uvědomění si konkrétních pocitů (Pecina, Zormanová, 2009).

Pomocí inscenační metody žáci získávají možnost uplatnění teoretických znalostí v praxi, životních situacích, nebo v situacích typických pro konkrétní profese. Inscenace u žáků rozvíjí celou řadu kompetencí:

1. **„Kompetence k pracovnímu uplatnění,**
2. **Komunikativní kompetence,**
3. **Personální a sociální kompetence,**
4. **Kompetence k řešení problémů,**
5. **Občanské kompetence“**, (Sitná, 2009, s. 80).

3.3.8 Didaktické hry

Jankovcová, Průcha a Koudela (1988, s. 99), popisují hru jako „soubor seberealizačních aktivit jedinců a (nebo) skupin, které jsou vázány danými (smluvenými) pravidly a jejichž primárním cílem není ani materiální zájem, ani užitek“. Hra má pro pedagogiku velký význam, i když je často upřednostňována spíše v předškolní výchově.

Ve vzdělávání by měla hra zaujímat důstojné místo, na tento fakt poukazoval i J. A. Komenský, schola ludus, škola hrou. Avšak ve většině případů je opak pravdou,

v edukačním procesu se držíme učení jako námahové a direktivně řízené práce (Maňák, Švec, 2003).

Pecina a Zormanová (2009) definují hru jako primární aktivitu dítěte, která je baví, je samostatně volená a jejím druhotným produktem je učení.

Didaktické hry mají široký obsah aktivit, které můžeme členit na hry:

1. *„Interakční hry, svobodné hry, sportovní a skupinové hry, společenské hry, myšlenkové hry, strategické hry a učební hry,*
2. *Simulační hry, hraní rolí, řešení případů, konfliktní hry, loutky, maňásci atd.,*
3. *Scénické hry, rozlišení mezi hráči a diváky, jeviště rekvizity, speciální oblečení“,*
(Maňák, Švec, 2003, s. 128).

Kreativní učitel, by měl hru aktivně aplikovat do vyučovacího procesu a sám, nebo společně s žáky ji navrhnout. Výběr hry, její forma je ovlivněna především věkem žáků a probíraným tématem. Mladším žákům vyhovují hry jednodušší a kratší, naopak, starším žákům vyhovují spíše složitější hry (Pecina, Zormanová, 2009).

Hry a soutěže jsou součástí výchovně – vzdělávacího procesu a ve významné míře podporují zájem žáků o sdělované učivo. Herní situace můžeme aplikovat v každém vyučovacím předmětu, jsou – li slučitelné s didaktickým cílem. Nejjednodušší organizace je her vědomostních, přínosnější a přitažlivější jsou hry dovednostní. Hry můžeme aplikovat kdykoliv během vyučování, případně i mimo vlastní výuku. Každá hra by měla končit vyhodnocením a diskusí žáků (Jankovcová, Průcha, Koudela, 1988).

Maňák a Švec (2003) vytvořili metodickou přípravu pro začlenění didaktických her do výuky, příprava se skládá z:

- a) Vytyčení cílů hry,
- b) Diagnostiky připravenosti žáků,
- c) Ujasnění pravidel hry,
- d) Vymezení úkolů vedoucího hry,
- e) Stanovení stylu hodnocení,
- f) Zajištění vhodného místa,
- g) Příprava pomůcek, materiálu, rekvizit,
- h) Určení časového limitu hry,
- i) Promyšlení případných variant.

Rozhodni se

Je pedagogická hra zaměřená na vyjmenování, popis, systém a souvislosti. Je hrou flexibilní a využitelnou pro většinu vyučovacích předmětů. Základní pomůckou je souhrn kartiček obsahující různé slova, věty, popisky, grafy, praktické postupy atd., (podle předmětu). Žáci jsou rozděleni do skupin, každá skupina má soubor kartiček, stejné, nebo rozdílné. Dle zadání žáci pracují s kartičkami – řadí, vytváří skupiny, umisťují kartičky, vytváří myšlenkovou mapu apod., (a podobně). Příkladem mohou být kartičky s názvy obvazových materiálů, úkolem žáků je správné přiřazení kartiček k obvazovým materiálům (Sitná, 2009).

Co se hodí

Hra je založena na ověřování vědomostí, popis a vyjádření souvislostí. Opět využívá předem připravené kartičky. Žáci jsou rozděleni do skupin, každá skupina má dvě sady kartiček, první se skládá z otázek a úkolů, druhá odpovědi a řešení. Žáci k otázkám a odpovědím přiřazují správné odpovědi (Sitná, 2009). Příkladem může být: Dýchací cesty dělíme na... Výběr odpovědí – Horní a dolní dýchací cesty, Malé a velké dýchací cesty, Přední a Zadní dýchací cesty.

Správný postup

Je didaktická hra na testování praktických dovedností, stanovení postupu a časové návaznosti. Žáci pracují ve skupinách se sadou kartiček, na kterých jsou napsány aktivity, např. postup při aplikaci intramuskulární injekce atd. Úkolem žáků je správné seřazení kartiček dle činností (Sitná, 2009).

Výukový kvíz

Je zábavnou a velmi oblíbenou formou pedagogické hry, při které jsou žáci rozděleni do dvou družstev. Žáci dle určených pravidel odpovídají na položené otázky. Pomocí této hry si ověřujeme, procvičujeme a kontrolujeme probranou látku (Sitná, 2009).

G. Petty (1996) rozděluje kvízy dle pokládání otázek na kvízy s otázkami pro jednotlivce, pro skupiny, otázky pro několik skupin, které se střídají, složité otázky (pro žáky, kteří se přihlásí), a velice obtížné otázky, které vyžadují dovysvětlení.

Tenis

Tenis je rychlá hra sloužící k opakování a upevnění učiva. Můžeme ji uplatnit v úvodu hodiny k opakování minulého tématu, nebo v závěru hodiny k shrnutí.

Žáci pracují ve dvojicích, učitel zadá téma k opakování, které rozdělí do několika částí a žáci si ji opakují po dobu 3 – 4 minut, poté si kladou otázky, hrají tenis. Při správné odpovědi žák získává bod jako v tenise (15:0), žák pokračuje – pokládá další otázku. Pokud druhý žák odpoví správně, je skóre 30:0, odpoví – li špatně je stav 15:15. Takto se pokračuje až do konce hry, jako při tenise (Sitná, 2009).

3.4 Ošetřovatelství

Na středních zdravotnických školách je předmět Ošetřovatelství povinným odborným předmětem, který společně s ostatními odbornými předměty zaujímá stěžejní místo, pro osvojení odborných poznatků nutných k dosažení příslušné kvalifikace.

3.4.1 Charakteristika vyučovacího předmětu Ošetřovatelství

Ošetřovatelství je teoreticko – praktický předmět, který poskytuje žákům ucelený přehled o teorii ošetřovatelství, odborné znalosti a praktické dovednosti v péči o klienty, v oblasti všeobecné ošetřovatelské péče, ošetřovatelské péče v klinických oborech a komunitní péči (Cichá, Dorková, 2008).

Žákům poskytuje dovednosti v základní ošetřovatelské péči v rámci ošetřovatelského procesu a užívání odborné terminologie (www.zpd.nuov.cz).

Klíčovou koncepcí předmětu je člověk s biologickými, sociálními, duchovními, věkovými a individuálními zvláštnostmi. Při vyučování se zaměřujeme především na rozvoj sociálních dovedností žáků a aplikaci psychologického přístupu ke klientovi. Žáci jsou vedeni k pochopení nemocného a na základě těchto poznatků plánují ošetřovatelskou péči (Cichá, Dorková, 2008).

3.4.2 Organizace předmětu Ošetřovatelství

Z RVP (rámcový vzdělávací program) je zřejmé, že je Ošetřovatelství vyučovacím předmětem z dotací 1408 vyučovacích hodin, což činí 44 hodin týdně (www.zpd.nuov.cz).

Na základě hodinové dotace dané RVP je Ošetřovatelství vyučováno ve všech čtyřech ročnících a je předmětem maturitním. V prvním ročníku je Ošetřovatelství vyučováno čtyři hodiny týdně, v druhém ročníku pět hodin týdně, ve třetím ročníku tři hodiny týdně a ve čtvrtém ročníku čtyři hodiny týdně (ŠVP- školní vzdělávací program, SZŠ Opava, 2010).

Výuka Ošetřovatelství je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretické vyučování probíhá společně s celou třídou. Většinou se využívá frontální výuky, která je proložena aktivizací studentů, prostřednictvím diskuzí a aktivizačních metod. Žákům je v těchto hodinách předáváno velké množství nových, především teoretických poznatků, které jsou následně upevněny a prakticky procvičeny v laboratorních podmínkách.

Praktická výuka Ošetřovatelství probíhá v menších skupinách žáků, využívá se skupinových forem vyučování, třída je většinou rozdělena do tří skupin a uskutečňuje se v učebnách praktické výuky Ošetřovatelství. Skupinky jsou tvořeny přibližně 9 – 12 žáky, dle celkového počtu žáků ve třídě. Výuka probíhá specifickým způsobem, protože se zde žáci učí praktickým výkonům v laboratorních podmínkách. Učebny simulují nemocniční oddělení. Část učebny simuluje pracovní prostor zdravotních asistentů, tedy ošetrovnu, část věnovanou pro studenty, která je tvořena lavicemi a část, která představuje nemocniční pokoj, tvořena lůžkem a dalšími pomůckami (Cichá, Dorková, 2008).

Učebny jsou vybaveny speciálními pomůckami, modely, zdravotnickým materiálem atd. V průběhu výuky dochází k manipulaci s dezinfekčními prostředky, teploměry, ostrými nástroji, jehlami, stříkačkami, léky apod. Právě proto, během výuky v laboratořích klademe zvýšený důraz na bezpečnost a dodržování kázně ve výuce. Žáci do praktického vyučování přicházejí převléknutí do bílých plášťů, zdravotní obuvi a patřičně upraveni, tak jako by poskytovali péči v nemocničních zařízeních. Žáci se zde učí zcela od začátku praktickým zdravotnickým výkonům, které nacvičí a v následujících ročnících je aplikují v předmětu Ošetřování nemocných, v konkrétních nemocničních zařízeních (Cichá, Dorková, 2008).

3.4.3 Cíle předmětu Ošetrovatelství

Hlavním cílem předmětu ošetrovatelství je získat teoretické vědomosti a praktické dovednosti k uskutečnění ošetrovatelských činností a získání odborných kompetencí.

Cíle vzdělávání dle RVP (2011), jsou následující:

- „žák získá vědomosti o teorii ošetrovatelství,
- žák je schopen formulace základních rysů ošetrovatelství,
- žák zná vývoj ošetrovatelství a vzdělávání zdravotnických pracovníků,
- žák jmenuje důležité osobnosti ošetrovatelství,
- žák zná jednotlivé organizační formy ošetrovatelské péče,
- žák charakterizuje význam ošetrovatelského procesu,
- žák stanoví hierarchii potřeb pacienta a navrhne intervence k uspokojování potřeb,
- žák objasní pojmy dezinfekce, sterilizace, nozokomiální nákazy,
- žák určí nutriční skóre a zná dietní systém,
- žák využívá holistického pojetí člověka v ošetrovatelství,
- žák respektuje požadavky multikulturního ošetrovatelství,
- žák správně používá odbornou terminologii,
- žák využívá teoretických znalostí v praxi,
- žák dodržuje a zná pracovní postupy ošetrovatelské péče,
- žák má přehled v etiopatogenezi, diagnostice a léčbě klinických onemocnění,
- žák rozlišuje zvláštnosti ošetrovatelského procesu v klinických oborech a komunitní péči,
- žák rozlišuje zvláštnosti ošetrovatelské péče u dětí a seniorů“
(www.zpd.nuov.cz).

3.4.4 Výuka předmětu Ošetřovatelství ve 2. ročníku

Ve druhém ročníku, je výuka Ošetřovatelství vedena teoreticko-praktickým způsobem. V tomto ročníku je nejvyšší hodinová dotace předmětu Ošetřovatelství. Během druhého ročníku žáci musí pojmout velký objem teoretických poznatků a osvojit si praktické dovednosti v laboratorních podmínkách, alespoň na takové úrovni, která jim umožní vykonání ošetřovatelské praxe ve 3. ročníku.

Na základě RVP, vyučování probíhá v různé hodinové dotaci dle konkrétního ŠVP (školní vzdělávací program). Na SZŠ v Opavě, probíhá vyučování Ošetřovatelství ve 2. ročníku v hodinové dotaci pěti vyučovacích hodin týdně, při kterých je třída rozdělena do třech skupin, zhruba po 8–9 žácích. V těchto hodinách jsou zakomponovány teoretické poznatky a následné praktické cvičení, které probíhá v laboratořích k tomu určených.

Vyučování je směřováno k tomu, aby si žáci během teoretických částí hodin osvojili, porozuměli, byli schopni analyzovat a posuzovat teoretické poznatky a ve cvičných částech si žáci prakticky procvičili, napodobili, zpřesnili, lépe zkoordinovali, až automatizovali motorické dovednosti v laboratorních podmínkách.

V příloze č. 2 je přiložen konkrétní tematický plán učiva pro 2. ročník, oboru Zdravotnický asistent, SZŠ v Opavě (ŠVP, SZŠ Opava, 2010).

4 MATERIÁL A METODIKA PRÁCE

Dominantním cílem empirické části práce je, zjistit uplatnění aktivizačních metod při výuce Ošetrovatelství ve 2. ročníku na Středních zdravotnických školách v Opavě a Olomouci.

Dílčí cíle:

DC 1 – Zjistit jaké aktivizační metody konkrétně nejčastěji uplatňují učitelé při výuce Ošetrovatelství ve 2. ročníku.

DC 2 – Zjistit vztah učitelů a žáků k aktivizačním metodám (kladný, záporný).

DC 3 – Zjistit frekvenci uplatnění aktivizačních metod učiteli a frekvenci setkání žáků s aktivizačními metodami.

DC 4 – Zjistit znalost konkrétních aktivizačních metod žáky 2. ročníku, oboru Zdravotnický asistent.

DC 5 – Porovnat výsledky dotazníkové šetření učitelů a žáků.

4.1 Charakteristika zkoumaného souboru

Zkoumaný soubor je tvořen dvěma skupinami respondentů, přičemž každá skupina respondentů obdržela rozdílné dotazníky. První skupina respondentů je tvořena pedagogy SZŠ v Olomouci a Opavě, kteří vyučují Ošetrovatelství. Tato skupina respondentů obdržela dotazníky určené pro pedagogy. Druhá skupina respondentů je tvořena žáky druhých ročníků, oboru Zdravotnický asistent na SZŠ v Olomouci a Opavě, tato skupina obdržela dotazníky určené pro žáky.

Celkový soubor respondentů tvoří 131 osob, z toho 30 (22,90 %) pedagogů a 101 (77,10 %) žáků zdravotnických škol, tabulka č. 1

Tabulka č. 1 Celkový počet respondentů

Počet respondentů	Učitelé		Žáci	
	n	%	n	%
SZŠ v Olomouci	16	12,30	51	38,90
SZŠ v Opavě	14	10,70	50	38,10
Celkem	30	23,00	101	77,00

Dotazníkové šetření určené pro pedagogy středních zdravotnických škol

V dotazníkovém šetření určeném pro pedagogy jsme zjišťovali z položek vztahujících se k charakteristice zkoumaného vzorku pohlaví, délku pedagogické praxe a nejvyšší dosažené vzdělání respondentů.

Počet respondentů dle pohlaví respondentů (pedagogů)

Z celkového počtu respondentů pedagogů, se dotazníkového šetření nezúčastnil ani jeden muž, dotazníkového šetření se zúčastnilo 100 % žen, a to jak na SZŠ v Olomouci, tak na SZŠ v Opavě, tabulka č. 2.

Tabulka č. 2 Počet respondentů dle pohlaví (učitelé)

Pohlaví	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Ženy	16	100	14	100
Muži	0	0	0	0

Počet respondentů dle délky pedagogické praxe

Další sledovanou nezávislou proměnou byla délka pedagogické praxe respondentů. Dle délky pedagogické praxe byli zastoupeni učitelé ve všech oblastech, od začínajících učitelů, až po učitele zkušené.

Respondenti SZŠ v Olomouci jsou nejvíce zastoupeni s délkou praxe od 6 do 29 let, 14 (87,50 %) učitelů, 1 (6,25 %) respondent má pedagogickou praxi v délce 1-6 let a taktéž 1 (6,25 %) respondent má pedagogickou praxi delší než 30 let.

Pedagogové SZŠ v Opavě jsou na tom s délkou pedagogické praxe velice podobně, 12 (85,72 %) respondentů uvádí délku pedagogické praxe v rozsahu 6 – 29 let, praxi v rozsahu 1 – 6 let uvádí 1 (7,17 %) respondent a praxi v délce 30 a více let také 1 (7,14 %) respondent. Zastoupení dle délky pedagogické praxe jsou znázorněna v tabulce č. 3.

Tabulka č. 3 Počet respondentů dle délky pedagogické praxe

Délka pedagogické praxe	SZŠ Olomouc		SZŠ Opava	
	n	%	n	%
1 – 5 let	1	6,25	1	7,14
6 – 29 let	14	87,50	12	85,72
30 a více let	1	6,25	1	7,14
Celkem	16	100	14	100

Počet respondentů dle nejvyššího dosaženého vzdělání

V dotazníkovém šetření jsme dále pokládali otázku týkající se nejvyššího dosaženého vzdělání učitelů. Z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání je zastoupena pouze jedna kategorie z pěti nabízených, a to magisterské vysokoškolské vzdělání, takto odpovědělo 100 % respondentů obou SZŠ.

Dotazníkové šetření určené pro žáky 2. ročníku SZŠ, oboru Zdravotnický asistent

Součástí dotazníku určeného žákům byla pouze jedna otázka týkající se nezávislé proměnné a to pohlaví respondentů. Z 51 respondentů SZŠ v Olomouci je 43 (84,30 %) dívek a 8 (16,70 %) chlapců.

Na SZŠ v Opavě jsou výsledky velmi podobné. Z 50 respondentů je 45 (90 %) dívek a 4 (10 %) chlapci, tabulka č. 4.

Tabulka č. 4 Počet respondentů dle pohlaví (žáci)

Pohlaví	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Chlapci	8	16,7	5	10
Dívky	43	84,3	45	90
Celkem	51	100	50	100

4.2 Organizace a metodika výzkumu

Pro získání dat k diplomové práci bylo využito metody anonymních dotazníků. Dotazníkové šetření bylo realizováno v listopadu roku 2011. Nejdříve jsme osobně oslovili ředitelky SZŠ v Olomouci a Opavě s oficiální žádostí o umožnění výzkumného šetření (Příloha č. 6, č. 7 – Žádost pro umožnění dotazníkového šetření). Na základě kladných odpovědí proběhlo předání dotazníků a uskutečnění dotazníkového šetření. Po uplynutí doby pro vyplnění dotazníků, která byla stanovena na dobu jednoho měsíce, byly dotazníky osobně vyzvednuty.

Respondenti byli vybráni na základě cíleného výběru (žáci 2. ročníku, oboru Zdravotnický asistent, a učitelé Ošetrovatelství ve 2. ročníku). Stěžejním kritériem pro výběr respondentů byl typ škol a ochota pro uskutečnění dotazníkového šetření.

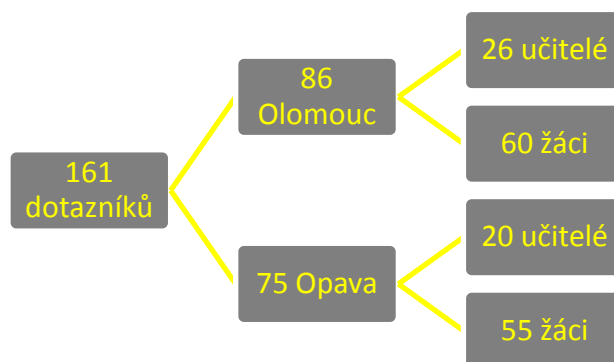
Anonymní dotazníky byly vytvořeny na základě, již dříve použitých dotazníkových šetření z absolventských prací Sabové (2010) a Hupkové (2011), které jsme přepracovali a upravili pro výzkum aktivizačních metod v hodinách Ošetrovatelství, ukázky anonymních dotazníků pro učitele a žáky SZŠ jsou součástí příloh (Příloha č. 3 a č. 4).

Gavora (2000, s. 99), dotazník označuje jako „*způsob kladení otázek a získávání písemných odpovědí*“. Je to nejužívanější metoda pro získávání informací (Gavora, 2000).

Pomocí dotazníku můžeme stejnou formou oslovit velký počet respondentů. Podstatou dotazníku je získání dat o respondentovi, jeho názorů a postojů k dané problematice. Další velkou předností je snadnost a rychlost vyhodnocení (Pelikán, 2011).

Celkově bylo rozdáno 161 dotazníků, z toho 86 dotazníků na SZŠ v Olomouci a 75 dotazníků na SZŠ v Opavě. Z 86 dotazníků určených pro SZŠ v Olomouci, jich bylo 26 přidělených pedagogům a 60 žákům. Ze 75 dotazníků určených pro SZŠ v Opavě jich bylo 20 přidělených pedagogům a 55 žákům. Grafické znázornění schéma č. 1 – Počet rozdaných dotazníků.

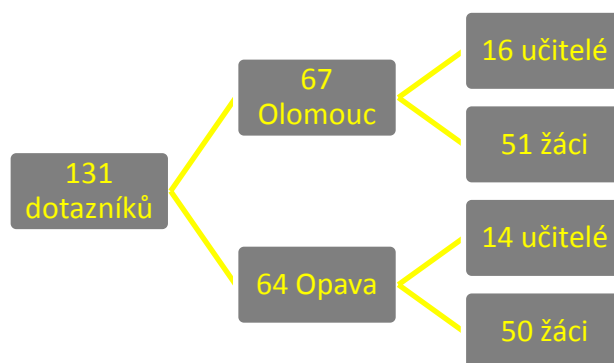
Schéma č. 1 Počet rozdaných dotazníků

Celková návratnost všech dotazníků byla 131 (81,40 %). Z toho se vrátilo 67 (41,60 %) dotazníků ze SZŠ v Olomouci, z těchto 67 je 16 dotazníků od pedagogů a 51 dotazníků od žáků.

Dalších 64 (39,80 %) dotazníků se vrátilo ze SZŠ v Opavě, z toho je 14 dotazníků od pedagogů, a 50 dotazníků od žáků, grafické znázornění schéma č. 2 – Počet vrácených dotazníků.

Schéma č. 2 Počet vrácených dotazníků

Vstupní část obou dotazníků obsahuje jméno autora, vysvětluje cíl dotazníků, pokyny jak dotazník vyplnit a poděkování. Dotazník pro žáky je doplněn o část vysvětlující pojem aktivizační metoda a slovo uvádějící žáky do zkoumané problematiky.

Dotazník pro pedagogy zdravotnických škol

Anonymní dotazník pro pedagogy zdravotnických škol je tvořen 12 položkami. První tři položky se soustředí na získání identifikačních údajů. Jsou to otázky týkající se pohlaví respondentů, délky pedagogické praxe a nejvyššího dosaženého vzdělání pedagogů.

Druhá část dotazníku je tvořena jednotlivými položkami, které se vztahují k výzkumným cílům.

Položky č. 4 a 5 se zabývají přístupem učitelů k výuce a jejich vztahem k aktivizačním metodám. Položky č. 6, 7, 8 se týkají frekvence uplatnění aktivizačních metod, jejich jednotlivých druhů a účelů dle použití. Položka č. 9 a 10 se zabývá pohledem učitelů na vztah žáků k aktivizačním metodám a vliv metod na jejich motivaci. Položka č. 11 a 12 se táže na zlepšování pedagogů při využívání aktivizačních metod a jejich zájmu o učební pomůcku s vybranými aktivizačními metodami aplikovanými na konkrétní témata v Ošetrovatelství.

Položky v dotazníku jsou následující:

- **Uzavřené otázky** – nabízí respondentům předem připravené odpovědi, neposkytuje mnoho možností vyjádřit svůj názor. Stěžejní výhodou je jednoduchost vyhodnocování takto formulovaných položek.
- **Polozavřené položky** – nabízí možnost výběru odpovědí, případně může respondent využít nabídky jiná odpověď, kterou si vybírá v situaci, kdy respondentovy nevyhovuje žádná z navrhovaných možností.
- **Výčtové položky** – respondent má k dispozici odpovědi, přičemž si může vybrat současně více možností.
- **Škálové položky** – respondent si vybírá určitý stupeň na předložené škále, pro tento průzkum jsem zvolila škálu nikdy – zřídka – často – velmi často – vždy (Gavora, 2000).

Dotazník pro žáky 2. ročníku, oboru Zdravotnický asistent

Dotazník určený pro žáky zdravotnických škol se skládá ze vstupní části, na ni navazuje druhá část dotazníku, která je tvořena jednotlivými položkami, vztahující se k výzkumným cílům.

Anonymní dotazník žáků je tvořen z 12 položek. První položka se soustředí na získání identifikačního údaje, informuje o pohlaví respondentů. Věk respondentů jsme dotazníkovým

šetřením nezjišťovali, protože se jedná o žáky SZŠ, druhých ročníků, z čehož můžeme věk odvodit.

Položka č. 2 a 3 se zabývá pohledem žáků na styl vedení výuky učiteli a jejich osobním vztahem k aktivizačním metodám ve výuce. Čtvrtá položka zjišťuje, zda učitelé z pohledu žáků využívají ve výuce aktivizačních metod, položka č. 5 zjišťuje frekvenci užití aktivizačních metod. Položka č. 6 se táže na vliv aktivizačních metod na žáky, položka č. 7 se týká znalosti konkrétních druhů aktivizačních metod. Položky č. 8, 9, 10 a 11 se zabývají využitím názorných pomůcek a příkladů při výuce, využití jiných než klasických vyučovacích hodin a možnostech diskuze s učiteli. Dvanáctá položka se týká pohledu žáků na vyučující Ošetřovatelství.

Položky v dotazníku žáku jsou následující:

- **Uzavřené otázky** – nabízí respondentům předem připravené odpovědi, neposkytuje mnoho možností vyjádřit svůj názor. Stěžejní výhodou je jednoduchost vyhodnocování takto formulovaných položek.
- **Polozavřené položky** – nabízí možnost výběru odpovědí, případně může respondent využít nabídky jiná odpověď, kterou si vybírá v situaci, kdy respondentovy nevyhovuje žádná z navrhovaných možností.
- **Výčtové položky** – respondent má k dispozici odpovědi, přičemž si může vybrat současně více možností.
- **Škálové položky** – respondent si vybírá určitý stupeň na předložené škále, pro tento průzkum jsem zvolila škálu nikdy – zřídka – často – velmi často – vždy (Gavora, 2000).

4.3 Zpracování dat

Po nabytí dat z dotazníkového šetření bylo provedeno jejich zpracování. Při vyhodnocování jsme nejdříve zpracovali dotazníky pedagogů, následně dotazníky žáků.

U výčtových otázek jsme napřed provedli třídění pomocí čárkovací metody a vypočetli absolutní a relativní četnosti, které jsme zaznamenali do tabulek a grafů.

U uzavřených otázek jsme vyhodnocovali dle Gavory (2000), spočítáním počtu respondentových odpovědí na každou alternativu otázky a následně je procentuálně vyjádřili.

Při hodnocení škálových otázek jsme, nejprve zjistili, kolik respondentů volilo jednotlivé odpovědi. Následně jsme jednotlivým polohám na škále přisoudili číselné hodnoty

od 1 (nejméně frekventované), až do 5 (nejčastěji využívané). Poloze „*nikdy*“ jsme přiřadili koeficient 1, poloze „*zřídka*“ koeficient 2, poloze „*často*“ koeficient 3, poloze „*velmi často*“ koeficient 4 a poloze „*vždy*“ koeficient 5. Jednotlivé volby respondentů jsme vynásobili příslušnými koeficienty, které jsme následně sečetli a násobky vydělili celkovým počtem respondentů. Získanou hodnotu jsme přiřadili k nejbližší poloze na škále. Čímž jsme zjistili rozsah využití aktivizačních metod (Gavora, 2000).

Polozavřené otázky jsme vyhodnotili spočítáním frekvence odpovědí nabídnutých alternativ, v případě využití možnosti dospát jinou odpověď, jsme i tyto možnosti procentuálně vyjádřili.

4.4 Výsledky a diskuse

Prezentace výsledků je rozdělena do několika částí, obsahem první části jsou výsledky dotazníkového šetření pedagogů, vztahující se dominantnímu cíli práce, zda pedagogové uplatňují aktivizační metody ve výuce Ošetřovatelství. K **DC 1** se vztahují výsledky, jaké konkrétně aktivizační metody nejčastěji užívají při výuce Ošetřovatelství, k **DC 2**, jaký vztah pedagogové zaujímají k aktivizačním metodám, a k **DC 3**, výsledky o častosti uplatnění aktivizačních metod učiteli.

Druhá část popisuje výsledky dotazníkového šetření žáků, kde jsou prezentovány výsledky k **DC 2**, jaký vztah zaujímají žáci k aktivizačním metodám, k **DC 3**, frekvenci setkání žáků s aktivizačními metodami a k **DC 4**, znalost konkrétních aktivizačních metod.

Třetí část celkové hodnocení a srovnání dotazníkového šetření pedagogů a žáků, se vztahuje ke všem cílům práce, především k **DC 5**, porovnat výsledky jednotlivých dotazníkových šetření.

Čtvrtá, poslední část, informuje o celkovém hodnocení dotazníkového šetření.

4.4.1 Výsledky dotazníkového šetření pedagogů

V následující kapitole jsou uvedeny výsledky dotazníkového šetření pedagogů SZŠ v Olomouci a Opavě. Obsahuje informace vztahující se k dominantnímu cíli práce, k **DC 1**, **DC 2** a k **DC 3**.

Při hodnocení jsme vyhodnocovali zvlášť vždy respondenty SZŠ v Olomouci a respondenty SZŠ v Opavě. Pro lepší přehlednost a orientaci jsou výsledky zobrazeny

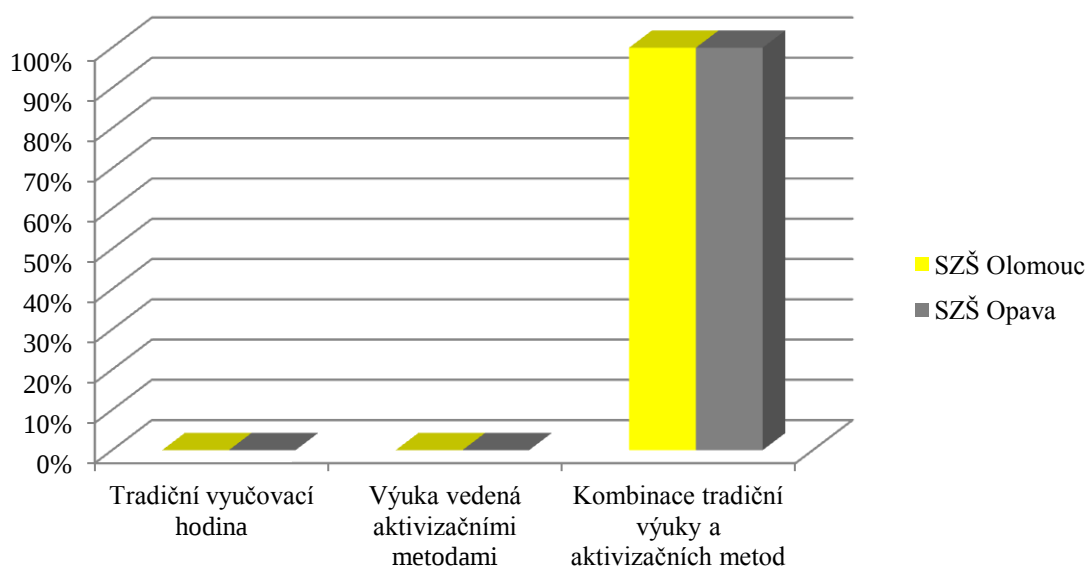
v tabulkách a grafech, ke kterým je připojen komentář. Při vyhodnocení výsledků začínáme od čtvrté položky z důvodu, že předcházející položky slouží k identifikaci zkoumaného vzorku.

Položka č. 4: Jaké pojetí výuky preferujete?

Tabulka č. 5 Pojetí výuky

Pojetí výuky	SZŠ Olomouc		SZŠ Opava	
	n	%	n	%
Tradiční vyučovací hodina	0	0	0	0
Výuka vedená aktivizačními metodami	0	0	0	0
Kombinace tradiční výuky a aktivizačních metod	16	100	14	100

Graf č. 1 Pojetí výuky

Čtvrtá položka pokládá pedagogům otázku, jaké pojetí výuky preferují. Měli možnost výběru tří alternativ – tradiční vyučovací hodina, výuka vedená aktivizačními metodami a kombinace tradiční výuky a aktivizačních metod. Všichni dotázaní, tedy 16 (100 %) respondentů SZŠ v Olomouci uvedlo možnost kombinace tradiční výuky a aktivizačních metod, tuto možnost vybralo také 14 (100 %) respondentů SZŠ v Opavě, tabulka č. 5,

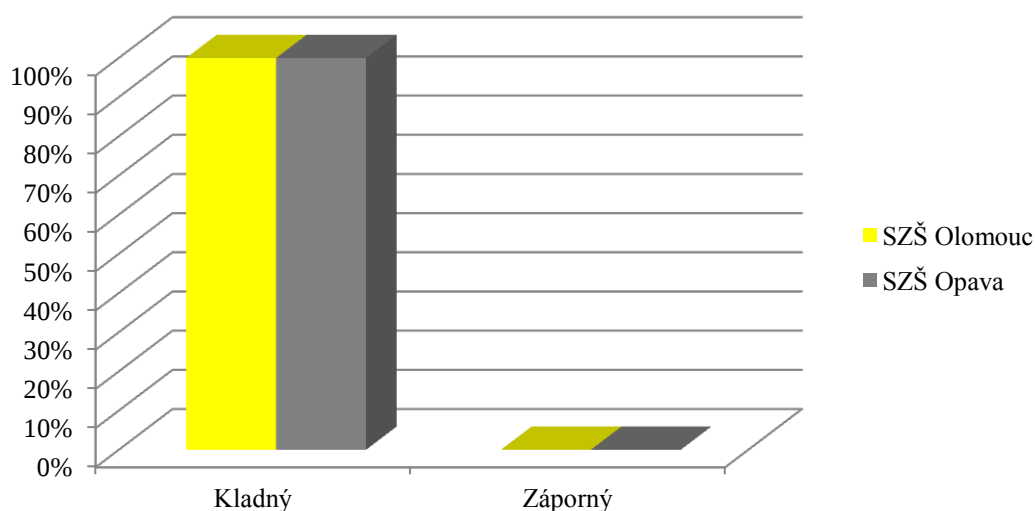
graf č. 1. Volba této možnosti ukazuje na snahu pedagogů oživit výuku Ošetrovatelství a ochotu pracovat s aktivizačními metodami.

Položka č. 5: Jaký je Váš vztah k aktivizačním metodám?

Tabulka č. 6 Vztah pedagogů k aktivizačním metodám

Vztah pedagogů k aktivizačním metodám	SZŠ Olomouc		SZŠ Opava	
	n	%	n	%
Kladný	16	100	14	100
Záporný	0	0	0	0

Graf č. 2 Vztah pedagogů k aktivizačním metodám

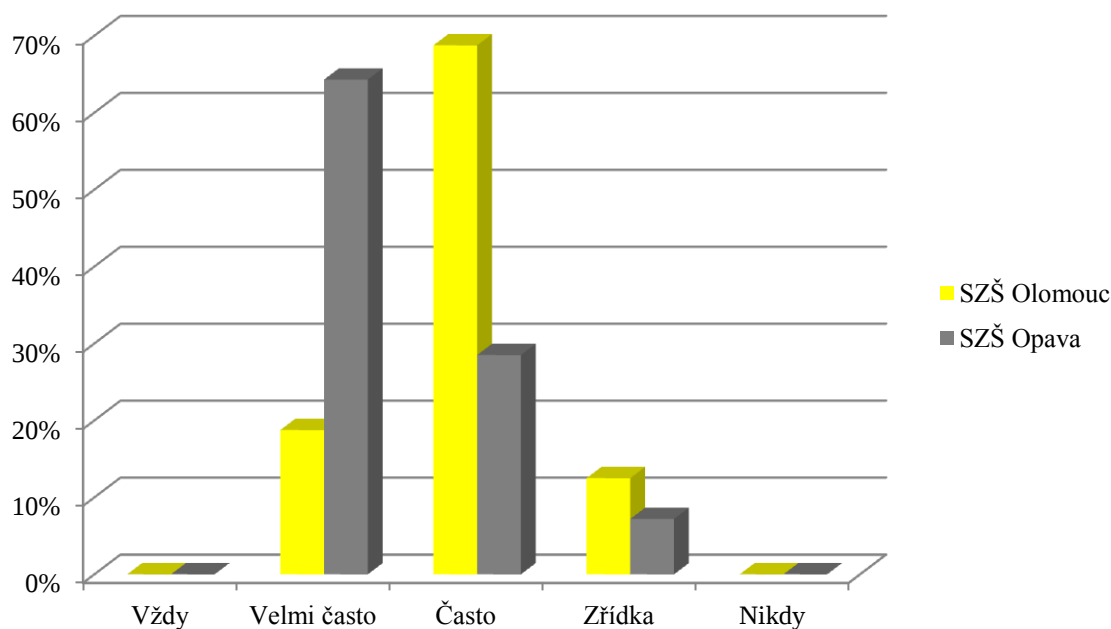
V páté položce se ptáme respondentů na vztah k aktivizačním metodám. Všechny 16 (100 %) respondentů SZŠ v Olomouci odpovědělo, že zaujímají kladný vztah k aktivizačním metodám. Ne jinak odpověděli respondenti na SZŠ v Opavě, kde také všech 14 (100 %) dotazovaných pohlíží na aktivizační metody kladně, tabulka č. 6, graf č. 2. Kladný vztah učitelů k aktivizačním metodám je základním předpokladem pro aplikaci aktivizačních metod do výuky Ošetrovatelství, zvýšení efektivity výchovně vzdělávacího procesu a samostatné aktivity a motivace žáků.

Položka č. 6: Uplatňujete aktivizační metody ve výuce Ošetřovatelství ve 2. ročníku?

Tabulka č. 7 Uplatnění aktivizačních metod ve výuce Ošetřovatelství ve 2. ročníku

Uplatnění aktivizačních metod ve výuce ošetřovatelství	SZŠ Olomouc		SZŠ Opavě	
	n	%	n	%
Vždy	0	0,00	0	0,00
Velmi často	3	18,75	9	64,30
Často	11	68,75	4	28,50
Zřídka	2	12,50	1	7,20
Nikdy	0	0,00	0	0,00
Celkem	16	100,00	14	100,00

Graf č. 3 Uplatnění aktivizačních metod ve výuce Ošetřovatelství ve 2. ročníku

Šestá položka pokládá respondentům otázku, zda uplatňují aktivizační metody ve výuce Ošetřovatelství ve 2. ročníku. Respondenti si mohli vybírat z pěti možností.

Velmi často uplatňuje aktivizační metody 9 (64,30 %) respondentů SZŠ v Opavě, respondenti SZŠ v Olomouci takto odpověděli ve 3 (18,75 %) případech. Často užívají aktivizační metody 4 (28,20 %) respondenti SZŠ v Opavě, oproti tomu v Olomouci je často užívá 11 (68,75 %) respondentů. Možnost zřídka označil jen 1 (7,20 %) respondent SZŠ v Opavě, v Olomouci takto odpověděli 2 (12,50 %) dotázaní. Možnost odpovědi vždy a nikdy neoznačil ani jeden z dotázaných, tabulka č. 7, graf č. 3.

Rozdíl mezi jednotlivými zdravotnickými školami nacházíme mezi nejvíce volenou frekvencí uplatnění aktivizačních metod ve výuce. Nejvíce volenou frekvencí uplatnění aktivizačních metod učiteli SZŠ v Olomouci je možnost často, a nejvíce volenou frekvencí učiteli SZŠ v Opavě je možnost velmi často. Časté a velmi časté uplatnění aktivizačních metod odpovídá kladnému vztahu respondentů k aktivizačním metodám a následně by mělo odpovídat i znalosti učitelů a žáků o jednotlivých aktivizačních metodách.

Při srovnání položky s otázkou dotazníkového šetření Hupkové (2011), zda respondenti používají aktivizační metody ve výuce Somatologie, jsou výsledky stejné, taktéž převládá velmi časté a časté užití aktivizačních metod při výuce Somatologie.

Položka č. 7: Přiřad'te k jednotlivým aktivizačním metodám čísla od 1 – 5, dle frekvence užití při výuce Ošetřovatelství (1- nikdy, 2- zřídka, 3 – často, 4 – velmi často, 5 – vždy)

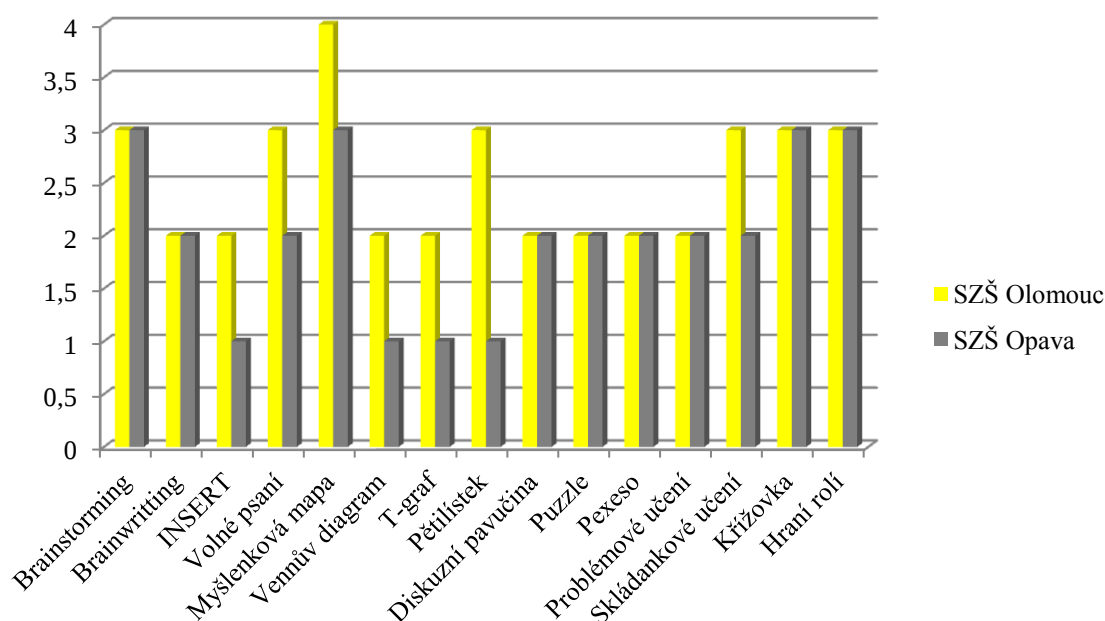
Tuto položku jsme vyhodnotili dvěma způsoby, vyjádřením absolutní a relativní četnosti a vyjádřením rozsahu využití. Tabulky obsahující absolutní a relativní četnosti jsou součástí příloh (Příloha č. 8. a č. 9).

Rozsah využití aktivizačních metod jsme zjistili při vyhodnocování škálových otázek dle Gavory (2000), jak je popsáno výše, obecně při vyhodnocování všech typů otázek. Rozsah využití aktivizačních metod je zaznamenán v tabulce č. 8 a grafu č. 4.

Tabulka č. 8 Rozsah využití konkrétních aktivizačních metod

Aktivizační metody	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	Hodnota	Poloha škály	Hodnota	Poloha škály
Brainstorming	3	Často	3	Často
Brainwritting	2	Zřídka	2	Zřídka
INSERT	2	Zřídka	1	Zřídka
Volné psaní	3	Často	2	Zřídka
Myšlenková mapa	4	Velmi často	3	Často
Vennův diagram	2	Zřídka	1	Nikdy
T – graf	2	Zřídka	1	Nikdy
Pětílístek	3	Často	1	Nikdy
Diskusní pavučina	2	Zřídka	2	Zřídka
Puzzle	2	Zřídka	2	Zřídka
Pexeso	2	Zřídka	2	Zřídka
Problémové učení	2	Zřídka	2	Zřídka
Skládkové učení	3	Často	2	Zřídka
Křížovka	3	Často	3	Často
Hraní rolí	3	Často	3	Často

Graf č. 4 Rozsah využití konkrétních aktivizačních metod

Na základě vyhodnocení a grafického vyobrazení je zřejmé, že velmi často je aplikovaná ve výuce Ošetřovatelství pouze jedna aktivizační metoda, Myšlenková mapa a to respondenty SZŠ v Olomouci, respondenty Opavské SZŠ není využívána velmi často žádná metoda. Příčinou velmi častého využití Myšlenkové mapy může být nenáročnost metody na přípravu pro učitele a přizpůsobitelnost metody dle aktuálních časových možností výuky.

Často užívaných aktivizačních metod na SZŠ v Olomouci je šest, a to metoda Brainstormingu, Volného psaní, Pětílístku, Skládankového učení, Křížovky a Hraní rolí. Na SZŠ v Opavě, jsou často užívané čtyři metody a to Brainstorming, Myšlenková mapa, Křížovka a Hraní rolí. Většina uplatňovaných metod, jsou metodami méně náročnými na přípravu, metodami k evokaci nápadů, upevňování znalostí žáků a pohotové aktivizaci žáků.

Zřídka užívaných aktivizačních metod je osm a to jak u respondentů SZŠ v Olomouci, tak u respondentů SZŠ v Opavě, konkrétní názvy zřídka užívaných metod jsou uvedeny v tabulce č. 8 a grafu č. 4.

Respondenti Olomoucké SZŠ neuvedli ani jednu metodu, jako nikdy užívanou, oproti tomu respondenti Opavské SZŠ uvedli tři metody, jako neužívané a to Vennův diagram, T-graf a Pětílístek. Je pravděpodobné, že učitelé metody nevyužívají z důvodu jejich neznalosti, přesto, že se jedná o metody nenáročné.

Žádná z metod po vyhodnocení škálové položky, nevyšla jako metoda vždy užívaná.

U všech aktivizačních metod respondentů SZŠ v Olomouci je viditelný vyšší, nebo stejný rozsah využití, oproti respondentům SZŠ v Opavě. Na základě vyhodnocení této otázky je zřejmé, že pedagogové Olomoucké SZŠ více, častěji a ve větším rozsahu aplikují aktivizační metody do výuky Ošetřovatelství ve 2. ročníku.

Při srovnání položky s otázkou v práci Hupkové (2011), kde se respondentů táže na využití vybraných aktivizačních metod, je viditelný vyšší rozsah využití aktivizačních metod respondenty této práce. Příkladem velmi často využívané metody respondentů Hupkové (2011), je metoda Brainstormingu, velmi často využívanou metodou respondentů této práce je Myšlenková mapa. Obě tyto metody, na základě dotazníkových výzkumů patří mezi metody nejužívanější, ať už při výuce Ošetřovatelství, nebo výuce Somatologie.

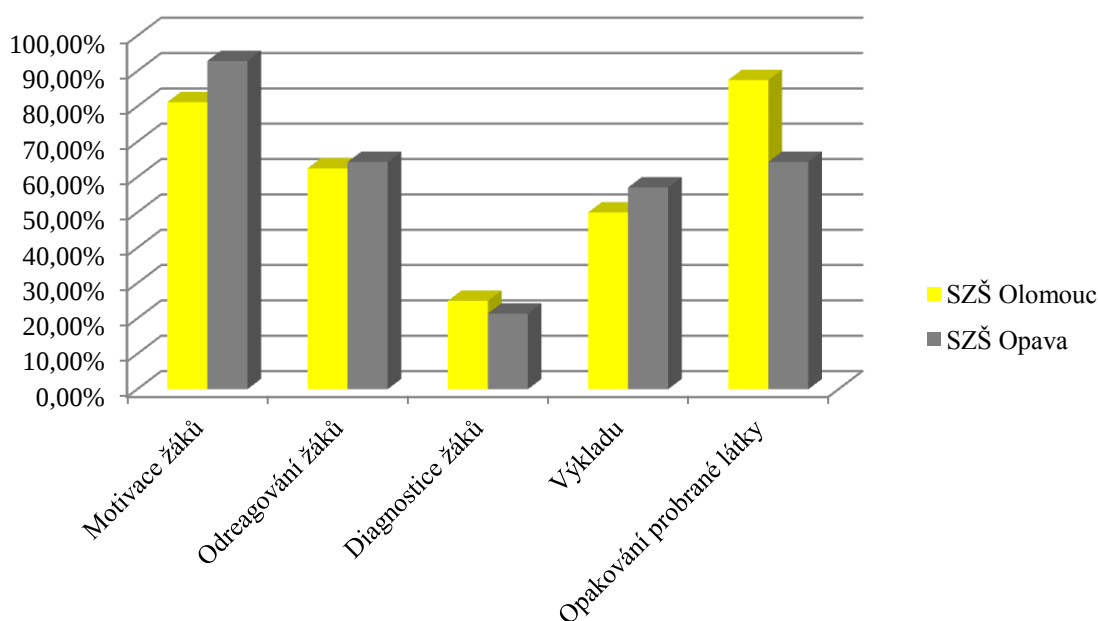
Položka č. 8: Dle účelu a cíle použití aktivizačních metod ve výuce, nejvíce využíváte metody sloužící k (můžete vybrat více možností)

Tabulka č. 9 Využití metod dle cíle a použití ve výuce

Využití metod dle cíle a použití	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Motivace žáků	13	81,25	13	92,90
Odreagování žáků	10	62,50	9	64,30
Diagnosticke žáků	4	25,00	3	21,40
Výkladu	8	50,00	8	57,10
Opakování probrané látky	14	87,50	9	64,30

Jednotlivé možnosti u položky č. 8, byli vyhodnoceny každá zvlášť ze 100% .

Graf č. 5 Využití metod dle cíle a použití ve výuce

Dle odpovědí respondentů jsou aktivizační metody nejvíce využívány ke zvýšení motivace žáků, tímto způsobem je uplatňuje 13 (81,25 %) respondentů SZŠ v Olomouci a také 13 (92,90 %) respondentů SZŠ v Opavě. Označení této možnosti odpovídá základnímu smyslu využití aktivizačních metod při výuce, a to aktivizaci žáků, zvýšení jejich zájmu o učivo a samostatné práci.

Při opakování probrané látky, aktivizační metody ve výuce aplikuje druhá největší skupina respondentů, 14 (87,50 %) pedagogů Olomoucké SZŠ a 9 (64,30 %) pedagogů SZŠ v Opavě. Právě aktivizační metody mohou být novým a zábavným způsobem pro opakování a ověřování znalostí žáků.

Využití aktivizačních metod pro odreagování žáků, vybralo 10 (62,50 %) respondentů Olomoucké SZŠ a 9 (64,30 %) respondentů SZŠ v Opavě. Výborným a efektivním prostředkem pro odreagování žáků jsou didaktické hry, které se u žáků těší velké oblibě a splňují úkol odreagování žáka a opakování učiva současně.

Dále jsou aktivizační metody respondenty užívané pro výklad nové látky a nejméně k diagnostice studentů, tabulka č. 9, graf č. 5.

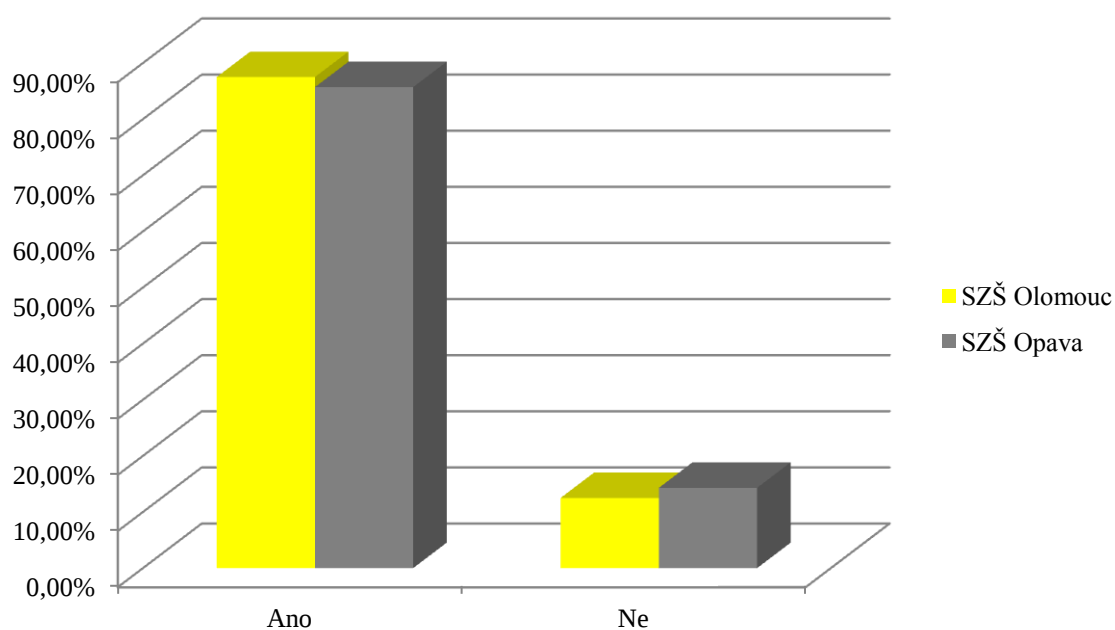
Hupková (2011), položila respondentům otázku, v jaké fázi výuky využívají aktivizačních metod, respondenti nejčastěji uvedli fázi motivace, fixace a opakování učiva. Odpovědi respondentů Hupkové (2011), korespondují s odpovědi respondentů této práce.

Položka č. 9: Je na první pohled viditelné zvýšení motivace a aktivity žáků při zavedení aktivizačních metod do výuky?

Tabulka č. 10 Zvýšení aktivity a motivace žáků

Zvýšení aktivity	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Ano	14	87,50	12	85,70
Ne	2	12,50	2	14,30
Celkem	16	100,00	14	100,00

Graf č. 6 Zvýšení aktivity a motivace žáků

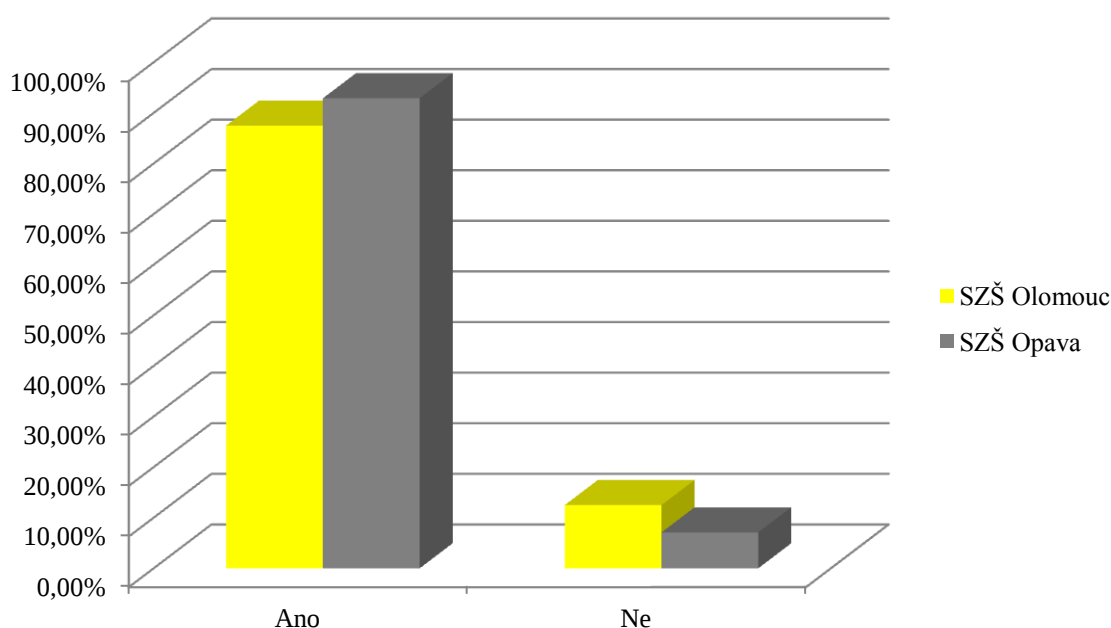
Většina respondentů obou zdravotnických škol, se shodla, že při aplikaci aktivizačních metod do výuky Ošetrovatelství je viditelné zvýšení motivace a aktivity žáků, tabulka č. 10, graf č. 6, což vypovídá o efektivnosti aktivizačních metod při výuce Ošetrovatelství a o správném zacházení učiteli s metodami.

Položka č. 10: Setkáváte se u žáků s pozitivním ohlasem při práci s aktivizačními metodami?

Tabulka č. 11 Pozitivní ohlas žáků při práci s aktivizačními metodami

	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
Pozitivní ohlas	n	%	n	%
Ano	14	87,50	13	92,90
Ne	2	12,50	1	7,10
Celkem	16	100,00	14	100,00

Graf č. 7 Pozitivní ohlas žáků při práci s aktivizačními metodami

Výsledky této položky souhlasí s odpovědí na položku předchozí. Většina respondentů odpověděla, že se setkává s pozitivním ohlasem žáků při aplikaci aktivizačních metod do výuky. Pouze 2 (12,50 %) respondenti SZŠ v Olomouci uvedli, že se nesetkávají s pozitivním ohlasem, na SZŠ v Opavě takto odpověděl 1 (7,10 %) respondent, tabulka č. 11, graf č. 7.

Odpověď na tuto otázku nelze zobecňovat, můžeme se setkat s typem aktivizačním metod, které žáci nemají v oblibě, nebo jsou na témata, které je nezajímá, z čehož vychází i jejich negativní ohlas na aktivizační metody. Proto, abychom zabránili vzniku negativních reakcí žáků při zavádění aktivizačních metod, je důležité, abychom jako učitelé měli znalost

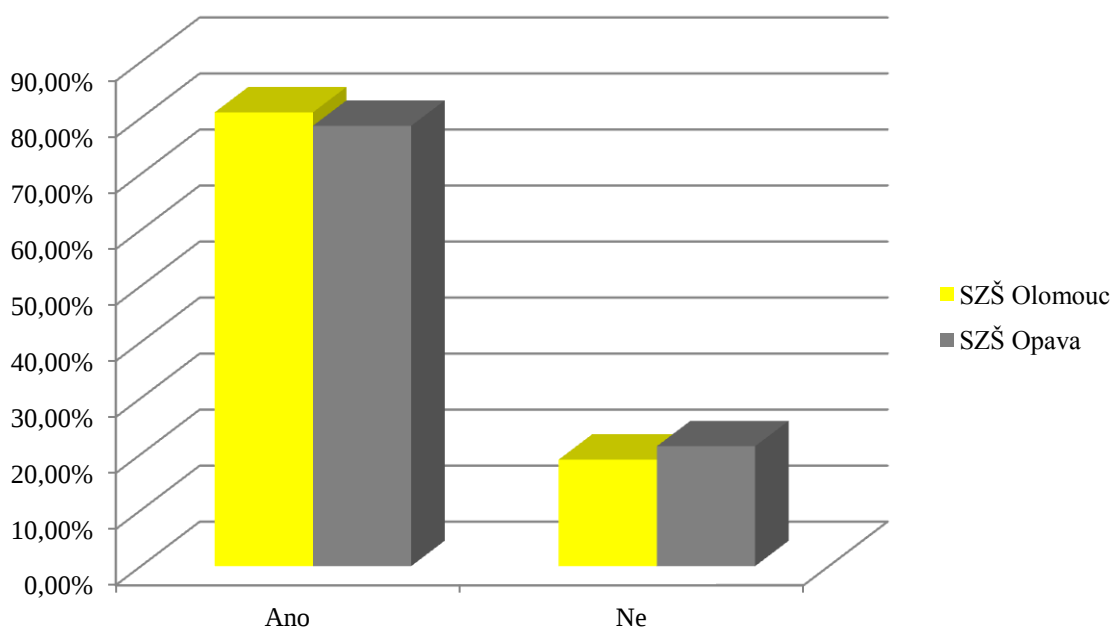
o široké škále aktivizačních metod a upravili je individuálně dle probíraného tématu a potřeb žáků.

Položka č. 11: Zlepšujete se v užívání aktivizačních metod?

Tabulka č. 12 Zlepšujete se v užívání aktivizačních metod

	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
Zlepšování	n	%	n	%
Ano	13	81,00	11	78,60
Ne	3	19,00	3	21,40
Celkem	16	100,00	14	100,00

Graf č. 8 Zlepšujete se v užívání aktivizačních metod

Jen 3 (19,00 %) respondenti SZŠ v Olomouci uvádí, že se nezlepšují v užívání aktivizačních metod, a také 3 (21,40 %) respondenti SZŠ v Opavě. Většina respondentů se zlepšuje v užívání aktivizačních metod, což vypovídá o zájmu pedagogů o aktivizační metody a jejich snahu zpestřit žákům vyučování Ošetřovatelství, tabulka č. 12, graf č. 8.

Hupková (2011), ve své práci pokládala respondentům otázku, zda se zdokonalují ve využívání aktivizačních metod, v šetření odpovědělo 8 respondentů, že se při využívání

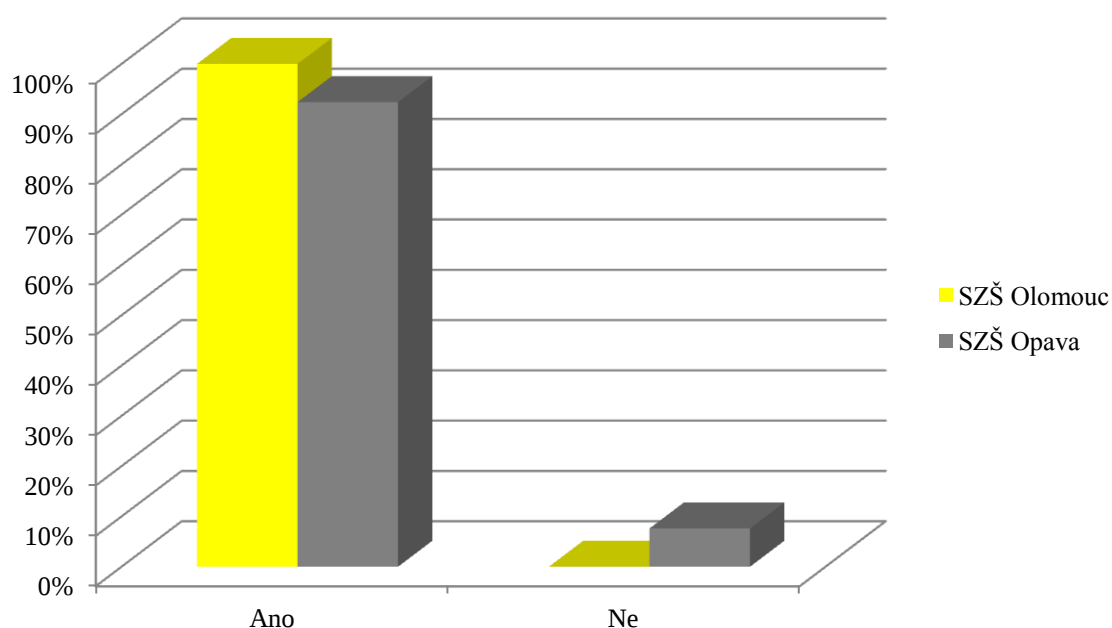
aktivizačních metod nezdokonalují, což procentuálně souhlasí z odpovědí respondentů tohoto dotazníkového šetření.

Položka č. 12: Měli by, jste zájem o učební pomůcku s vybranými aktivizačními metodami na konkrétní témata v Ošetrovatelství?

Tabulka č. 13 Zájem o učební pomůcku

Zájem o pomůcku	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Ano	16	100,00	13	92,40
Ne	0	0,00	1	7,60
Celkem	16	100,00	14	100,00

Graf č. 9 Zájem o učební pomůcku

Všech 16 (100 %) respondentů SZŠ v Olomouci, by mělo zájem o učební pomůcku s vypracovanými aktivizačními metodami, pouze 1 (7,60 %) respondent SZŠ v Opavě, zájem nemá, tabulka č. 13, graf č. 9.

Učební pomůcka je pro učitele oporou v aplikaci aktivizačních metod do výuky Ošetrovatelství a nabízí vybrané aktivizační metody aplikované na konkrétní témata v Ošetrovatelství ve 2. ročníku.

4.4.2 Diskuse a celkové hodnocení dotazníkového šetření pedagogů

Komplexně všichni pedagogové uvádí, že preferují kombinaci tradiční vyučovací hodiny s využitím aktivizačních metod, tudíž uplatňují aktivizační metody ve výuce Ošetrovatelství ve 2. ročníku.

DC 1, zjistit konkrétně jaké aktivizační metody nejčastěji uplatňují učitelé ve výuce Ošetrovatelství. Nejčastěji užívané metody učitelů olomoucké zdravotnické školy jsou Myšlenková mapa, Hraní rolí, Křížovka, Skládankové učení, Pětílístek, Volné psaní a Brainstorming. Učiteli SZŠ v Opavě, jsou konkrétně nejvíce uplatňované aktivizační metody Brainstorming, Myšlenková mapa, Křížovka a Hraní rolí (tabulka č. 8).

DC 2, zjistit vztah učitelů k aktivizačním metodám. Všichni (100 %) učitelé označili svůj vztah k aktivizačním metodám jako kladný.

DC 3, zjistit jak často uplatňují učitelé aktivizační metody. Častou aplikaci aktivizačních metod do výuky Ošetrovatelství uvádí 68,75 % respondentů SZŠ v Olomouci a 64,30 % respondentů SZŠ v Opavě uvádí velmi častou aplikaci aktivizačních metod do výuky Ošetrovatelství (tabulka č. 7), což ale neodpovídá rozsahu využití jednotlivých aktivizačních metod (tabulka č. 8) a znalosti žáků SZŠ v Opavě o aktivizačních metodách.

Při hodnocení využití jednotlivých aktivizačních metod je dle výsledků a grafického zobrazení zřejmé, že respondenti SZŠ v Olomouci konkrétní aktivizační metody z hlediska frekvence aplikují do výuky často a velmi často, oproti respondentům SZŠ v Opavě, kde převládá především zřídka využití aktivizačních metod (tabulka č. 8), což nekoresponduje se závěry o velmi časté aplikaci aktivizačních metod do výuky Ošetrovatelství (tabulka č. 7, graf č. 3).

Dle účelu a cíle jsou nejvíce užívané aktivizační metody respondenty obou škol pro vyšší motivaci žáků a opakování probrané látky (tabulka č. 9, graf č. 5). Kladně odpověděla většina respondentů, že je na první pohled viditelná zvýšená aktivita žáků při užití aktivizačních metod (tabulka č. 10, graf č. 6), rovněž souhlasná a kladná odpověď byla na pozitivní ohlas žáků na aktivizační metody. Ve využívání aktivizačních metod se dle dotazníkového šetření nezlepšuje 19 % respondentů SZŠ v Olomouci a 21,40 % respondentů

SZŠ v Opavě. Všichni dotázaní, krom 1 respondenta SZŠ v Opavě, by měli zájem a učební pomůcku s aktivizačními metodami na vybrané témata v Ošetrovatelství.

Celkově jsou výsledky dotazníkového šetření obou škol velmi podobné, rozdíly jsou viditelné především u položek č. 6 a 7 (tabulka č. 7, 8 a graf č. 3, 4), kde je rozpor ve frekvenci a rozsahu uplatnění jednotlivých aktivizačních metod.

4.4.3 Výsledky dotazníkového šetření žáků

Kapitola poskytuje zpracovaná data dotazníkového šetření žáků 2. ročníku, oboru Zdravotnický asistent, SZŠ v Olomouci a Opavě.

Obsahuje informace vztahující se k **DC 2**, jaký vztah zaujímají žáci k aktivizačním metodám, k **DC 3**, zjistit frekvenci setkání žáků s aktivizačními metodami, k **DC 4**, zjistit znalosti žáků o konkrétních aktivizačních metodách a k **DC 5**, porovnání výsledků dotazníkového šetření žáků a pedagogů.

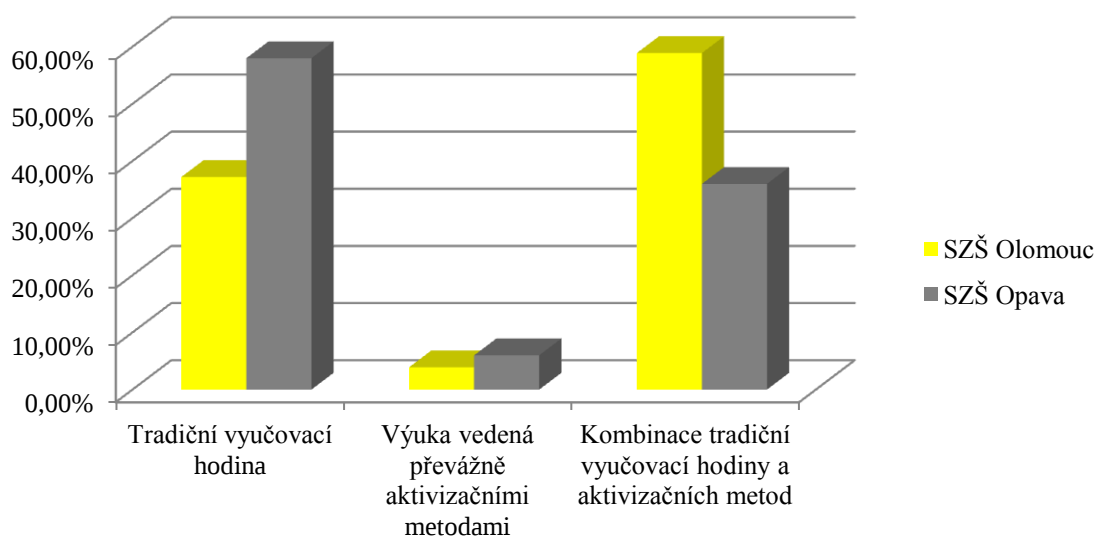
Při hodnocení, jsme vyhodnocovali zvlášť vždy respondenty SZŠ v Olomouci a respondenty SZŠ v Opavě. Pro lepší přehlednost a orientaci jsou výsledky jako v předcházející kapitole zobrazeny v tabulkách a grafech, ke kterým je připojen komentář.

Položka č. 2: Jakým stylem nejčastěji vede učitel výuku Ošetrovatelství?

Tabulka č. 14 Styl vedení výuky Ošetrovatelství z pohledu žáka

Styl vedení	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Tradiční vyučovací hodina	19	37,20	29	58,00
Výuka vedená převážně aktivizačními metodami	2	3,90	3	6,00
Kombinace tradiční vyučovací hodiny a aktivizačních metod	30	58,90	18	36,00
Celkem	51	100,00	50	100,00

Graf č. 10 Styl vedení výuky Ošetřovatelství z pohledu žáka

Tradiční způsob vedení hodin Ošetřovatelství označilo 29 (58,00 %) respondentů SZŠ v Opavě, na SZŠ v Olomouci tento způsob výuky označilo 19 (37,20 %) respondentů. Výuku Ošetřovatelství vedenou aktivizačními metodami uvedli 3 (6,00 %) respondenti opavské zdravotnické školy a 2 (3,90 %) respondenti olomoucké zdravotnické školy. Kombinaci tradičního vyučování a aktivizačních metod v hodinách Ošetřovatelství označilo 18 (36,00 %) respondentů SZŠ v Opavě a 30 (58,90 %) respondentů Olomouce, tabulka č. 14, graf č. 10.

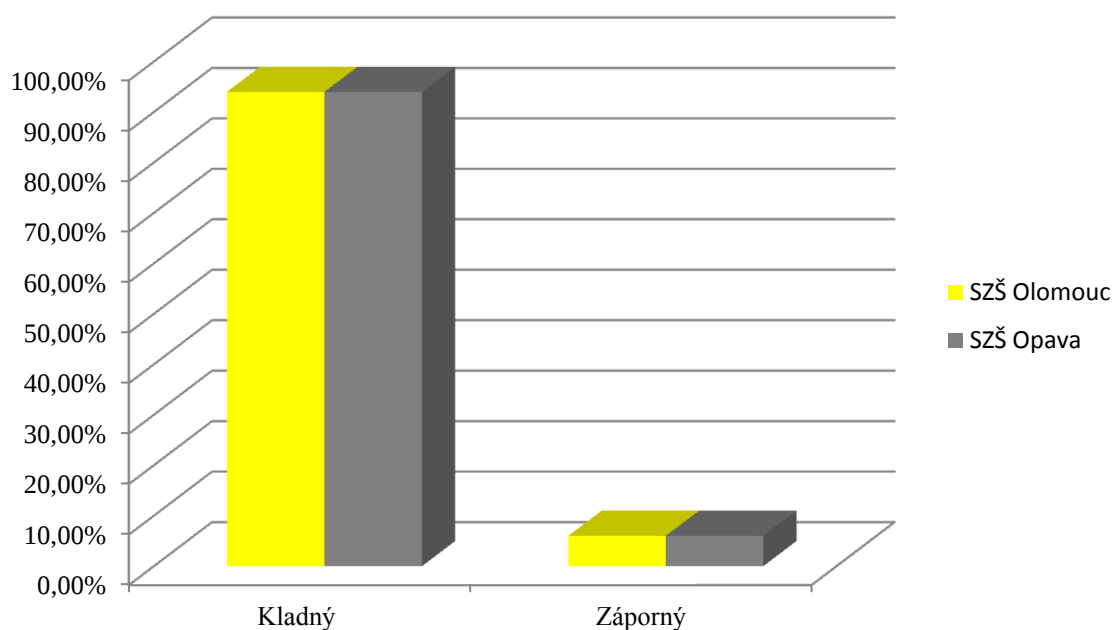
Ve výsledcích je zřejmá rozdílnost v pohledu žáků jednotlivých škol na styl vedení výuky Ošetřovatelství. Dle žáků SZŠ v Olomouci je výuka Ošetřovatelství vedena převážně kombinací tradičního vyučování a aktivizačních metod, dle žáků opavské zdravotnické je výuka vedena spíše tradičním způsobem. Při srovnání s výsledky dotazníkového šetření pedagogů je viditelná shoda odpovědí učitelů a žáků na SZŠ v Olomouci, oproti tomu je viditelný rozpor mezi stylem vedení výuky dle učitelů a žáků na SZŠ v Opavě, kde učitelé uvádí kombinaci tradiční výuky a uplatnění aktivizačních metod ve výuce Ošetřovatelství, a žáci možnost tradiční vyučovací hodiny Ošetřovatelství.

Položka č. 3: Jaký je Váš vztah k aktivizačním metodám při výuce Ošetřovatelství?

Tabulka č. 15 Vztah žáků k aktivizačním metodám při výuce Ošetřovatelství

Vztah žáků	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Kladný	48	94,00	47	94,00
Záporný	3	6,00	3	6,00
Celkem	51	100,00	50	100,00

Graf č. 11 Vztah žáků k aktivizačním metodám při výuce Ošetřovatelství

Respondenti obou zdravotnických odpověděli zcela totožně. Kladný vztah k aktivizačním metodám zaujímá 48 (94,00 %) respondentů SZŠ v Olomouci a 47 (94,00 %) respondentů SZŠ v Opavě. Záporný vztah k aktivizačním metodám zaujímají 3 (6,00 %) respondenti olomoucké zdravotnické školy a 3 (6,00 %) respondenti opavské zdravotnické školy, tabulka č. 15, graf č. 11.

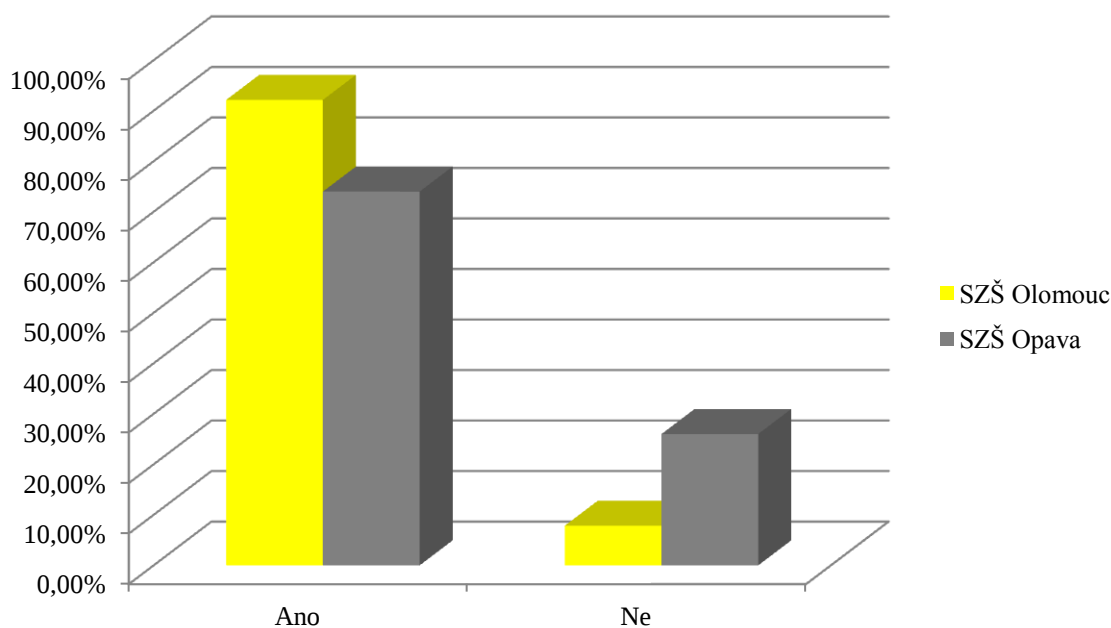
Kladný vztah žáků koresponduje s kladným vztahem učitelů k aktivizačním metodám. Tato vzájemná provázanost kladných postojů je podstatná pro efektivní začlenění aktivizačních metod do vyučování Ošetrovatelství, přijetí metod žáky a zvýšení kreativity a samostatnosti žáků.

Položka č. 4: Uplatňují aktivizační metody učitelé ve výuce Ošetrovatelství?

Tabulka č. 16 Uplatnění aktivizačních metod učiteli při výuce Ošetrovatelství z pohledu žáka

Uplatnění metod	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Ano	47	92,15	37	74,00
Ne	4	7,85	13	26,00
Celkem	51	100,00	50	100,00

Graf č. 12 Uplatnění aktivizačních metod učiteli při výuce Ošetrovatelství z pohledu žáka

V odpovědi na tuto položku jsou viditelné rozdíly na jednotlivých zdravotnických školách. Uplatnění aktivizačních metod při výuce Ošetrovatelství uvedlo 47 (92,15 %) respondentů SZŠ v Olomouci, stejným způsobem odpovědělo také 37 (74,00 %) respondentů SZŠ v Opavě. Variantu neuplatnění aktivizačních metod označilo 13 (26,00 %) respondentů SZŠ v Opavě a pouze 4 (7,85 %) respondenti v Olomouci, tabulka č. 16, graf č. 12.

Z pohledu žáků SZŠ v Opavě je zřetelné nižší uplatnění aktivizačních metod ve výuce Ošetrovatelství, což odpovídá celkově nižší frekvenci užití aktivizačních metod pedagogy SZŠ v Opavě, oproti pedagogům SZŠ v Olomouci.

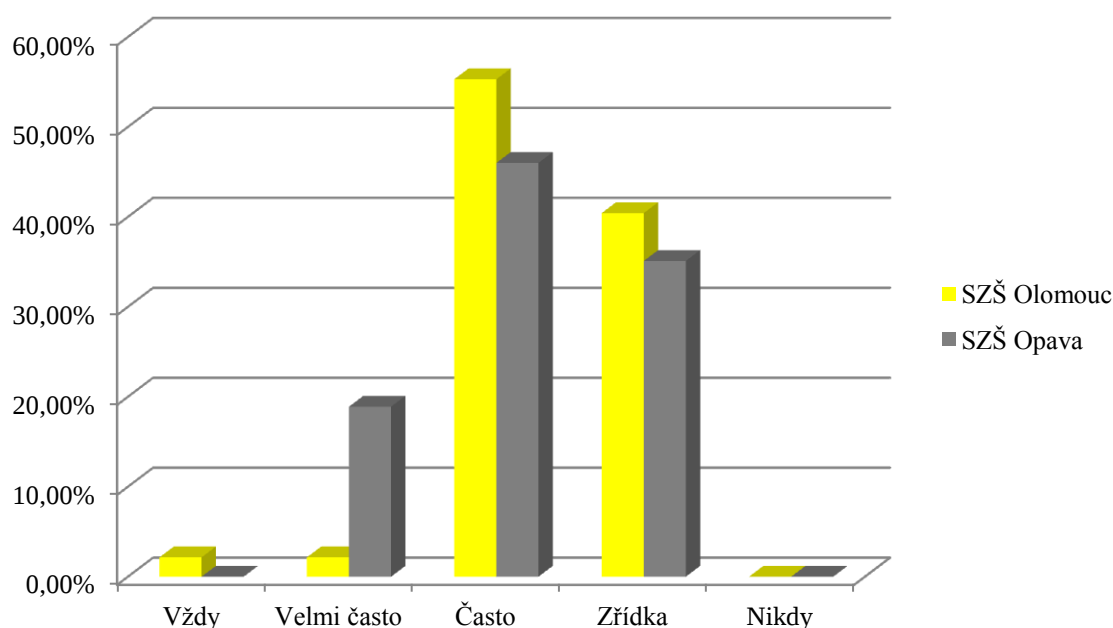
Respondenti, kteří v položce č. 4. označili možnost ne, odpovídali až na položku č. 12. Tudiž u následujících položek č. 5 – 11, tvoří 100 %, vždy pouze respondenti, kteří odpověděli ano. Je to 47 respondentů SZŠ v Olomouci a 37 SZŠ v Opavě.

Položka č. 5: Jestliže ano, jak často se s aktivizačními metoda setkáváte?

Tabulka č. 17 Frekvence setkání žáků s aktivizačními metodami při výuce Ošetrovatelství

Frekvence setkání s aktivizačními metodami	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Vždy	1	2,15	0	0,00
Velmi často	1	2,15	7	18,90
Často	26	55,30	17	46,00
Zřídka	19	40,42	13	35,10
Nikdy	0	0,00	0	0,00
Celkem	47	100,00	37	100,00

Graf č. 13 Frekvence setkání žáků s aktivizačními metodami při výuce Ošetřovatelství

S aktivizačními metodami se setkává často 26 (55,30 %) respondentů SZŠ v Olomouci a 17 (46,00 %) respondentů SZŠ v Opavě. Zřídka se s aktivizačními metodami setkává 19 (40,42 %) žáků olomoucké zdravotní školy a 13 (35,10 %) žáků opavské zdravotní školy. Velmi často se s aktivizačními metodami setkává pouze 1 (2,15 %) respondent SZŠ v Olomouci, naproti tomu 7 (18,90 %) respondentů SZŠ v Opavě, možnost vždy označil 1 (2,15 %) žák SZŠ v Olomouci, tabulka č. 17, graf č. 13.

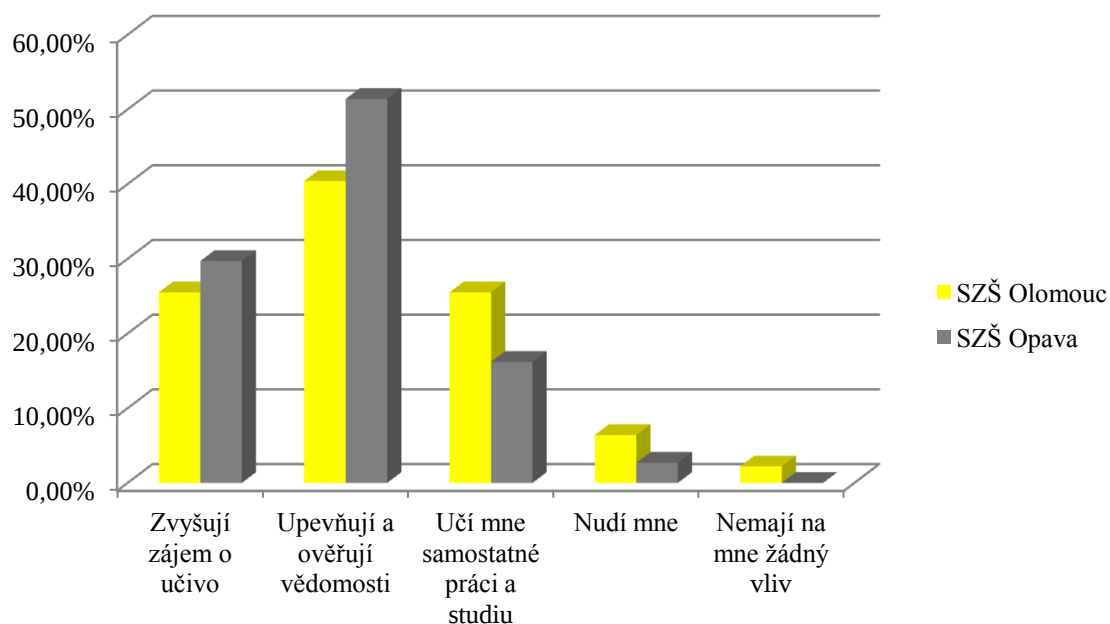
Z výsledků je patrná vyšší frekvence styku žáků s aktivizačními metodami na SZŠ v Olomouci, což odpovídá předcházející položce, která se týká uplatnění aktivizačních metod z pohledu žáka a rovněž souhlasí s celkovými výsledky dotazníkovému šetření pedagogů.

Položka č. 6: Jaký na Vás mají aktivizační metody vliv

Tabulka č. 18 Vliv aktivizačních metod na žáky

Vliv aktivizačních metod na žáky	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Zvyšují zájem o učivo	12	25,50	11	29,70
Upevňují a ověřují vědomosti	19	40,40	19	51,40
Učí mne samostatné práci a studiu	12	25,50	6	16,20
Nudí mne	3	6,40	1	2,70
Nemají na mne žádný vliv	1	2,20	0	0,00
Celkem	47	100,00	37	100,00

Graf č. 14 Vliv aktivizačních metod na žáky

Skupina 19 (40,40%) žáků SZŠ v Olomouci uvedla, že aktivizační metody upevňují a ověřují jejich vědomosti, takto odpovědělo také 19 (51,40%) žáků SZŠ v Opavě. Možnost, že zvyšují zájem žáků o učivo, uvedlo 12 (25,50%) žáků zdravotnické školy v Olomouci

a 11 (29,70%) žáků zdravotnické školy v Opavě. Počet dalších respondentů, kteří označili, varianty učí žáky samostatné práci, nudí mne a nemají na mne žádný vliv, je zobrazen v tabulce č. 18 a grafu č. 14.

U většiny žáků aktivizační metody především upevňují a ověřují vědomosti, zvyšují jejich motivaci a učí je samostatné práci, tato skutečnost odpovídá poslání aktivizačních metod a kladným způsobem ovlivňuje vzdělávací proces a osobnost žáků. Odpověď žáků souhlasí s kladným vztahem žáků k aktivizačním metodám, který dle výsledků dotazníkového šetření většina zaujímá.

Položka č. 7: Znáte a provádíte ve vyučování některé z vypsanych aktivizačních metod?

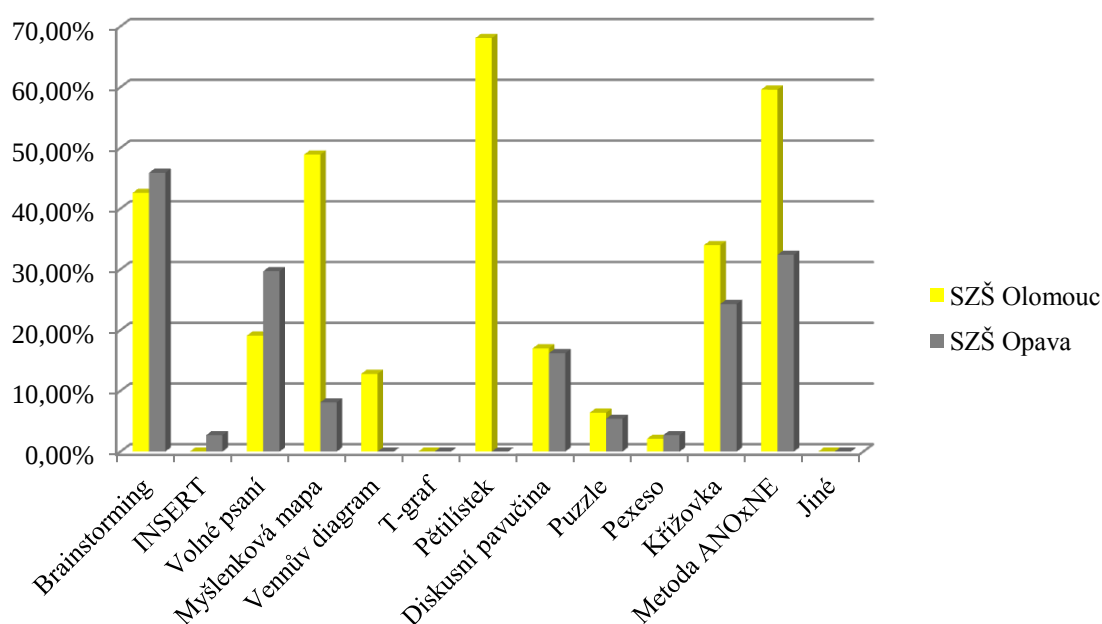
Respondenti měli možnost označit více nabízených alternativ, proto jsou jednotlivé alternativy vyhodnoceny každá zvlášť ze 100 %.

Tabulka č. 19 Znalost konkrétních níže vypsanych aktivizačních metod

Aktivizační metody	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Brainstorming	20	42,60	17	45,90
INSERT	0	0,00	1	2,70
Volné psaní	9	19,10	11	29,70
Myšlenková mapa	23	48,90	3	8,10
Vennův diagram	6	12,80	0	0,00
T – graf	0	0,00	0	0,00
Pětilístek	32	68,10	0	0,00
Diskusní pavučina	8	17,00	6	16,20
Puzzle	3	6,40	2	5,40

Pexeso	1	2,10	1	2,70
Křížovka	16	34,00	9	24,30
Metoda ANO x NE	28	59,60	12	32,40
Jiné	0	0,00	0	0,00

Graf č. 15 Znalost konkrétních níže vypsanych aktivizačních metod

Pětílístek je nejvíce volenou metodou žáků SZŠ v Olomouci, uvedlo jej 32 (68,10 %) žáků, oproti tomu metodu Pětílístku neoznačil ani jeden z žáků SZŠ v Opavě. Neznalost metody Pětílístku zcela odpovídá výsledku dotazníkového šetření učitelů, ze kterého vychází metoda Pětílístku jako nikdy užívaná učiteli SZŠ v Opavě. Brainstorming označilo 17 (45,90 %) žáků SZŠ v Opavě, což je metoda s největším zastoupením respondentů SZŠ v Opavě, tuto metodu také nejvíce uplatňují pedagogové SZŠ v Opavě.

Metodu ANO x NE, vybralo 28 (59,60 %) respondentů SZŠ v Olomouci a 12 (34,20 %) respondentů SZŠ v Opavě, metoda je druhou nejvíce označovanou.

Další konkrétní data vztahující se ke znalosti aktivizačních metod jsou zobrazeny v tabulce č. 19 a grafu č. 15. Po jejich podrobnějším zhlédnutí je zřejmé, že žáci SZŠ v Olomouci znají celkově větší počet jednotlivých aktivizačních metod a dle číselného zastoupení, je pravděpodobné, že je i častěji používají. U žáků SZŠ v Opavě se objevují

čtyři metody, které nejsou vůbec označeny, respondenti SZŠ v Olomouci neoznačili tři. Komplexně u žáků olomoucké zdravotnické školy vidíme větší procentuální zastoupení jednotlivých označených metod.

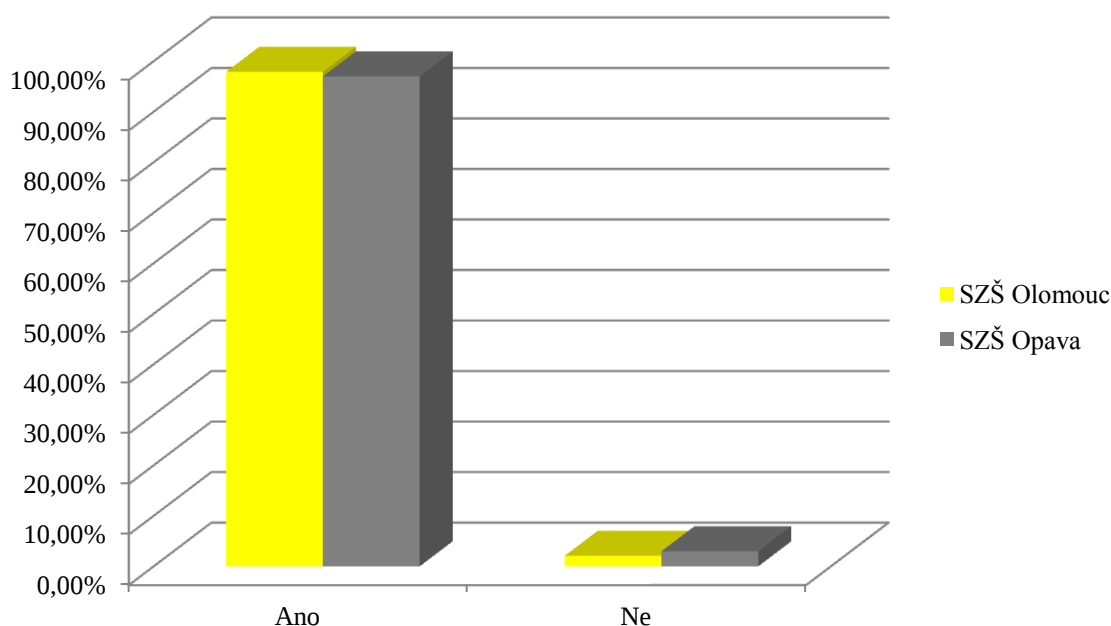
Výsledky pravděpodobně vychází z toho, že s žáky olomoucké zdravotnické školy pedagogové provádí více aktivizačních metod a častěji. Závěry šetření korespondují s položkou č. 2, kde jsme se ptali, jaký styl výuky učitelé preferují. Většina 29 (58,00 %) žáků SZŠ v Opavě odpověděla, že učitelé vedou výuku tradičním způsobem, což odpovídá jejich znalosti aktivizačních metod, 30 (58,90 %) olomouckých žáků uvedlo, že učitelé kombinují tradiční vyučovací hodinu a aktivizační metody, což rovněž odpovídá vyšším znalostem o aktivizačních metodách.

Položka č. 8: Pracujete ve výuce s názornými pomůckami, příklady, modely, audio a video ukázkami?

Tabulka č. 20 Práce žáků s názornými pomůckami a příklady

	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Názorné pomůcky				
Ano	46	97,90	36	97,00
Ne	1	2,10	1	3,00
Celkem	47	100,00	37	100,00

Graf č. 16 Práce žáků s názornými pomůckami a příklady

Pouze 1 (2,10 %) respondent SZŠ v Olomouci odpověděl, že při výuce Ošetřovatelství nepracuje s pomůckami a taktéž 1 (3,00 %) respondent SZŠ v Opavě, tabulka č. 20, graf č. 16. Tyto údaje dokládají nezbytnost názorných pomůcek při hodinách Ošetřovatelství a obtížnost až nemožnost výuky Ošetřovatelství bez pomůcek. Především praktické hodiny probíhající v laboratořích Ošetřovatelství, obsahují celou řadu zdravotnických pomůcek a modelů pro praktický nácvik ošetřovatelských a zdravotnických úkonů.

Položka č. 9: Stává se, že při výuce Ošetřovatelství provádíte inscenace (hraní určitých rolí) k probíranému tématu (v případě, že ano uveďte příklad)

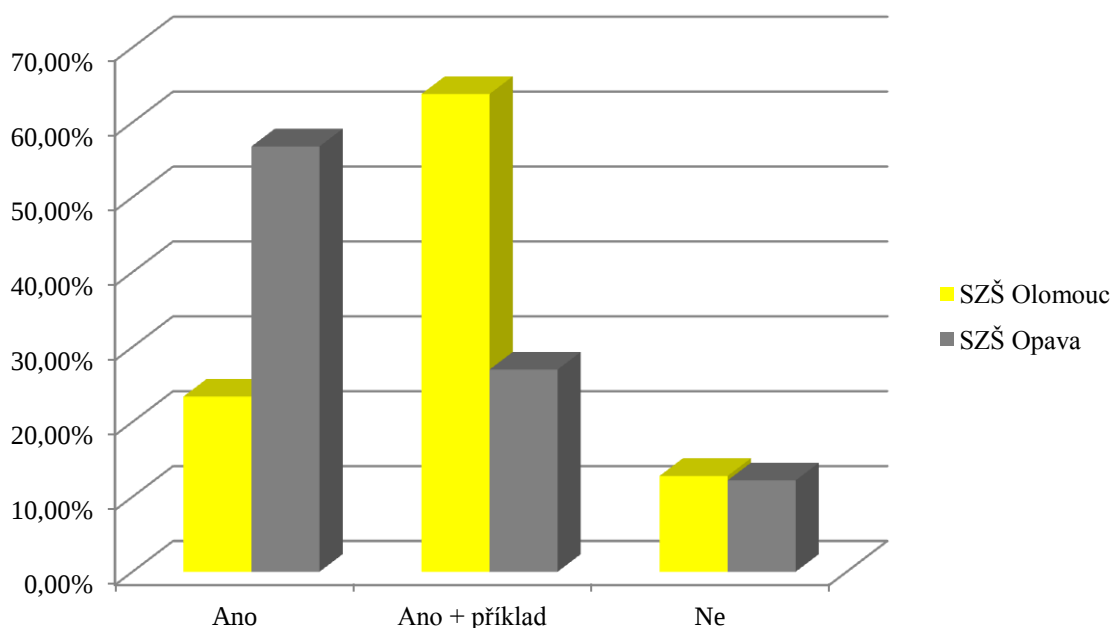
Tabulka č. 21 Inscenace v hodinách Ošetřovatelství

	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
Inscenace	n	%	n	%
Ano	11	23,40	21	56,80
Ano + příklad	30	63,80	10	27,00
Ne	6	12,80	6	12,20
Celkem	47	100,00	37	100,00

Tabulka č. 22 Příklady respondentů

Příklad	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Hygienická péče	12	40,00	5	50,00
Krmení pacienta	4	13,40	2	20,00
Měření fyziologických funkcí	8	26,60	2	20,00
Role pacient, sestra, lékař	4	13,40	1	10,00
Převlékání lůžek	2	6,60	0	0,00

Graf č. 17 Inscenace v hodinách Ošetřovatelství

V hodinách Ošetřovatelství neprovádí inscenace 6 (12,80 %) respondentů SZŠ v Olomouci a 6 (12,20 %) respondentů SZŠ v Opavě, tabulka č. 21, graf č. 17. Negativní odpovědi žáků nejsou dle mých zkušeností zcela pravdivé, protože situování žáků do rolí někoho jiného (lékař, zdravotní asistent, pacient) je velice častou aktivitou ve výuce Ošetřovatelství, pomocí které se žáci vcítí do určité role a mohou si prakticky vyzkoušet konkrétní situace ze zdravotního prostředí. S odpovědí žáků nesouhlasím také proto,

že učitelé metodu hraní rolí v dotazníkovém šetření označili jako metodu často až velmi často užívanou (Příloha č. 8 a 9).

Třicet (63,80 %) žáků Olomoucké zdravotní školy uvedlo, že inscenace provádí a napsalo příklad, taktéž 10 (27,00 %) žáků SZŠ v Opavě označilo odpověď ano a napsalo příklad. Nejčastějším uváděným příkladem byla hygienická péče, uvedlo ji 12 (40,00 %) respondentů SZŠ v Olomouci a 5 (50,00 %) respondentů v Opavě, další příklady uvedené žáky jsou znázorněny v tabulce č. 22.

Odpověď, že provádí inscenace, ale bez příkladu označilo 11 (23,40 %) respondentů SZŠ v Olomouci a 21 (56,80 %) respondentů Opavské zdravotnické školy, tabulka č. 21, graf č. 17.

Položka č. 10: Kromě běžných vyučovacích hodin Ošetřovatelství, máte i jiné formy vyučování? (pokud ano, napište příklad)

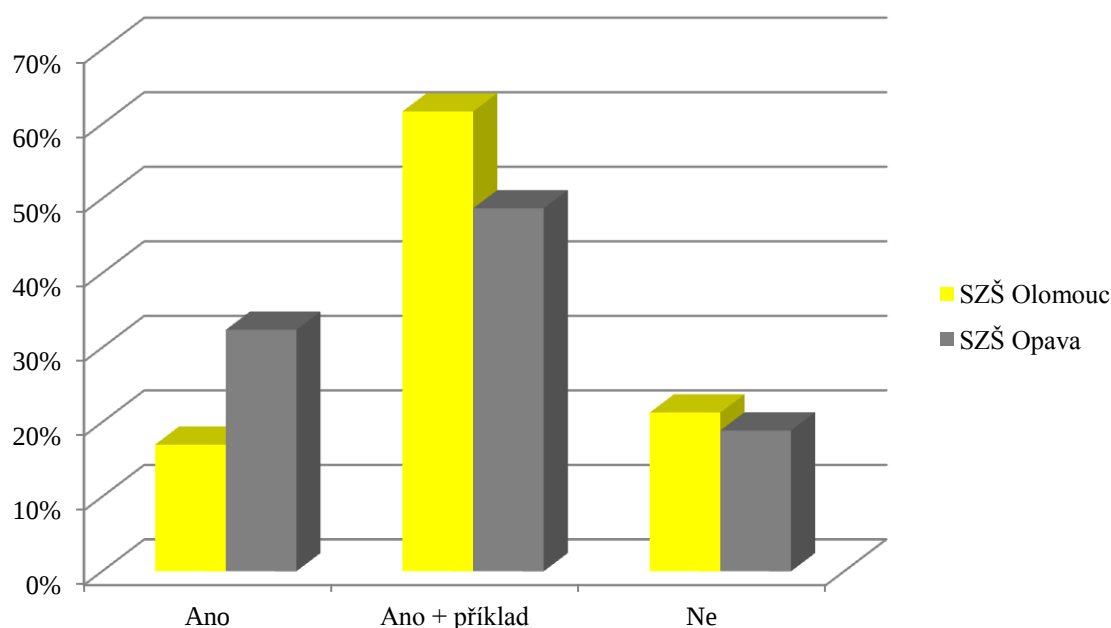
Tabulka č. 23 Jiné formy vyučování Ošetřovatelství

Jiné formy vyučování	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Ano	8	17,00	12	32,40
Ano + příklad	29	61,70	18	48,70
Ne	10	21,30	7	18,90
Celkem	47	100,00	37	100,00

Tabulka č. 24 Příklady respondentů

Příklad	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Exkurze do Fakultní nemocnice Olomouc	29	100,00	0	0,00
Exkurze do nemocnic	0	0,00	14	77,80
Exkurze do nemocniční lékárny	0	0,00	4	22,20

Graf č. 18 Jiné formy vyučování Ošetřovatelství

Jiné formy vyučování v hodinách Ošetřovatelství neuvedlo 10 (21,30 %) olomouckých respondentů a 7 (18,90 %) opavských respondentů. Jiné než běžné vyučovací hodiny Ošetřovatelství označilo 8 respondentů SZŠ v Olomouci a 12 (32,40 %) respondentů SZŠ v Opavě, bez uvedeného příkladu, tabulka č. 23, graf č. 18.

29 (61,70%) respondentů olomoucké zdravotnické školy odpovědělo ano a napsalo jako příklad exkurzi do FNO (Fakultní nemocnice Olomouc). Na SZŠ v Opavě označilo ano a přidalo příklad 18 (48,70 %) respondentů, kteří uvedli také exkurze do nemocničních zařízení a lékáren, tabulka č. 24.

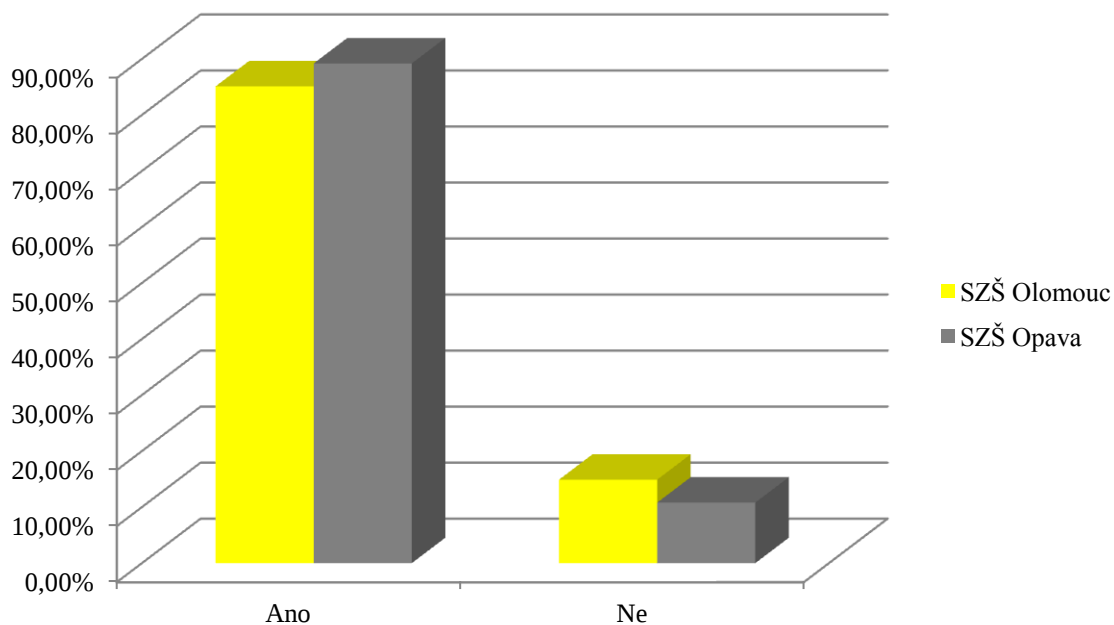
Z šetření vyplývá, že většina žáků vyjádřila souhlas s uplatněním jiných forem výuky v Ošetřovatelství. Na základě uváděných příkladů, je zřejmé, že učitelé organizují v rámci výuky Ošetřovatelství jiné formy vyučování, především exkurze do různých zdravotnických zařízení, bohužel žádné další možnosti jako projektová výuka, skupinové vyučování atd., se v příkladech neobjevili. Využití jiných forem výuky je pozitivním změnou v zaběhlém systému vyučování, které žákům nabízí možnost změny stereotypu ve vyučování, případně i nahlédnutí do nového prostředí.

Položka č. 11: Diskutujete s učiteli, mají učitelé zájem o Váš názor, můžete navrhnout nové možnosti řešení určité problematiky?

Tabulka č. 25 Diskuse s učiteli, alternativní řešení problémů

	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Diskuse				
Ano	40	85,10	33	89,20
Ne	7	14,90	4	10,80
Celkem	47	100,00	37	100,00

Graf č. 19 Diskuse s učiteli, alternativní řešení problémů

Na otázku odpovědělo negativně 7 (14,90 %) respondentů olomoucké zdravotnické školy a 4 respondenti SZŠ v Opavě, tabulka č. 25, graf č. 19. Uplatnění diskuze s žáky vypovídá o snaze navazovat komunikaci mezi učitelem a žáky, zájmu učitelů o názor žáků, podpoře tvořivého myšlení a projevu vlastního názoru žáků.

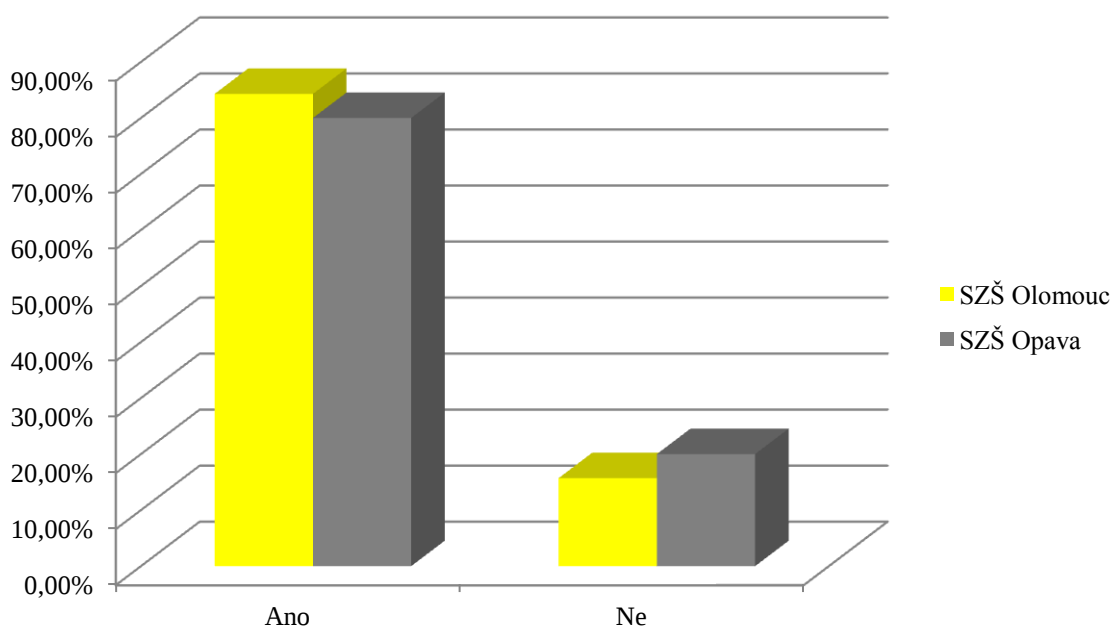
Položka č. 12: Působí na Vás učitelé Ošetrovatelství jako profesionálové ve svém oboru?

Tato položka je vyhodnocena z odpovědi všech respondentů.

Tabulka č. 26 Profesionalita učitelů Ošetrovatelství

Profesionalita	SZŠ v Olomouci		SZŠ v Opavě	
	n	%	n	%
Ano	43	84,30	40	80,00
Ne	8	15,70	10	20,00
Celkem	51	100,00	50	100,00

Graf č. 20 Profesionalita učitelů Ošetrovatelství

Učitele jako profesionály ve svém oboru vidí 43 (84,30 %) žáků SZŠ v Olomouci a 40 (80,00 %) žáků SZŠ v Opavě, tabulka č. 26, graf č. 20. Dle výsledků této odpovědi soudím, že většina žáků pohlíží na učitele Ošetrovatelství, jako na osoby s autoritou a odpovědností, které mají odborné teoretické i praktické zkušenosti, potřebné pro vzdělávání zdravotních asistentů.

4.4.4 Diskuse a hodnocení dotazníkového šetření žáků ve srovnání s pedagogy

Tradiční vyučovací hodinu doplněnou o aktivizační metody, jako styl vedení výuky označilo 58,90 % žáků SZŠ v Olomouci (tabulka č. 14, graf č. 10), což souhlasí s výsledky dotazníkového šetření pedagogů SZŠ v Olomouci, kde taktéž většina respondentů uvedla, že preferuje tradiční vyučování v kombinaci s aktivizačními metodami.

Tradiční vyučovací hodinu jako styl výuky Ošetrovatelství, označilo 58,00 % žáků SZŠ v Opavě, volba této možnosti je rozdílná oproti možnosti žáků SZŠ v Olomouci. Odpověď opavských žáků, nesouhlasí s odpovědí opavských pedagogů, kteří uvádějí využití kombinace tradiční vyučovací hodiny a aktivizačních metod, jako styl výuky. Znalost žáků o aktivizačních metodách odpovídá spíše tradičními pojetí výuky Ošetrovatelství, tudíž odpovědi žáků.

DC 2, zjistit vztah žáků k aktivizačním metodám. Kladný vztah k aktivizačním metodám (tabulka č. 15, graf č. 11) označila většina (94 %) žáků obou zdravotnických škol, výsledky také korespondují s kladným vztahem učitelů k aktivizačním metodám (tabulka č. 6, graf č. 2) a odpovědi pedagogů, že jsou u žáků viditelné pozitivní reakce na aktivizační metody (tabulka č. 11, graf č. 7).

Uplatnění aktivizačních metod v hodinách Ošetrovatelství uvedlo 92 % žáků SZŠ v Olomouci a 74 % žáků SZŠ v Opavě.

DC 3, zjistit frekvenci setkání žáků s aktivizačními metodami ve výuce Ošetrovatelství. Nejvíce (55,30 %) žáků SZŠ v Olomouci uvádí častou frekvenci setkání s aktivizačními metodami a nejvíce (46,00 %) žáků SZŠ v Opavě uvádí také častou frekvenci setkání s aktivizačními metodami (tabulka č. 17, graf č. 13).

Pedagogové SZŠ v Opavě uvádí velmi časté uplatnění aktivizačních metod ve výuce, což neodpovídá výsledkům dotazníkového šetření žáků, které potvrzuje nižší znalost konkrétních aktivizačních metod žáky opavské zdravotnické školy. Naopak, pedagogové SZŠ v Olomouci uvádí časté využití aktivizačních metod a žáci na základě dotazníkového šetření prokázali větší znalost jednotlivých aktivizačních metod, oproti žákům SZŠ v Opavě.

DC 4, zjistit znalost konkrétních aktivizačních metod žáky 2. ročníku, oboru Zdravotnický asistent. Aktivizační metody s největším zastoupením žáků olomoucké zdravotnické školy jsou Pětílístek, ANO x NE a Volné psaní. Nejvíce volené metody žáků opavské zdravotnické školy jsou Brainstorming, ANO x NE a Volné psaní (tabulka č. 19, graf

č. 15). Při podrobnějším zhlédnutí tabulky je viditelná mnohem nižší znalost jednotlivých aktivizačních metod žáky SZŠ v Opavě.

Nejvíce (40,40 %) žáků SZŠ v Olomouci uvedlo, že aktivizační metody upevňují a ověřují jejich znalosti, stejně odpovědělo i 51,40 % žáků opavské zdravotnické školy (tabulka č. 18, graf č. 14). Odpověď žáků souhlasí s cílem použití aktivizačních metod ve výuce Ošetrovatelství učiteli, kteří je dle výsledků šetření užívají především k opakování probrané látky. Práci s názornými pomůckami uvedlo 97 % žáků obou zdravotnických škol (tabulka č. 20, graf č. 16).

Na otázku zda provádí, inscenace odpovědělo kladně a uvedlo příklad 63,80 % žáků SZŠ v Olomouci a pouze 27,00 % žáků SZŠ v Opavě (tabulka č. 21 a č. 22). Jiné formy vyučování Ošetrovatelství uvedlo 61,70% žáků SZŠ v Olomouci a 48,70 % žáků SZŠ v Opavě (tabulka č. 23, č. 24). Diskutuje s učiteli necelých 90 % respondentů obou zdravotnických škol. Učitele Ošetrovatelství vidí jako profesionály 84,30 % žáků SZŠ v Olomouci a 80,00 % žáků SZŠ v Opavě.

DC 5, porovnat výsledky dotazníkového šetření pedagogů a žáků. Výsledky tohoto cíle se prolínají celou diskusí a hodnocením dotazníkového šetření žáků ve srovnání s pedagogy. Srovnání jsou připojena vždy ke konkrétním položkám.

4.4.5 Diskuse a celkové hodnocení dotazníkového šetření

Komplexně výsledky dotazníkového šetření jsou ve prospěch SZŠ v Olomouci. Pedagogové využívají aktivizační metody častěji a ve větším rozsahu, výuka je vedena tradičním způsobem v kombinaci s aktivizačními metodami. Žáci olomoucké zdravotnické školy mají lepší znalosti a přehled o aktivizačních metodách (tabulka č. 19), což je ukazatel práce s metodami.

DC 1, zjistit konkrétně nejčastěji uplatňované aktivizační metody ve výuce Ošetrovatelství. Nejčastěji uplatňované metody učiteli SZŠ v Olomouci jsou Myšlenková mapa, Hraní rolí, Křížovka, Skládankové učení, Pětílístek, Volné psaní a Brainstorming. Nejčastěji využívané metody učiteli SZŠ v Opavě jsou Brainstorming, Myšlenková mapa, Křížovka a Hraní rolí (tabulka č. 8).

DC 2, zjistit vztah učitelů a žáků k aktivizačním metodám. Učitelé i žáci olomoucké zdravotnické školy zaujímají kladný vztah k aktivizačním metodám a dle dotazníkového šetření je v dostatečné míře aplikují do výuky Ošetrovatelství, taktéž učitelé i žáci SZŠ v Opavě zaujímají kladný vztah k aktivizačním metodám.

DC 3, zjistit jak často učitelé uplatňují aktivizační metody a zjistit frekvenci setkání žáků s aktivizačními metodami ve výuce Ošetrovatelství. Častou aplikaci aktivizačních metod do výuky Ošetrovatelství uvádí 68,75 % respondentů SZŠ v Olomouci a 64,30 % respondentů SZŠ v Opavě uvádí velmi častou aplikaci aktivizačních metod do výuky Ošetrovatelství (tabulka č. 7) což, ale neodpovídá rozsahu využití jednotlivých aktivizačních metod (tabulka č. 8), a znalosti žáků SZŠ v Opavě o aktivizačních metodách. 55,30 % žáků SZŠ v Olomouci 46,00 % žáků SZŠ v Opavě uvádí častou frekvenci setkání s aktivizačními metodami (tabulka č. 17, graf č. 13).

Aktivizační metody nejsou učiteli opavské zdravotnické školy využívány tak často, jako učiteli SZŠ v Olomouci. Prokazují to znalosti opavských žáků o konkrétních aktivizačních metodách (tabulka č. 19), které jsou horší, oproti žákům SZŠ v Olomouci. Tento výsledek dotazníkového šetření je pravděpodobně důsledkem nižšího uplatnění aktivizačních metod pedagogů do výuky Ošetrovatelství.

DC 4, zjistit znalost konkrétních aktivizačních metod žáky 2. ročníku, oboru Zdravotnický asistent. Aktivizační metody s největším zastoupením žáků olomoucké zdravotnické školy jsou Pětílístek, ANO x NE a Volné psaní, nejvíce volené metody žáků opavské zdravotnické školy jsou Brainstorming, ANO x NE a Volné psaní (tabulka č. 19, graf č. 15). Komplexně žáci olomoucké zdravotnické školy prokazují větší znalost jednotlivých aktivizačních metod.

DC 5, porovnat výsledky dotazníkového šetření učitelů a žáků. V dotazníkovém šetření SZŠ v Opavě je několik rozporů mezi odpověďmi žáků a pedagogů. Především v pohledu na styl výuky a uplatnění aktivizačních metod, což může v některých případech vycházet z přecenění opavských pedagogů v užívání aktivizačních metod, nebo naopak nedocení aktivizačních metod žáky. Celkové srovnání je součástí předcházející podkapitoly.

Do budoucna by se měli opavští pedagogové pokusit nabídnout žákům větší rozsah aktivizačních metod a častěji je aplikovat do výuky Ošetrovatelství. Výsledkem takovéto činnosti by měla být větší aktivita a zájem žáků o probírané téma.

Střední zdravotnické školy v Olomouci i Opavě jsou školské zařízení, které při výuce Ošetrovatelství uplatňují aktivizační metody. Učitelé i žáci zaujímají kladné postavení k metodám a snaží se pomocí metod ozvláštnit výuku Ošetrovatelství, žáky motivovat, aktivizovat, učit je samostatné práci a vzájemné komunikaci. Rozsah uplatnění aktivizačních metod ve výuce Ošetrovatelství je na jednotlivých školách rozdílný, ale v určité míře realizovatelný.

5 VYBRANÉ AKTIVIZAČNÍ METODY A JEJICH PRAKTICKÁ APLIKACE VE 2. ROČNÍKU V OŠETŘOVATELSTVÍ

5.1 Brainwritting

Je diskusní metoda, která je psanou obdobou Brainstormingu, jedné z nejznámějších a nejužívanějších aktivizačních metod vůbec (Kotrba, Lacina, 2007).

Ve výuce lze metodu používat velice široce, v úvodu hodiny k motivaci žáků, během vyučovací hodiny k zjištění znalostí a pochopitelnosti probírané látky, řešení problémového úkolu a v závěru hodiny, lze využít jako opakování, shrnutí nových pojmů atd. Příprava metody není časově, ani organizačně náročná, středně náročná je v oblastech vedení žáků, zpracování a využití výsledků skupinové práce. Brainwritting můžeme aplikovat na malé skupinky žáků i na celou třídu a na všech typech a stupních škol. Délka metody se odvíjí od typu a zaměření tématu, kompetenci učitele a schopností žáků, průměrná délka je asi 5 - 15 minut (Sitná, 2009).

Tematický celek: Ošetřování nemocného s bolestí.

Téma vyučovací hodiny: Vnímání a prožívání bolesti, její intenzita.

Cíl výuky: Žáci budou schopni definovat pojem bolest, vyjmenovat druhy bolesti a popsat intenzitu bolesti.

Uplatnění ve výuce: Úvod hodiny – evokace a motivace žáků.

Čas: 15 minut.

Organizační forma: Individuální a skupinová výuka.

Didaktické pomůcky: Tabule, výkres, sešity, psací potřeby.

Praktické provedení:

- Učitel žákům objasní pravidla Brainwrittingu.
- Na tabuli napíše téma – Bolest, její vnímání a prožívání.
- Nejprve budou žáci pracovat samostatně po dobu 3-5 minut, do sešitu si zapíší heslovitě všechny myšlenky k tématu, poté učitel vyzve každého žáka, aby zapsal alespoň jednu myšlenku na tabuli.
- Po zapsání myšlenek všech žáků, učitel společně s žáky vzájemnou diskuzí vyhodnotí myšlenky, vhodné myšlenky učitel zapíše na připravený výkres, který pak připevní na nástěnku.

- Výkres s myšlenkami poslouží jako výstup z aktivizační metody a reflektuje myšlenky žáků k tématu.

Praktická ukázka:

Příklad nápadů žáků

• Nepříjemný pocit • Akutní bolest • Chronická bolest • Ostrá bolest • Upozornění • Nemoc	• Poškození • Úraz • Operace • Analgetika • Omezení člověka • Úporná bolest

Zdroj: Autor (Kupková).

5.2 Pexeso

Je didaktická hra sloužící k ověřování znalostí. Žáci mohou pracovat jednotlivě, nebo být rozděleni do skupin. Učitel žákům rozdá dvě sady kartiček stejných rozměrů, jedna sada kartiček obsahuje pojmy, které chceme charakterizovat, druhá sada charakteristiku těchto pojmů. Po žácích vyžaduje správné přiřazení (Andrejsková, 2009).

Tematický celek: Podávání a aplikace léků.

Téma vyučovací hodiny: Způsoby aplikace léků.

Cíl výuky: Žáci si osvojí způsoby aplikace léků a budou je schopni vyjmenovat.

Uplatnění ve výuce: Závěr hodiny – ověření a fixace znalostí žáků.

Čas: 10 minut.

Organizační forma: Individuální výuka.

Didaktické pomůcky: Předtištěné kartičky.

Praktické provedení:

- Učitel žákům objasní pravidla.
- Každému žákovi rozdá sadu kartiček.
- Ponechá potřebné množství času, asi 5 minut.
- Závěrem provede učitel společně s žáky vyhodnocení, nejčastější chybné údaje učitel vysvětlí.

Praktická ukázka:

- Součástí metody jsou prakticky vytištěné a přiložené kartičky, uvnitř obálky na vazební straně práce, jako příloha, která není vázaná v práci (Příloha č. 11).

Příklad č. 1 Pexeso

Perorální	Ústy
Sublinguální	Pod jazyk
Subkutánní	Pod kůži
Intravenózní	Do žíly
Intramuskulární	Do svalu
Dermální	Kůží
Inhalační	Dýchacími cestami
Intradermální	Do kůže
Rektální	Konečníkem

Bukální	Sliznicí

Zdroj: Hůsková, Kašná, 2009; Kelnarová, 2009.

5.3 Puzzle

Je didaktická hra podobná hře pexeso. Puzzle slouží především k opakování učiva a ověřování znalostí.

Máme osu x a y, připravíme si stejně velká okénka = stejně velkými okénky předcházíme hádání odpovědi dle velikosti okének. Na jedné ose uvedeme to, co chceme charakterizovat, na ose druhé jsou umístěny jednotlivé charakteristiky, které mají žáci správně přiřadit. Žáci pracují ve dvojicích, nebo samostatně. Přiřazují k sobě kartičky, které spolu souvisí. Následně probíhá kontrola správnosti přiřazení (Andrejsková, 2009; Sitná, 2010).

Tematický celek: Podávání a aplikace léků.

Téma vyučovací hodiny: Opakování tematického celku – Podávání a aplikace léků.

Cíl výuky: Žáci si upevnění vědomosti, budou schopni klasifikovat a třídit poznatky k tématu podávání a aplikace léků.

Uplatnění ve výuce: Závěr hodiny - ověření a fixace znalostí žáků.

Čas: 15 minut.

Organizační forma: Práce ve dvojicích.

Didaktické pomůcky: Předtištěné kartičky.

Praktické provedení:

- Učitel žákům objasní pravidla.
- Rozdá každému žáku sadu kartiček.
- Ponechá potřebné množství času cca 15 minut.
- Závěrem učitel společně s žáky provede vyhodnocení, nejčastější chybné údaje vysvětlí.

Praktická ukázka:

- Součástí metody jsou prakticky vytištěné a přiložené kartičky, uvnitř obálky na vazební straně práce, jako příloha, která není vázaná v práci (Příloha č. 12).

Příklad č. 2 Puzzle

<u>Způsob aplikace</u>	<u>Zkratka</u>	<u>Výhody</u>	<u>Nevýhody</u>
Perorální	p. o.	Nejpohodlnější, nejlevnější, příjemné, bezpečné, nenarušuje kožní integritu	Nelze aplikovat při zvracení, nauze, ne v bezvědomí, ne před některými dg. vyšetřeními, dráždí sliznici GIT, nebezpečí aspirace
Sublinguální	Nemá zkratku	Pohodlné, bezpečné, nenarušuje kožní integritu, rychlá absorpce do krve	Při polknutí inaktivace léku v žaludku
Bukální	Nemá zkratku	Pomalé uvolňování	Nemožnost předvídat množství vstřebané látky
Dermální	Nemá zkratku	Místní účinek	Nečistý úkon
Rektální	Nemá zkratku	Pohodlné, bezpečné, nenarušuje kožní integritu	Nemožnost předvídat množství vstřebané látky

Subkutánní	s. c.	Rychlejší nástup než při p.o.	Narušení kožní integrity, podání malého objemu, vyvolává strach
Intramuskulární	i. m.	Můžeme podat větší množství léků, rychlá absorpce	Narušuje kožní integritu, vyvolává strach
Intradermální	i. d.	Užití při testování	Narušení kožní integrity, podání malého objemu, vyvolává strach
Intravenózní	i. v.	Okamžitý účinek dobře rozpustné látky, aplikace většího obsahu léků, možnost permanentní aplikace	Narušuje kožní integritu, vyvolává strach.
Inhalační	Nemá zkratku	Rychlá místní úleva, možnost aplikace i v bezvědomí	Možnost celkového účinku, špatné přesné dávkování
Do tělesných otvorů	Nemá zkratku	Místní účinek	Nepříjemné pocity

Zdroj: Hůsková, Kašná, 2009; Kelnarová, 2009.

5.4 ANO x NE

Metoda ANO x NE je aktivizační metoda využívající se především k ověření znalostí. Učitel vytvoří tabulku, ve které jsou vepsány věty se správným, nebo špatným tvrzením. Úkolem žáků je rozeznat, zda jsou údaje správné, či špatné. Po vyplnění tabulky, provede učitel kontrolu metody. Tvrzení, které jsou špatně formulovány, žáci společně s učitelem vysvětlí správně. Metodu můžeme použít i k evokaci nového učiva, kdy žáky necháme vyplnit tabulku s tvrzeními a pak je necháme přečíst odborný text, podle kterého si údaje opraví (Grecmanová, Urbanovská, 2009).

Tematický celek: Ošetřování nemocného s bolestí

Téma vyučovací hodiny: Typy bolesti, hodnocení a zmírňování bolesti.

Cíl vyučovací hodiny: Žáci budou umět definovat a vyjmenovat druhy bolesti, vysvětlit typy, způsoby hodnocení a zmírňování bolesti.

Uplatnění ve výuce: Závěr hodiny – ověření a fixace znalostí žáků.

Čas: 10 minut.

Organizační forma: Individuální.

Didaktické pomůcky: Tabulka s textem.

Praktické provedení:

- Učitel žákům objasní pravidla.
- Rozdá každému žáku tabulku s textem
- Ponechá potřebné množství času cca 10 minut.
- Závěrem provede učitel společně s žáky vyhodnocení, chybné tvrzení žáci vysvětlí společně s učitelem.

Praktická ukázka:

Příklad č. 3 ANO x NE

Text	ANO	NE
1. Bolest je nepříjemný objektivní pocit		
2. Vnímání bolesti je ovlivněno celou řadou činitelů, jako například věkem, pohlavím, denní dobou atd.		
3. Viscerální bolest vychází z kůže, pohybového aparátu, vazivové tkáně.		

4. Chronická bolest je dobře lokalizovatelná, trvá méně než 6 měsíců, je vyšší intenzity.		
5. Akutní bolest trvá omezenou dobu, rychle odezní, je intenzivní, má ochranný charakter.		
6. Fantomová bolest se projevuje při ischemické chorobě srdeční, v situacích kdy dochází k nedostatečnému prokrvení srdečního svalu.		
7. Při posuzování bolesti hodnotíme intenzitu na škále od 0 do 5.		
8. Číslo 1 při posuzování intenzity bolesti vyjadřuje velmi silnou bolest.		
9. Mapa bolesti slouží k zaznamenávání místa a intenzity bolesti.		
10. V případě, že si myslíme, že pacient nemůže trpět bolestí, řekneme mu: to vás nemůže bolet.		
11. Bolest má signalizační funkci.		

Klíč:

Text	ANO	NE
1. Bolest je nepříjemný objektivní pocit		NE
2. Vnímání bolesti je ovlivněno celou řadou činitelů, jako například věkem, pohlavím, denní dobou atd.	ANO	
3. Viscerální bolest vychází z kůže, pohybového aparátu, vazivové tkáně.		NE
4. Chronická bolest je dobře lokalizovatelná, trvá méně než 6 měsíců, je vyšší intenzity.		NE
5. Akutní bolest trvá omezenou dobu, rychle odezní, je intenzivní, má ochranný charakter.	ANO	
6. Fantomová bolest se projevuje při ischemické chorobě srdeční, v situacích kdy dochází k nedostatečnému prokrvení srdečního svalu.		NE
7. Při posuzování bolesti hodnotíme intenzitu na škále od 0 do 5.	ANO	
8. Číslo 1 při posuzování intenzity bolesti vyjadřuje velmi silnou bolest.		NE
9. Mapa bolesti slouží k zaznamenávání místa a intenzity bolesti.	ANO	
10. V případě, že si myslíme, že pacient nemůže trpět bolestí, řekneme mu: to vás nemůže bolet.		NE
11. Bolest má signalizační funkci.	ANO	

Zdroj: Autor (Kupková).

5.5 Pětilístek

Je aktivizační metodou, která rozvíjí pozornost, originalitu, schopnost analyzovat a dávat do souvislostí. Jedná se o vybuzení, vybavení představ k tématu - pět výroků. Lze ji použít na začátku k evokaci nebo jako reflexi. Využívá se především v úvodní části hodiny k motivaci žáků. Základní kostra metody je složena z pěti následujících bodů:

1. Téma
2. Dvě adjektiva (2 přídavná jména; 2 přívlastky)
3. Tři slovesa
4. Čtyř slovný výrok charakterizují téma (může být i více slovný)
5. Synonymum (osobní synonymum, které je výstižné pro tento pojem), (Andrejsková, 2009).

Tematický celek: Ošetřování nemocného s bolestí.

Téma hodiny: Fyziologie bolesti, vnímání, prožívání a typy bolesti.

Cíl výuky: Žáci si osvojí poznatky týkající se fyziologie bolesti, vnímání a typů bolesti, budou ji schopni popsat a definovat.

Uplatnění ve výuce: Úvod hodiny – motivace žáků.

Čas: 10 minut.

Organizační forma: Individuální.

Didaktické pomůcky: Psací potřeby, sešit, výkres.

Praktické provedení:

- Učitel žákům objasní pravidla a zadá téma pětilístku – BOLEST.
- Ponechá potřebné množství času cca 10 minut.
- Po splnění úkolu učitel vyzve několik žáků o sdělení nápadů, nejlepší učitel zapíše na výkres a připevní na nástěnku.
- V závěru učitel pochválí žáky za práci a nové nápady.

Praktická ukázka:

1. Bolest
2. Intenzivní, Svíravá
3. Omezuje, upozorňuje, ochraňuje
4. Varovný signál při ohrožení organismu
5. Muka

5.6 Křížovka

Zábavná metoda vhodná k opakování probraného učiva. Slouží k reflexi, pomocí otázek a odpovědí, žáci vylustí křížovku. Můžeme ji využít například k opakování minulého tématu na úvod nové hodiny, kdy po vylustění křížovky žáci zjistí téma nové vyučovací hodiny (Andrejsková, 2009; Pecina, 2009).

Tematický celek: Sledování fyziologických funkcí.

Téma vyučovací hodiny: Opakování tematického celku sledování fyziologických funkcí, především pojmového aparátu.

Cíl výuky: Žáci si upevní a prohloubí znalosti ve sledování fyziologických funkcí.

Uplatnění ve výuce: Závěr hodiny – ověření a fixace znalostí žáků.

Čas: 10 minut.

Organizační forma: Individuální.

Didaktické pomůcky: Psací potřeby, předtištěná křížovka.

Praktické provedení:

- Učitel žákům objasní postup.
- Ponechá potřebné množství času cca 10 minut.
- Učitel žáka, který bude mít křížovku jako první a správně vyplněnou může ohodnotit výbornou.
- Učitel společně s žáky vyhodnotí křížovku, případně objasní otázky, které žáci nevěděli.
- Tajenka křížovky informuje žáky o dalším probíraném tematickém celku.

Praktická ukázka:

Zadání křížovky

1. Latinský název pro tvrdý tep je pulsus ...
2. Množství moči od 100 – 500 ml/24 hodin je ...
3. Pulz hodnotíme pohmatem a ...
4. Zrychlená tepová frekvence u dospělého jedince nad 90 tepů/minutu je ...
5. Množství moči menší než 100 ml za 24 hodin je ...
6. Zavedení sterilní cévky do močového měchýře je ...
7. Horečka nad 38,0 C je ...
8. Snížená tělesná teplota pod 36 C je ...

- ### Příklad č. 4 Křížovka

A crossword puzzle grid with 12 numbered starting points. The grid is composed of white squares for letters and black squares for empty space. The numbers are: 1. (1,1), 2. (2,2), 3. (3,1), 4. (4,4), 5. (5,4), 6. (6,1), 7. (7,2), 8. (8,4), 9. (9,4), 10. (10,3), 11. (11,1), 12. (12,3).

87

5.7 Vennův diagram

Je aktivizační metodou, která slouží ke srovnání jevů, nebo skutečností. Žákům pomáhá lépe si uvědomit specifické a společné znaky. Žáci si nakreslí dvě, nebo i více protínajících se kružnic. Do jednoho kruhu zapisují charakteristické znaky pro daný jev, do druhého kruhu znaky charakteristické pro druhý jev a do průniku kružnic zapisují společné rysy (Grecmanová, Urbanovská, 2007).

Tematický celek: Ošetřování nemocného s bolestí.

Téma vyučovací hodiny: Vnímání, prožívání a typy bolesti.

Cíl výuky: Žáci budou umět definovat, vyjmenovat druhy bolesti a vysvětlit typy, způsoby hodnocení a zmírňování bolesti.

Uplatnění ve výuce: Závěr hodiny - reflexe žáků.

Čas: 10 minut.

Organizační forma: Individuální.

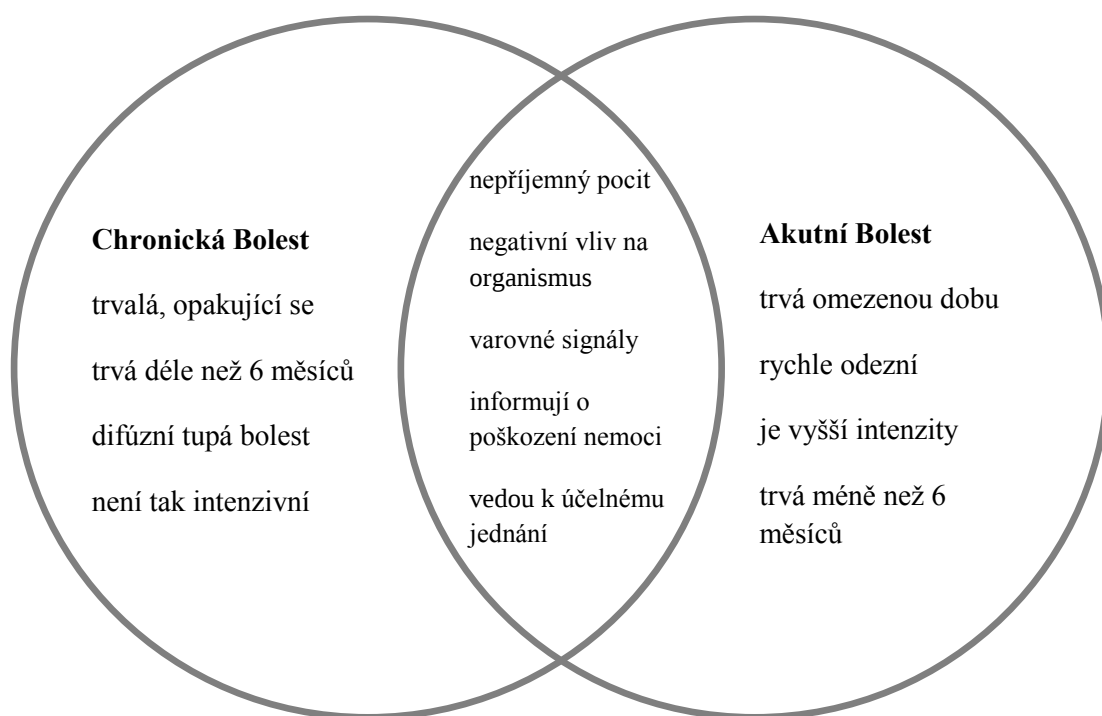
Didaktické pomůcky: Psací potřeby, sešit.

Praktické provedení:

- Učitel po probrání tématu vnímání, prožívání a typy bolesti žákům objasní postup metody.
- Žáci si do sešitu zakreslí dvě protínající se kružnice, do jedné kružnice zapíší téma chronická bolest, do druhé kružnice akutní bolest, a do průniku kružnic zapíší společné znaky akutní a chronické bolesti.
- Ponechá potřebné množství času cca 10 minut.
- Učitel společně s žáky vyhodnotí diagram, sdělované myšlenky žáků zapisuje na tabuli a vytváří diagram tvořený ze společných myšlenek.

Praktická ukázka:

Příklad č. 5 Vennův diagram

Zdroj: Autor (Kupková).

5.8 Riskuj

Je obměna televizní soutěže aplikovaná do školského prostředí. Slouží především k opakování učiva zábavnou formou.

Soutěž může být různého rozsahu, od krátké soutěže na začátku hodiny po celohodinové opakování. Pomocí powerpointové prezentace učitel žákům promítne tabulku, na které jsou vyobrazeny témata otázek a jejich hodnota od 100 do 500 bodů. Žáci jsou ve třídě rozděleni do soutěžních družstev po řadách, budou odpovídat postupně dle zasedacího pořádku. V případě, že neodpoví, nebo odpoví špatně, má další družstvo v případě zájmu možnost odpovědět. Žáci si vybírají otázky samostatně dle tématu a bodové hodnoty. Vyhrává družstvo s největším počtem bodů (Andrejsková, 2009; Sitná, 2009).

Tematický celek: Podávání a aplikace léků.

Téma vyučovací hodiny: Opakování tematického celku podávání a aplikace léků.

Cíl výuky: Žáci si upevní, prohloubí znalosti v oblasti podávání a aplikace léků, budou schopni vysvětlit a třídit jednotlivé poznatky.

Uplatnění ve výuce: Celohodinové opakování.

Čas: 45 minut.

Organizační forma: Skupinová výuka.

Didaktické pomůcky: Psací potřeby, papír.

Praktické provedení:

- Učitel žákům objasní postup
- Ponechá potřebné množství času 45 minut.
- Učitel spustí powerpointovou prezentaci, žáci si vybírají otázky, učitel čte otázku, kontroluje správnost odpovědí a připisuje jednotlivým řadám bodové hodnocení. V závěru sečte body a provede vyhodnocení.

Praktická ukázka:

- Kompletní powerpointová prezentace ve formě Riskuj, je přiložena jako elektronická příloha č. 10 na CD.
- Ukázka možných otázek a odpovědí je součástí přílohy č. 5 – Riskuj.

Příklad č. 6 Riskuj -Ukázka úvodní tabulky se zadáním témat a bodového ohodnocení

FORMY LÉKŮ	100	200	300	400	500
ÚČINKY LÉKŮ	100	200	300	400	500
PERORÁL NÍ APLIKACE LÉKŮ	100	200	300	400	500
SUBKUTÁ NNÍ APLIKACE LÉKŮ	100	200	300	400	500
INTRAMU SKULÁRNÍ APLIKACE LÉKŮ	100	200	300	400	500
INTRAVERN ÓZNÍ APLIKACE LÉKŮ	100	200	300	400	500

Zdroj: Autor (Kupková).

5.9 T – graf

Je jednoduchá a nenáročná aktivizační metoda, která se hodí především na úvod hodiny k zamyšlení na určité téma. Učitel vyzve žáky, aby si nakreslili do sešitu velké písmeno T, pomocí kterého rozdělí stranu na dvě poloviny. Na horní levý okraj si napíše Ano a na horní pravý okraj Ne, nebo Pro X Proti. Ke každému sloupci píše své myšlenky, po uplynutí času, učitel sepíše nápady na tabuli a společně se třídou je vyhodnotí (Grecmanová, Urbanovská 2009).

Tematický celek: Rehabilitační ošetrovatelství.

Téma vyučovací hodiny: Bazální stimulace.

Cíl výuku: Žáci budou umět vysvětlit co je to bazální stimulace, budou znát její principy a umět třídit techniky bazální stimulace.

Uplatnění ve výuce: Úvod hodiny – evokace a motivace žáků.

Čas: 15 minut.

Organizační forma: Individuální i hromadná forma.

Didaktické pomůcky: Tabule, křída, sešit, psací potřeby.

Praktické provedení:

- Učitel žákům objasní postup
- Žáci si do sešitu napíše velké písmeno T, které bude přes celou plochu stránky, na jednu stranu nadepíše ANO, na protější stranu NE, po stanovenou dobu ke každému sloupci píše myšlenky k tématu bazální stimulace (proč ji využívat, nebo naopak nevyužívat, její klady a zápory).
- Učitel ponechá potřebné množství času cca 10 minut.
- V závěru učitel sepíše nápady na tabuli a společně s žáky vyhodnotí.

Praktická ukázka:

Příklad č. 7 T- graf

Ano	Ne
- zlepšuje komunikaci s pacientem a rodinou - podporuje a urychluje uzdravení - omezuje lekavé projevy - omezuje pocity strachu, úzkosti - umožňuje pacientům, mít u sebe alespoň část vlastních pomůcek - zapojuje do péče rodinu	- méně času na odbornou zdravotnickou péči - nedostatek pomůcek - potřeba vzdělávání zdravotnického personálu

Zdroj: Autor (Kupková).

5.10 Insert – znaménkování textu

Je aktivizační metoda, při které žáci rozebírají předložený text, informace vyhodnocují, třídí a systematizují. Během četby žáci označují informace v textu znaménky. Myšlenky, které znají, zatrhnou fajfkou √, k novým informacím dají znaménko +, s informacemi, se kterými nesouhlasí, přiřadí znaménko - , u poznatku, které je zajímavé a chtějí se dozvědět víc dají otazník ?. Po přečtení a oznaménkování textu si vytvoří v sešitu tabulku s výše uvedenými znaménky a k jednotlivým znaménkům si heslovitě zapisují text vlastními slovy, který si označili (Grecmanová, Urbanovská 2009).

Tematický celek: Ošetřování nemocného s bolestí.

Téma vyučovací hodiny: Vnímání a prožívání bolesti, její intenzita.

Cíl výuky: Žáci budou schopni definovat pojem bolest, vyjmenovat a třídít druhy bolesti.

Uplatnění ve výuce: Úvod hodiny – evokace a motivace žáků.

Čas: 20 minut.

Organizační forma: Individuální.

Didaktické pomůcky: Psací potřeby, sešit, předtištěný text.

Praktické provedení:

- Učitel žákům objasní postup
- Rozdá předtištěný text.
- Ponechá potřebné množství času cca 20 minut.
- V závěru se učitel ptá žáků, které informace pro ně byly nové, zajímavé, co už znají, o čem by se chtěli dozvědět víc a co je nezajímá. Provede celkové hodnocení metody.

Praktická ukázka:

Text na téma Bolest

Bolest je nepříjemný subjektivní pocit, který každý člověk prožívá individuálně. Pociťování bolesti je součástí života každého člověka. Upozorňuje nás na možné onemocnění, plní ochrannou funkci. Bolest může být způsobena fyzikálním, chemickým, nebo bakteriálním podrážděním nervových vláken citlivých na bolest (nociceptorů). Existují tři základní bolestivé podněty. Podnět mechanický (poranění tkání), podnět tepelný (extrémní teplo, nebo chlad), podnět chemický (ischémie tkáně).

Bolest je subjektivní příznak, vnímání bolesti je ovlivněno celou řadou činitelů. Například vrozeným typem nervové soustavy, pohlavím, věkem, celkovým zdravotním

stavem, výchovou a zkušeností jedince atd. Rozlišujeme typy bolesti dle místa vzniku, délky trvání a charakteru.

Bolest dle místa vzniku může být somatická, viscerální, myofasciální, neurogenní, analgie, procedurální a psychická.

Dle délky trvání dělíme bolest na akutní – intenzivní, přesně lokalizovatelná, trvá méně než, šest měsíců, a chronická – trvá dlouhodobě, nebo opakovaně, déle než šest měsíců, není tak intenzivní a přesně lokalizovatelná.

Dle charakteru na bolest kolikovitou, ischemickou, zánětlivou, úrazovou a fantomovou bolest.

Bolest posuzujeme z hlediska umístění, pomůckou jsou mapy bolesti, dále z hlediska intenzity, pomůckou je škála bolesti od 0 do 5, přičemž 0 – žádná bolest, 1 – mírná bolest, 2 – obtěžující, 3 – silná stresující bolest, 4 – velmi silná bolest a 5 – nesnesitelná bolest, a z hlediska charakteristiky na bolest píchavou, pálivou, řezavá, křečovitá, silná, bodavá, putující, záchvatovitá, vystřelující atd.

Možnosti léčby bolesti je celá řada. Nejzákladnější a nejlepší způsob je odstranění příčiny bolesti. Dále využíváme farmakologické metody – analgetika, opiáty. Neurochirurgická léčba, elektrická stimulace, speciální ambulance a netradiční terapie jako je hypnóza, relaxace, akupunktura, arteterapie, aplikace tepla a chladu a další (Kelnarová, 2009).

Příklad č. 8 INSERT

√	+	-	?
Nepříjemný pocit	Subjektivní pocit		Léčba bolesti, netradiční léčba
Individuální prožívání	Ochranná funkce		Škála bolesti
	Vzniká podrážděním nociceptorů		Mapy bolesti
	Dělení dle vzniku, délky, charakteru		

Zdroj: Autor (Kupková).

5.11 Zpřeházené věty

Metoda spočívá v seřazení zpřeházených vět, nebo postupů. Žáci mají za úkol přečíst jednotlivé ústřižky, které dostali od učitele a dát je do správného pořadí. Podporuje rozvoj logického myšlení a systematického uspořádání informací. Metodu můžeme aplikovat v úvodu hodiny a pak pokračovat s probíráním nového tématu, podle kterého si žáci provedou kontrolu, nebo jako opakování na závěr (Grecmanová, Urbanovská, 2009).

Tematický celek: Sledování fyziologických funkcí.

Téma vyučovací hodiny: Jednorázové cévkování ženy.

Cíl výuky: Žáci si upevní teoretické poznatky o cévkování ženy, zdokonalí a prakticky procvičí postup cévkování.

Uplatnění ve výuce: Úvod hodiny – opakování předchozí vyučovací hodiny, následuje praktické cvičení dle sestaveného postupu.

Čas: 10 minut.

Organizační forma: Individuální.

Didaktické pomůcky: Ústřižky s textem.

Praktické provedení:

- Učitel žákům objasní postup
- Rozdá předtištěné ústřižky.
- Ponechá potřebné množství času cca 10 minut.
- V závěru učitel vyhodnotí správnost metody, následuje praktický nácvik cévkování dle předtištěného postupu.

Praktická ukázka:

Příklad č. 9 Zpřeházené věty

– příprava pomůcek
– příprava pacienty na vyšetření, vysvětlení výkonu, zajištění intimity (chodící pacienti mimo pokoj)
– omytí genitálu
– správná poloha pacienty – gynekologická
– podložit hýždě buničitou vatou, podložkou na jedno použití
– pomůcky k lůžku (praváci na P stranu)
– k rodidlům položíme 2 emitní misky
– sáček s tampóny otevřeme a polijeme dezinfekčním roztokem
– katétr povytáhneme ze sáčku
– připravíme stojánek se zkumavkou
– oblečeme sterilní rukavice
– nedominantní rukou rozhrneme labie, druhou rukou dvěma tampóny dezinfikujeme zevní ústí močové trubice od spony stydké k rektu
– třetím tampónem dezinfikujeme střed zevních rodidel – tampóny odkládáme do emitní misky
– vyjmeme cévku z obalu a šetrně zavedeme 5 – 7 cm do močové trubice

– ženu žádáme o uvolnění, prodýchání výkonu
– volný konec natočíme do 1. emitní misky a zachytíme moč do označené zkumavky
– vyjmutí cévky a odložení do 2. emitní misky (s použitými tampóny)
– buničinou otřeme rodidla, odstraníme z lůžka pomůcky a ženu přikryjeme
– úklid pomůcek, umytí rukou,
– zápis do dokumentace

Zdroj: Hůsková, Kašná, 2009; Kelnarová, 2009.

5.12 Myšlenková mapa

Myšlenková mapa rozvíjí odpovědnost za názor, schopnost spolupráce, tolerance a komunikace. Na tabuli, nebo papír učitel napíše pojem – BOLEST a zakroužkuje jej. Dále požádá žáky, aby do prostoru kolem pojmu zapisovali vše, co je k pojmu napadne, zakroužkovali a spojili čarou s ústředním pojmem. Možné je i následující spojení dílčích nápadů. Tímto vytváříme grafický brainstorming (Grecmanová, Urbanovská, 2009).

Tematický celek: Ošetřování nemocného s bolestí.

Téma hodiny: Vnímání a prožívání bolesti, její intenzita.

Cíl výuky: Žáci budou umět definovat, vyjmenovat bolest a vysvětlit typy, způsoby hodnocení a zmírňování bolesti.

Uplatnění ve výuce: Závěr hodiny – ověření a fixace znalostí.

Čas: 15 minut.

Organizační forma: Hromadná.

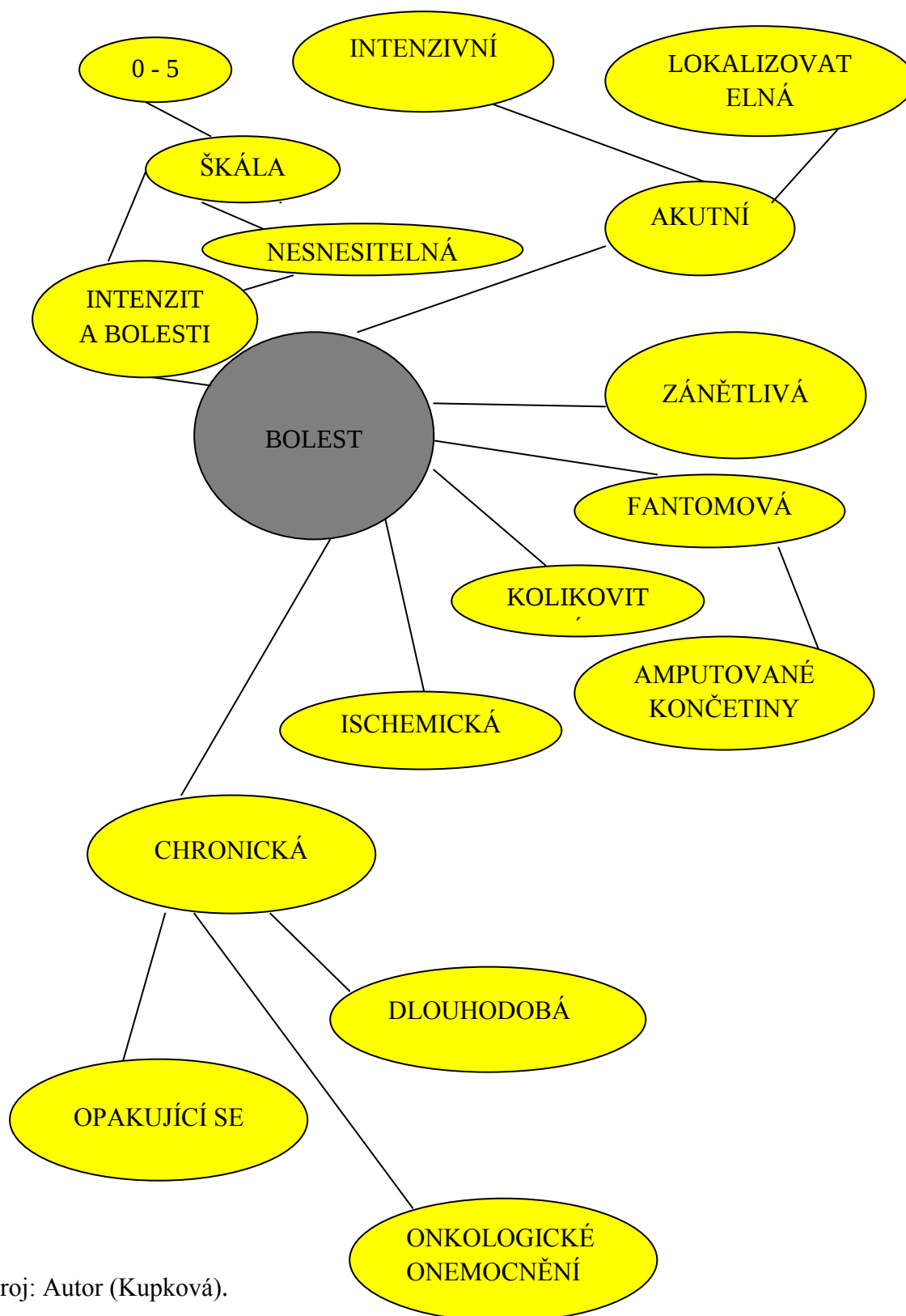
Didaktické pomůcky: Tabule, fix.

Praktické provedení:

- Učitel žákům objasní postup
- Napíše na tabuli pojem – BOLEST a zakroužkuje jej.
- Vyzve žáky k produkci myšlenek, zápisu na tabuli a vyjádření vztahů mezi pojmy.
- Ponechá potřebné množství času cca 15 minut.
- V závěru učitel vyhodnotí správnost metody, vyprodukovaných myšlenek a jejich souvislostí.

Praktická ukázka:

Příklad č. 10 Myšlenková mapa

Zdroj: Autor (Kupková).

5.13 Co si myslím

Hra, která využívá kartičky, učí žáky schopnostem klasifikace a třídění. Je vhodná pro práci ve dvojicích. Přičemž si jeden z dvojice vytáhne kartičku a druhému žák napovídá, co je na ní napsáno. Náповědu žák nedostává, musí ji vědět z předchozí výuky. Po uhodnutí, se ve dvojicích vystřídají, téma kartičky si zapíší do sešitu (Sitná, 2009).

Tematický celek: Odběr biologického materiálu.

Téma hodiny: Opakování tematického celku odběr biologického materiálu.

Cíl výuky: Žáci si upevnění a utřídí znalosti o odběrech biologického materiálu.

Uplatnění ve výuce: Závěr hodiny – ověření a fixace znalostí.

Čas: 15 minut.

Organizační forma: Práce ve dvojicích.

Didaktické pomůcky: Předtištěné kartičky se zadáním.

Praktické provedení:

- Učitel žákům objasní postup.
- Rozdělí žáky do dvojic a rozdá kartičky. Vylosované téma si žák zapíše do sešitu. Žák produkuje náповědu a druhý z dvojice hádá.
- V případě, že si žák neví rady s náповědou, osloví učitele.
- Učitel ponechá potřebné množství času cca 15 minut.
- V závěru učitel provede celkové hodnocení, navzájem si objasní náповědy k jednotlivým tématům a zeptá se, zda byli nějaké témata problematické.

Praktická ukázka:

Příklad č. 11 Co si myslím

Téma	Nápověda
TTC test (kultivace + citlivost)	Sterilní moč, stačí malé množství moče, sterilní zkumavka s červeným vrškem, mikrobiologická laboratoř, na žádanku provádíme záznam o užívání ATB.
Kreatininová clearans	Vyšetření moče, množství – plná žlutá zkumavka, biochemická laboratoř, vzorek moči ze sběru za 24 hodin, píšeme celkové množství a specifickou váhu moče, + posíláme 5 ml krve.
Okultní krvácení	Vyšetření stolice, vzorek natíráme na indikační políčko, vzorky tři po sobě následujících stolic, dieta bez Fe.
Vyšetření na roupy	Vyšetření stolice, potřebujeme izolepu nalepenou na laboratorní sklíčko, mikrobiologická laboratoř, nalepení izolepy okolo análního otvoru, provádí se ráno před hygienou.
QUICK, APTT	Vyšetření krve, obsah asi 4,5 ml, zkumavka s protisrážlivým roztokem, hematologická laboratoř, nesmíme cvičit ani zatahovat končetinu při odběru krve.

Glykémie	Vyšetření krve, odběr do kapiláry, poté vložíme do špičatky, odebíráme kapilární krev, posíláme do biochemické laboratoře.
ABR/ ASTRUP	Vyšetření krve, množství plné 2 kapiláry bez vzduchových bublin, protáhnuté magnetem, zasíláme do biochemické laboratoře.

Zdroj: Hůsková, Kašná, 2009; Kelnarová, 2009; Šafránková, Nejedlá, 2006.

5.14 Hraní rolí – Role play

Je metoda vyžadující zvládnutí sociálních, komunikativních a odborných znalostí. Pomocí metody mohou žáci využít teoretické znalosti v praktických činnostech. Při aplikaci metody klademe důraz na vcítění se žáků do daných rolí. Můžeme ji aplikovat na celou třídu, nebo jednotlivé skupiny či dvojice (Sitná, 2009).

Tematický celek: Podávání a aplikace léků.

Téma hodiny: Intramuskulární aplikace injekcí.

Cíl výuky: Žáci si prakticky ve trojicích procvičí přípravu, upevní si teoretické poznatky a zdokonalí se při aplikaci intramuskulárních injekcí.

Uplatnění ve výuce: Celohodinové opakování.

Čas: 45 minut.

Organizační forma: Práce ve trojicích.

Didaktické pomůcky: Pomůcky pro aplikaci intramuskulárních injekcí, lůžko, psací potřeby, sešit.

Praktické provedení:

- Učitel žákům objasní postup.
- Rozdělí žáky do trojic a rozdá scénář. Postup aplikace intramuskulární injekce učitel žákům již neposkytuje, měli by jej teoreticky znát z předchozího vyučování.

Cílem metody je upevnění teoretických poznatků a opakovaný praktický nácvik aplikace intramuskulární injekce a komunikace s pacientem.

- Trojice si společně připraví pomůcky, rozdělí si role a ujasní postup provedení.
- V případě, že si žák neví rady, osloví učitele.
- Učitel ponechá potřebné množství času cca 45 minut, v průběhu si žáci vystřídají role.
- Učitel provádí průběžné a celkové hodnocení.
- Po ukončení si žáci sdělí zážitky, poznatky o tom jak se cítili v roli všeobecného asistenta a pacienta.

Praktická ukázka:

Scénář

PACIENT(KA)

To je hrůza sestřičko, kde jste takovou dobu? Je to už přes dvacet minut, co jsem na Vás zvonila, mám hrozné bolesti břicha.

Pacientka pokládá sestřičce otázky (v průběhu přípravy a aplikace injekce):

Co je to za injekci a jak se jmenuje?

Sestřičko, za jak dlouhou dobu bude lék účinkovat?

A na jak dlouho mě zbaví bolesti?

Sestřičko, a nemůže mi být po injekci špatně od žaludku, nebo nějaké jiné nežádoucí účinky? (Pacientka má špatnou zkušenost s předchozími analgetiky)

A kde mi budete injekci píchat? Zase do hýždě, nemohla by- jste někde jinde?

Pacientka se v průběhu aplikace sestřičky ptá na výše položené otázky, případně mohou žáci přidat otázky další a improvizovat. Nálada pacientky je špatná, je rozladěná a bojí se o své zdraví, a proto je velmi zvědavá.

ZDRAVOTNÍ ASISTEN(KA)

Dobrý den paní Nováková, už jsem u Vás s injekcí proti bolesti. Dále zdravotní asistent(ka) pokračuje dle naučeného postupu pro aplikaci intramuskulární injekce. Patientce odpovídá na položené otázky, sdělí místo vpichu, poprosí jí o uvolnění svalu a aplikuje (pouze fiktivně) injekci dle naučeného postupu.

POZOROVATEL

Sleduje spolužáky v průběhu inscenace, zapisuje si poznámky. Po skončení inscenace sdělí spolužákům své poznatky, klady, zápory, co by udělal jinak atd. Po- té si vymění role, tak až se vystřídá celá trojice.

5.15 Návštěvníci

Je aktivizační metoda sloužící k opakování, zamyšlení se a produkce nápadů nad určitým tématem.

Dle možností výuky a počtu žáků učitel určí návštěvní místa, na kterých budou pracovat skupiny žáků (4-6 žáků). Na každém návštěvním místě bude arch papíru s připravenou oblastí, na které budou žáci pracovat a zapisovat poznatky a znalosti k tématu. Žáci by měli mít znalosti z oblastí ke, kterým budou pracovat. Po uplynutí určeného času učitel ukončí práci a požádá žáky o přesunutí k dalšímu návštěvnímu místu. Jeden ze členů skupiny zůstává a přebírá roli hostitele, ve které sděluje informace o tématu, na kterém předchozí skupina pracovala. Po seznámení s tématem pokračuje skupina v produkci dalších nápadů a informací k tématu. Po uplynutí vymezeného času se skupina opět vymění, na stanovišti zůstává opět hostitel, ale jiný než při první výměně (původní hostitel pokračuje se skupinou, jako řádný člen). Nová skupina opět pracuje na tématu po určenou dobu a pak se vystřídá stejným způsobem. Takto skupiny pracují až do chvíle, kdy se dostanou na původní návštěvní místo. Prostudují záznamový arch, posoudí informace, které byly doplněny. Závěrem hostitelé přečtou informace, který byly sepsány a společně s učitelem je zhodnotí a případně doplní. Učitel hodnotí práci jednotlivců i celých skupin (Sitná, 2009).

Tematický celek: Podávání a aplikace léků.

Téma hodiny: Opakování podávání a aplikace léků.

Cíl výuky: Žáci si upevní, utřídí a rozšíří znalosti o podávání a aplikaci léků.

Uplatnění ve výuce: Celohodinové opakování.

Čas: 45 minut.

Organizační forma: Skupinová.

Didaktické pomůcky: Archy A3 papíru s tématem, fixy.

Praktické provedení:

- Učitel žákům objasní postup, rozvěsí archy papíru s tématem na určité stanoviště.
- Rozdělí žáky do skupin po 4-6 členech, například vytvoříme 5 skupin po 5 členech.
- Učitel zahájí činnost, na každém stanovišti žáci pracují přibližně 5 minut.
- Skupiny žáků se střídají na jednotlivých místech až k původnímu stanovišti.
- Žáci vyhodnotí výsledky na svém původním místě.
- Zhodnocení žáků navzájem.

- Zhodnocení žáků učitelem.
- Učitel může archy papíru s informacemi, vyvěsit na nástěnku, která bude žákům poskytovat reflexy k probranému tématu (Sitná, 2009).

Praktická ukázka:

Témata jednotlivých archů

1. ARCH – PODÁVÁNÍ LÉKŮ PER OS

- Příklad poznatků, informací :
- nejčastější forma podání,
- kontraindikace- zvracení, bezvědomí, před některými vyšetřeními atd.,
- pomůcky pro podávání – lékovky, pinzeta, půlítka na léky, třecí miska, emitní miska,
- formy léků - tablety, pilulky, prášky, dražé, zrníčka atd.

2. PODÁVÁNÍ LÉKŮ DO DÝCHACÍCH CEST

- Příklad poznatků, informací:
- inhalace,
- inhalátory
- oxygenoterapie – ruce nesmí být ošetřeny krémem,
- vdechování plynů, par, aerosolu,
- aplikace kyslíkovou maskou, kyslíkovými brýlemi, kyslíkovým stanem, kyslíkovou krabicí,
- hyperbarická komora atd.

3. INTRAMUSKULÁRNÍ INJEKCE

- Příklad poznatků, informací:
- aplikace do svalu,
- zkratka i.m. ,
- množství 1-20 ml,
- aplikace vodných roztoků, olejů, suspenzí,
- místa aplikace- hýžd'ový sval, horní třetina stehenního svalu atd.

4. INTRAVENÓZNÍ INJEKCE

- Příklad poznatků, informací:
- aplikace do žíly,
- zkratka i.v.,
- venepunkce,
- aplikace vodných roztoků,

- centrální venepunkce,
- periferní venepunkce atd.

6. SUBKUTÁNNÍ INJEKCE

- Příklad poznatků, informací:
- aplikace pod kůži,
- zkratka s.c.,
- místa vpichu – m. biceps brachii, m. quadriceps femori, m. rectus abdominis, m. gluteus medius,
- aplikace inzulínu, antikoagulantů atd.

Zdroj: Hůsková, Kašná, 2009; Kelnarová, 2009.

5.16 Case study – případová studie

Případová studie je učební metoda, která pracuje se skutečnou životní, školní nebo jinou situací. Principem metody je řešení připravené situace. Metodu můžeme využít k ověření probrané látky, praktickému uplatnění teoretických znalostí v simulovaných situacích (Sitná, 2009).

Tematický celek: Odběr biologického materiálu.

Téma hodiny: Odběry moče.

Cíl výuky: Žáci si osvojí teoretické poznatky a budou schopni vysvětlit pojmy vztahující se k tématu odběry moče.

Uplatnění ve výuce: Úvod hodiny - opakování na základě znalostí s předchozí výuky.

Čas: 15 minut.

Organizační forma: Individuální.

Didaktické pomůcky: Předtištěná případová studie.

Praktické provedení:

- Učitel žákům objasní postup.
- Každý žák dostane text s případovou studií. Samostatně si ji přečte a vypracuje odpovědi na otázky, přiložené ke studii. Po zpracování si zkontrolují poznatky ve dvojicích.
- Po ukončení práce všech žáků, učitel provede společné hodnocení odpovědí na položené otázky.

Praktická ukázka:

Případová studie

Panu J.A., 52 let byl diagnostikován diabetes melitus 2. typu. V posledních měsících si stěžoval na časté nucení na močení, žíznivost a vylučování většího množství moče. Zhubl asi 4 kilogramy a cítí se být unavený. Panu J.A., byl proveden odběr krve na stanovení hladiny cukru v krvi a chemické vyšetření moče které prokázalo glykosurii.

Zdroj: Autor (Kupková)

Otázky k případové studii

1. Jak odborně latinsky nazýváme časté nucení na močení?
2. Jak odborně latinsky nazýváme vylučování většího množství moče?
3. Od kolika ml hodnotíme množství moče jako větší?
4. Jaký je latinský termín pro nadměrný pocit žízně?
5. Jak se nazývá vyšetření hladiny cukru v krvi?
6. Jaké jsou fyziologické hodnoty cukru v krvi?
7. Co znamená glykosurie?
8. Je glykosurie fyziologická u zdravého jedince?

Odpovědi

1. Polakisurie.
2. Polyurie.
3. Od 2500 ml/24 hodin.
4. Polydipsie.
5. Glykémie.
6. 3,6 – 5,9 mmol/l.
7. Přítomnost cukru v moči.
8. Ne.

6 ZÁVĚR

Dominantním cílem práce bylo zjistit uplatnění aktivizačních metod ve výuce Ošetrovatelství na Středních zdravotnických školách v Olomouci a Opavě a vznik učební pomůcky tvořené vybranými aktivizačními metodami na konkrétní témata v Ošetrovatelství ve 2. ročníku.

Dílčí cíle zjišťují uplatnění aktivizačních metod učiteli, vztah učitelů a žáků k aktivizačním metodám, frekvenci využití aktivizačních metod učiteli a frekvenci setkání žáků s aktivizačními metodami, dále zjišťují znalost konkrétních aktivizačních metod žáky 2. ročníku, oboru Zdravotnický asistent a porovnání výsledků dotazníkového šetření učitelů a žáků. Všechny stanovené cíle práce bylo dosaženo.

Dotazníkové šetření bylo realizováno v listopadu roku 2011, uskutečnilo se na základě osobního předání dotazníků. Šetření se zúčastnilo 131 respondentů, z toho 16 učitelů a 51 žáků SZŠ v Olomouci a 14 učitelů a 50 žáků SZŠ v Opavě.

Při vyhodnocování výsledků jsme hodnotili zvlášť vždy jednotlivé školy a skupiny respondentů. Všichni, 100 % dotázaných učitelů zaujímají kladný vztah k aktivizačním metodám, 94 % respondentů žáků obou zdravotnických škol označilo svůj vztah k aktivizačním metodám jako kladný.

Z výsledků výzkumného šetření je patrné, že ve výuce Ošetrovatelství uplatňuje aktivizační metody 100 % dotázaných učitelů. Pedagogové měli možnost výběru frekvence využití aktivizačních metod, 68,75 % respondentů SZŠ v Olomouci označilo možnost častého uplatnění a 64,30 % respondentů SZŠ v Opavě označilo velmi časté uplatnění aktivizačních metod při výuce Ošetrovatelství (tabulka č. 7, graf č. 3). Konkrétně nejčastěji využívané aktivizační metody pedagogů SZŠ v Olomouci jsou Myšlenková mapa, Hraní rolí, Křížovka, Skládankové učení, Pětílístek, Volné psaní a Brainstorming. Nejčastěji využívané metody pedagogů SZŠ v Opavě jsou metoda Brainstormingu, Myšlenková mapa, Křížovka a Hraní rolí (tabulka č. 8, graf č. 4). Aktivizační metody učiteli opavské zdravotnické školy nejsou aplikovány tak často, jako učiteli SZŠ v Olomouci, což potvrzují znalosti žáků o konkrétních aktivizačních metodách (tabulka č. 19, graf č. 15). Znalost aktivizačních metod je podstatně vyšší u žáků SZŠ v Olomouci, nejvíce volené metody žáků jsou Pětílístek, ANO x NE a Myšlenková mapa. Žáci SZŠ v Opavě uvádí metody Brainstorming, Volné psaní a ANO x NE.

Výsledky dotazníkového šetření učitelů SZŠ v Olomouci korespondují s výsledky šetření žáků, oproti tomu jsou viditelné rozdíly mezi výsledky šetření učitelů a žáků SZŠ

v Opavě, konkrétně v rozdílném pohledu na styl výuky mezi žáky a učiteli, a frekvenci uplatnění aktivizačních metod ve výuce Ošetřovatelství.

Komplexně výsledky dotazníkového šetření jsou ve prospěch SZŠ v Olomouci. Respondenti olomoucké zdravotnické školy mají lepší znalosti o aktivizačních metodách. Pedagogové uplatňují aktivizační metody častěji a ve větším rozsahu, což prokazují znalosti žáků o aktivizačních metodách.

Pedagogové opavské zdravotnické školy také uplatňují aktivizační metody při výuce Ošetřovatelství, ale v menším rozsahu a méně často, čemuž odpovídají horší znalosti žáků o aktivizačních metodách.

Samostatná závěrečná část práce je učební pomůckou tvořenou vybranými aktivizačními metodami a jejich praktickou aplikací na konkrétní témata v Ošetřovatelství. Obsahuje 16 různých aktivizačních metod, rozpracovaných na konkrétní témata v Ošetřovatelství ve 2. ročníku, dle tematického plánu učiva Ošetřovatelství.

Součástí jsou metody k evokaci nápadů, motivaci žáků a metody ověřující znalosti. Dle obtížnosti přípravy se učební pomůcka skládá z metod snadných pro přípravu učitele, jako Brainstorming, Pětílístek, Vennův diagram a T – graf, až po metody vyžadující časově a obsahově náročnou přípravu, metoda Riskuj, Případové studie, Hraní rolí, INSERT atd.

K vybraným metodám jsou rozpracovány vždy konkrétní praktické ukázky. K metodě Riskuj powerpointová prezentace na CD (Příloha č. 10), k metodě Puzzle a Pexeso předtištěné a prakticky přiložené kartičky v obálce na poslední straně diplomové práce, jako přílohy které nejsou vázány v práci (Příloha č. 11, 12).

Výsledky dotazníkového šetření budou prezentovány vedením zúčastněných zdravotnických škol, což jim poskytne ucelený obraz o využití, vztahu pedagogů a žáků k aktivizačním metodám, a znalostech aktivizačních metod v konkrétních školských zařízeních. Výsledky dotazníkového šetření jsou doplněny o vybrané aktivizační metody aplikované na konkrétní témata v Ošetřovatelství ve 2. ročníku.

Věřím, že sdělené informace, výsledky a konkrétně aplikované aktivizační metody budou přínosem nejen pro učitele a žáky dotazovaných zdravotnických škol, ale veškeré osoby zabývající se touto problematikou. Smyslem práce je zvýšit frekvenci a rozsah využití aktivizačních metod, změnit pasivní žáky na aktivní a samostatně činné spolupracovníky ve výchovně vzdělávacím procesu. Současně je zpracování diplomové práce na toto didaktické téma přínosné pro nadcházející pedagogickou praxi, při které dojde k uplatnění zjištěných informací, znalostí a učební pomůcky tvořené vybranými aktivizačními metodami na konkrétní témata v Ošetřovatelství ve 2. ročníku.

7 SOUHRN

Cílem diplomové práce Aktivizační metody ve výuce Ošetřovatelství ve 2. ročníku na středních zdravotnických školách je zjistit, zda učitelé uplatňují aktivizační metody ve výuce Ošetřovatelství v 2. ročníku a vytvořit učební pomůcku s vybranými aktivizačními metodami na konkrétní témata v Ošetřovatelství.

Teoretická část práce obsahuje obecnou charakteristiku pojetí výuky, metod výuky a jejich klasifikaci, popis aktivizačních metod, jejich dělení a charakteristiku vyučovacího předmětu Ošetřovatelství.

Metodikou práce je výzkumné šetření, které bylo uskutečněno pomocí dotazníku. Je určeno dvěma skupinám respondentů, učitelům a žákům SZŠ v Olomouci a Opavě. Práce nabízí výsledky dotazníkového šetření, srovnání výsledků mezi jednotlivými skupinami respondentů, srovnání souladu dotazníkového šetření učitelů a žáků, a srovnání vybraných položek s výsledky jiných výzkumů.

Závěrečnou kapitolu diplomové práce tvoří vybrané aktivizační metody a jejich praktická aplikace na konkrétní témata v Ošetřovatelství ve 2. ročníku. Kapitola vytváří učební pomůcku tvořenou 16 různými aktivizačními metodami, prakticky zpracovanými a aplikovanými na konkrétní témata v Ošetřovatelství.

8 SUMMARY

Aim of this Thesis is to find out if teachers employ activization methods in teaching courses of nursing and to create teaching aid with choosen activization methods for specific topics in nursing.

Theoretical section of this Thesis consist of general characteristic of teaching concept, teaching methods and their classification, description and classification of activization methods, characteristic of nursing course.

For Thesis methodology is used reserch survey carried out by questionnaire survey. This survey was applied on two groups of respondents - teachers and students of Secondary School of Nursing in Olomouc and Opava. Results of this survey are then presented from several perspectives: comparison between these two groups of respondents, results uniformity comparison among teachers and students, comparison of selected survey items to results from other researches/surveys.

Thesis final chapter consist of selected activization methods and their practical application on specific subject in 2nd grade nursing course. This final chapter sets up teaching aid which consists of 16 different activization methods which are practically composed and applied on specific subjects in nursing.

REFERENČNÍ SEZNAM

1. ANDREJSKOVÁ, J. *Efektivní metody a formy výuky pedagogů na středních školách*. 1. vyd. Hradec Králové: Fakulta informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové, 2009. 71 s. ISBN 978-80-254-5607-1.
2. CICHÁ, M., DORKOVÁ, Z. *Didaktika praktického vyučování zdravotnických předmětů 1*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 86 s. ISBN 80-244-1417-1.
3. GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-5931-79-6.
4. GRECMANOVÁ, H., URBANOVSKÁ, E. *Aktivizační metody ve výuce, prostředek ŠVP*. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 2007. 178 s. ISBN 978-80-85783-73-5.
5. HORÁK, F. *Didaktika základní a střední školy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1985. 236 s.
6. HUPKOVÁ, I. Využití aktivizačních metod ve výuce Somatologie [online]. Olomouc, 2011 [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: http://theses.cz/id/ayhyaj/Iva_Hupkov_-_diplomov_prcekonen_verze.pdf. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.
7. HŮSKOVÁ J., KAŠNÁ P., *Ošetřovatelství – Ošetřovatelské postupy pro zdravotnické asistenty, Pracovní sešit II/2. díl*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 88 s. ISBN 978-80-247-2554-4.
8. HŮSKOVÁ J., KAŠNÁ P., *Ošetřovatelství – Ošetřovatelské postupy pro zdravotnické asistenty, Pracovní sešit II/3. díl*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 88 s. ISBN 978-80-247-2588-1.
9. JANKOVCOVÁ, M., PRŮCHA, J., KOUDELA, J. *Aktivizující metody v pedagogické praxi středních škol*. 1. vyd. Praha: SPN, 1988. 149 s. ISBN 80-04-23-209-4.
10. JANIŠ, K. *Obecná didaktika*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. 108 s. ISBN 978-80-7435-047-4.

11. JUŘENÍKOVÁ, P. *Zásady edukace v ošetrovatelské praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 77s. ISBN 978-80-247-2171-2.
12. KALHOUST Z., OBST O., *Školní didaktika*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 448 s. ISBN 80-7178-253-X.
13. KANTOROVÁ, J. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky I*. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 2008. 244 s. ISBN 978-80-7409-024-0.
14. KANTOROVÁ, J. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 2010. 159 s. ISBN 978-80-7409-030-1.
15. KELNAROVÁ, J. *Ošetrovatelství pro zdravotnické asistenty - 2. ročník, 1. díl*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 174 s. ISBN 978-80-247-3105-6.
16. KOTRBA, T., LACINA, L. *Praktické využití aktivizačních metod ve výuce*. 1. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. 186 s. ISBN 978-80-87029-12-1.
17. KOŠŤÁLOVÁ, H. *Vybrané kapitoly pro rozvoj pedagogických dovedností*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2010. 97 s. ISBN 978-80-245-1653-0.
18. KUBEROVÁ, H. *Didaktika ošetrovatelství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 245 s. ISBN 978-80-7367-684-1.
19. LERNER I. J. *Didaktické zásady metod výuky*. Praha: SPN, 1986. 89 s. ISBN 80 – 210 – 1549 – 7.
20. MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. 1. vyd. Brno: Paido, 2033. 213 s. ISBN 80-7315-039-5.
21. OBST, O. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 195 s. ISBN 80-244-1360-4.

22. ŠVEC, V., FIALOVÁ, H. ŠIMONÍK, Oldřich. *Praktikum didaktických dovedností*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. 85 s. ISBN 80-210-1365-6.
23. PECINA, P. *Metody a formy aktivní práce žáků v teorii a praxi*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 147 s. ISBN 978-80-210-4834-8.
24. PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1998, 270 s. ISBN 80-718-4569-8.
25. PETTY, G. *Moderní vyučování*. 5. vyd. Praha: Portál, 2008. 380 s. ISBN 978-80-7367-427-4.
26. PRŮCHA, J. *Moderní vzdělávací technologie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského, 2003. 93 s. ISBN 80-86723-01-1.
27. SABOVÁ, M. *Uplatnění aktivizačních metod ve výuce na SZŠ a VOŠZ Znojmo* [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: <http://theses.cz/id/rpg5dk/84030-687445030.pdf>. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.
28. SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 150 s. ISBN 978-80-7367-246-1.
29. ŠAFRÁNKOVÁ A., NEJEDLÁ M., *Interní ošetrovatelství I*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 280 s. ISBN 80-247-1148-6.
30. ŠAFRÁNKOVÁ A., NEJEDLÁ M., *Interní ošetrovatelství II*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 212 s. ISBN 80-247-1777-8.
31. VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele 2*. 2. vyd. Praha: Grada, 2010. 456 s. ISBN 978-80-247-3357-9.

32. Vzdělávací programy. *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. 2004 [cit. 2012-01-15]. Dostupné z:

http://zpd.nuov.cz/RVP_kategorie_ML/RVP_5341M01_Zdravotnický_asistent.pdf

33. Dokumenty školy. *Střední zdravotnická škola Opava* [online]. 2010 [cit. 2012-01-15].

Dostupné z: http://www.szsopava.cz/doky/vytazek_SVP_ZA.pdf.

PŘEHLED TABULEK

Tabulka č. 1 – Celkový počet respondentů

Tabulka č. 2 – Počet respondentů dle pohlaví (učitelé)

Tabulka č. 3 – Počet respondentů dle délky pedagogické praxe

Tabulka č. 4 – Počet respondentů dle pohlaví (žáci)

Tabulka č. 5 – Pojetí výuky

Tabulka č. 6 – Vztah pedagogů k aktivizačním metodám

Tabulka č. 7 – Uplatnění aktivizačních metod ve výuce Ošetřovatelství ve 2. ročníku

Tabulka č. 8 – Rozsah využití konkrétních aktivizačních metod

Tabulka č. 9 – Využití aktivizačních metod dle cíle a použití ve výuce

Tabulka č. 10 – Zvýšení aktivity a motivace žáků

Tabulka č. 11 – Pozitivní ohlas žáků při práci s aktivizačními metodami

Tabulka č. 12 – Zlepšujete se v užívání aktivizačních metod

Tabulka č. 13 – Zájem o učební pomůcku

Tabulka č. 14 – Styl vedení výuky Ošetřovatelství z pohledu žáka

Tabulka č. 15 – Vztah žáků k aktivizačním metodám při výuce Ošetřovatelství

Tabulka č. 16 – Uplatnění aktivizačních metod učiteli při výuce Ošetřovatelství z pohledu žáka

Tabulka č. 17 – Frekvence setkání žáků s aktivizačními metodami při výuce Ošetřovatelství

Tabulka č. 18 – Vliv aktivizačních metod na žáky

Tabulka č. 19 – Znalost konkrétních níže vypsanych aktivizačních metod

Tabulka č. 20 – Práce žáků s názornými pomůckami a příklady

Tabulka č. 21 – Inscenace v hodinách Ošetřovatelství

Tabulka č. 22 – Příklady respondentů

Tabulka č. 23 – Jiné formy vyučování Ošetřovatelství

Tabulka č. 24 – Příklady respondentů

Tabulka č. 25 – Diskuse s učiteli, alternativní řešení problému

Tabulka č. 26 – Profesionalita učitelů Ošetřovatelství

PŘEHLED GRAFŮ A SCHÉMAT

Graf č. 1 – Pojetí výuky

Graf č. 2 – Vztah pedagogů k aktivizačním metodám

Graf č. 3 – Uplatnění aktivizačních metod ve výuce Ošetřovatelství ve 2. ročníku

Graf č. 4 – Rozsah využití konkrétních aktivizačních metod

Graf č. 5 – Využití metod dle cíle a použití ve výuce

Graf č. 6 – Zvýšení aktivity a motivace žáků

Graf č. 7 – Pozitivní ohlas žáků při práci s aktivizačními metodami

Graf č. 8 – Zlepšujete se v užívání aktivizačních metod

Graf č. 9 – Zájem a učební pomůcku

Graf č. 10 – Styl vedení výuky Ošetřovatelství z pohledu žáka

Graf č. 11 – Vztah žáků k aktivizačním metodám při výuce Ošetřovatelství

Graf č. 12 – Uplatnění aktivizačních metod učiteli při výuce Ošetřovatelství

Graf č. 13 – Frekvence setkání žáků s aktivizačními metodami při výuce Ošetřovatelství

Graf č. 14 – Vliv aktivizačních metod na žáky

Graf č. 15 – Znalost žáků konkrétních vypsanych aktivizačních metod

Graf č. 16 – Práce žáků s názornými pomůckami a příklady

Graf č. 17 – Inscenace v hodinách Ošetřovatelství

Graf č. 18 – Jiné formy vyučování Ošetřovatelství

Graf č. 19 – Diskuse s učiteli, alternativní řešení problémů

Graf č. 20 – Profesionalita učitelů Ošetřovatelství

Schéma č. 1 – Počet rozdaných dotazníků

Schéma č. 2 – Počet vrácených dotazníků

PŘEHLED PŘÍKLADŮ

Příklad č. 1 – Pexeso

Příklad č. 2 – Puzzle

Příklad č. 3 – ANO x NE

Příklad č. 4 – Křížovka

Příklad č. 5 – Vennův diagram

Příklad č. 6 – Riskuj – ukázka úvodní tabulky se zadáním témat a bodovým hodnocením

Příklad č. 7 – T – graf

Příklad č. 8 – INSERT

Příklad č. 9 – Zpřeházené věty

Příklad č. 10 – Myšlenková mapa

SEZNAM ZKRATEK

Atd. – A tak dále

Č. – Číslo

DC – Dílčí cíl

EUR – evokace, uvědomění si významu, reflexe

Kol. – Kolektiv

RVP – Rámcový vzdělávací program

S. – Strana

SZŠ – Střední zdravotnická škola

ŠVP – Školní vzdělávací program

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Klasifikace metod výuky dle I. J. Lenera

Příloha č. 2 – Tematický plán učiva

Příloha č. 3 – Dotazník pro pedagogy SZŠ

Příloha č. 4 – Dotazník pro žáky SZŠ

Příloha č. 5 – Riskuj

Příloha č. 6 – Průvodní dopis k umožnění dotazníkového šetření SZŠ Olomouc

Příloha č. 7 – Průvodní dopis k umožnění dotazníkového šetření SZŠ Opava

Příloha č. 8 – Využití jednotlivých aktivizačních metod - SZŠ Olomouc

Příloha č. 9 – Využití jednotlivých aktivizačních metod – SZŠ Opava

PŘÍLOHY VOLNĚ VLOŽENÉ

Příloha č. 10 – Powerpointová prezentace Riskuj v elektronické formě na CD

Příloha č. 11 – Pexeso (vytištěné a přiložené kartičky, vazební strana diplomové práce)

Příloha č. 12 – Puzzle (vytištěné a přiložené kartičky, vazební strana diplomové práce)

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 - Klasifikace metod výuky dle I. J. Lernerera

Metoda výuky	Činnost učitele	Činnost žáka
I. informačně-receptivní	prezentace informace (učitelem nebo jeho náhradním prostředkem) organizace činností učitelem	vnímání (precepce) poznatků pochopení poznatků jejich zapamatování (převážně záměrné)
II. reproduktivní	konstrukce učebních úloh na reprodukování poznatků uvědomění si jednotlivých druhů intelektuálních a praktických činností u žáků řízení a kontrola plnění učebních úloh	aktualizace poznatků reprodukování poznatků a způsobů činnosti řešení typových úloh záměrné a nezáměrné zapamatování (v závislosti na charakteru učební úlohy)
III. problémového výkladu	vytyčení problému uvědomění si jednotlivých kognitivních a psychomotorických činností žáka postupné objasňování jednotlivých kroků při řešení problému podněcování a usměrňování	vnímání poznatků pochopení problému soustředění se na posloupnost jednotlivých kroků řešení zapamatování převážně nezáměrné
IV. heuristická	vytyčení problému plánování kroků řešení postupné vytváření etapových problémových situací řízení a usměrňování činnosti žáků	vnímání pochopení podmínek aktualizace vědomostí a dovedností o postupech řešení postupné, převážně samostatné řešení sebekontrola ověření a hodnocení výsledků převaha nezáměrného zapamatování
V. výzkumná	sestavení, event. výběr vhodných učebních úloh zadání literatury zadání podmínek kontrola průběhu řešení kontrola a ověřování výsledků práce organizování hodnocení činnosti žáků	samostatné uvědomění si problému pochopení podmínek stanovení posloupnosti jednotlivých etap řešení samostatné studium literatury realizace vypracovaného plánu řešení sebekontrola v procesu zkoumání ověření řešení zdůvodnění výsledků převaha nezáměrného zapamatování

(Kantorová, s. 9- 10, 2010)

Příloha č. 2 – Tematický plán učiva

Tematický plán učiva

Vyučovací předmět - Ošetrovatelství

Ročník II. – Zdravotnický asistent

Tematický celek	Tematický celek - téma	Počet vyuč.	Od - do	Poznámka
1.	Výživa nemocných • Základní složky výživy, plnohodnotná strava, patologické stavy výživy (orientačně) • Zásady správného stolování • Dietní systém • Objednávání stravy, manipulace se stravou na oddělení • Podávání jídla dětem a dospělým dle pohybového režimu a stupně sebeděče, zásady krmení • Komunikace s nemocným o stravovacích návycích, potížích • Kojenecká výživa, příprava kojenecké stravy, krmení kojence • Kulturní specifika ve stravování • Alternativní způsob přijímání stravy- parenterálně, sondou	8	září	Exkurze - SN Opava - stravovací provoz
2.	Péče o odpočinek • Význam spánku, potřeba spánku, faktory ovlivňující spánek • Poruchy spánku • Vytváření vhodných podmínek pro odpočinek a spánek	3	září	
3.	Ošetřování nemocného s bolestí • Fyziologické bolesti • Vnímání a prožívání bolesti • Typy bolestí • Hodnocení bolestí - hodnotící a měřící škály • Způsob zmírňování bolesti • Kulturní specifika prožívání bolesti	5	září	

4.	Sledování fyziologických funkcí • Vážení a měření nemocných, zásady, záznam hodnot • Měření TT, TK, P, D, fyziologické rozmezí, patologie, záznam hodnot, zvláštnosti věkových kategorií • Sledování vědomí, hodnotící škály • Vyprazdňování močového měchýře, odborná terminologie • Bilance tekutin, záznam hodnot • Měření specifické hmotnosti moče • Cévkování ženy • Asistence u cévkování muže • Péče o permanentní katétr • Výplach močového měchýře • Sledování vyprazdňování tlustého střeva, odborná terminologie, záznamy • Klyzma, druhy, péče o nemocného • Inkontinence - druhy, pomůcky, péče o nemocného	45	říjen, listopad	
5.	Vizita • Význam, účel, formy vizity • povinnosti sestry, záznam • etické aspekty vizity	2	prosinec	
6.	Podávání a aplikace léků • Úvod k podávání léků • Formy léků, manipulace s léky • Zvláštnosti zacházení s opiaty • Objednávání léků, uložení a hospodaření s léky • Likvidace prošlých léků • Perorální aplikace léků • Místní aplikace léků - formy léků a způsoby aplikace (na kůži, konečníkem, do spojivkového vaku, nosu, ucha) • Podávání léků do dýchacích cest - inhalace • Podávání kyslíku, BOZP, pomůcky, péče o nemocného během aplikace • Aplikace injekcí: s.c, i.m. - příprava, způsob aplikace, rizika a komplikace • Příprava a asistence u infúze • Příprava i.v. injekcí, asistence při aplikaci	45	prosinec - únor	Exkurze - Lékárna SN Opava

	• Péče o periferní žilní vstup • Transfúze, TRF přípravky, příprava pomůcek, péče o nemocného • Specifika podávání léků dětem			
7.	Odběr biologického materiálu • Druhy laboratorních vyšetření, způsoby odběru • Zásady odběru a manipulace s biologickým materiálem • Dokumentace, zaznamenávání výsledků vyšetření • Odběry moče - orientační vyšetření, biochemické a mikrobiologické vyšetření moče, zvláštnosti u dětí • Odběry sputa, zvratků a jiného biologického materiálu (informativně cytologie a biopsie) • Výtěry a stěry • Odběry stolice • Odběry krve - kapilární odběry • Odběry žilní krve, zvláštnosti odběrů u dětí • Odběry žaludečního a duodenálního obsahu, výplach žaludku	40	únor - duben	Exkurze- Laboratoře SN: biochemická hematologická mikrobiologická parazitologická Exkurze - OTS
8.	Asistence při převazech • Vybavení převazového vozíku • Základní chirurgické nástroje • Asistence při převazu aseptické a septické rány • Příprava sterilního stolku • Druhy drénů, typy drenáží, péče o drény • Punkce, druhy, příprava pomůcek, nemocného, asistence při výkonu	12	duben - květen	
9.	Rehabilitační ošetřovatelství • Význam RHB, metody, účinky • Kondiční cvičení • Polohování nemocných • Vertikalizace - zásady • Fyzikální terapie (<i>informativně</i>), aplikace tepla chladu • Bazální stimulace	10	květen - červen	Exkurze - RHB
	Celkem hodin	170		

Tematický plán byl zpracován podle ŠVP Zdravotnický asistent zpracovaného dle RVP pro obor vzdělání 53-41-M/01 Zdravotnický asistent vydaného MŠMT dne 29. 5. 2008 čj. 6 907/2008-23, (SZŠ v Opavě, 2011).

Příloha č. 3 – Dotazník pro pedagogy SZŠ

Jmenuji se Markéta Kupková, jsem studentkou 2. ročníku navazujícího studia oboru Učitelství odborných předmětů pro zdravotnické školy. Dovoluji si Vás touto cestou požádat o vyplnění anonymního dotazníku, který jsem vytvořila za účelem sběru dat pro diplomovou práci s názvem Aktivizační metody ve výuce Ošetřovatelství ve 2. ročníku na středních zdravotnických školách. Předem Vám děkuji za čas věnovaný vyplnění dotazníku.

Zvolenou odpověď prosím označte, případně dopište.

1. Pohlaví

- ☐ Žena
- ☐ Muž

2. Délka pedagogické praxe

- ☐ 1 - 6 let
- ☐ 6 – 29 let
- ☐ 30 a více let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- ☐ Středoškolské
- ☐ VOŠ
- ☐ Vysokoškolské s titulem Bc.
- ☐ Vysokoškolské s titulem Mgr.

4. Jaké pojetí výuky preferujete?

- ☐ Tradiční vyučovací hodina
- ☐ Výuka vedená aktivizačními metodami
- ☐ Kombinace tradiční výuky a aktivizačních metod

5. Jaký je Váš vztah k aktivizačním metodám?

- ☐ Kladný
- ☐ Záporný

6. Uplatňujete aktivizační metody ve výuce Ošetřovatelství v druhém ročníku?

- ☐ Vždy
- ☐ Velmi často
- ☐ Často
- ☐ Zřídka
- ☐ Nikdy

Pokud jste odpověděli nikdy, přejděte na otázku č. 12.

7. Přiřaďte k jednotlivým aktivizačním metodám čísla od 1 – 5, dle frekvence užití při výuce Ošetrovatelství

(1 – nikdy, 2 – zřídka, 3 – často, 4 – velmi často, 5 – vždy)

- ☐ Brainstorming
- ☐ Brainwritting
- ☐ INSERT
- ☐ Volné psaní
- ☐ Myšlenková mapa
- ☐ Vennův diagram
- ☐ T- graf
- ☐ Pětílístek
- ☐ Diskusní pavučina
- ☐ Puzzle
- ☐ Pexeso
- ☐ Problémové učení
- ☐ Skládankové učení
- ☐ Křížovka
- ☐ Hraní rolí
- ☐ Jiné ...

8. Dle účelu a cíle použití aktivizačních metod ve výuce, nejvíce využíváte metody sloužící k (můžete vybrat více možností) :

- ☐ Motivaci žáků
- ☐ Odreagování žáků
- ☐ Diagnostice (zkoušení) žáků
- ☐ Výkladu
- ☐ Opakování probrané látky

9. Je na první pohled viditelné zvýšení motivace a aktivity žáků při zavedení aktivizačních metod do výuky?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

10. Setkáváte se u žáků s pozitivním ohlasem, při práci s aktivizačními metodami?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

11. Zdokonalujete se ve využívání aktivizačních metod?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

12. Měli by, jste zájem o učební pomůcku s vybranými aktivizačními metodami na konkrétní témata v Ošetrovatelství?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

Příloha č. 4 – Dotazník pro žáky SZŠ

Jmenuji se Markéta Kupková, jsem studentkou 2. ročníku navazujícího studia oboru Učitelství odborných předmětů pro zdravotnické školy. Dovoluji si Vás touto cestou požádat o vyplnění anonymního dotazníku, který jsem vytvořila za účelem sběru dat pro diplomovou práci s názvem Aktivizační metody ve výuce Ošetrovatelství ve 2. ročníku na středních zdravotnických školách. Předem Vám velice děkuji za čas věnovaný k vyplnění tohoto dotazníku. Dříve než začnete, s vyplňováním dotazníku dovolu, abych Vám osvětlila pojem AKTIVIZAČNÍ METODA.

Aktivizační metody mají za cíl změnit způsob vyučování a "oživit jej". Rozvíjí dovednosti, hodnoty a postoje. Žák je aktivní součástí vyučování, více pracuje, než naslouchá. Konkrétně je vyučovací hodina obohacena například o video ukázky, hraní her, skupinové řešení problému, diskuze atd.

Zvolenou odpověď prosím označte, případně dopište.

1. Pohlaví

- ☐ Dívka
- ☐ Chlapec

2. Jakým stylem nejčastěji vede učitel vyučování Ošetrovatelství?

- ☐ **Tradiční vyučovací hodina** (přivítání, opakování učiva, přednáška, shrnutí, zadání úkolů atd., převládá aktivita učitele)
- ☐ **Výuka převážně vedená aktivizačními metodami** (vyučování je z větší části vedeno jinými, než tradičním způsobem, převládají hry na probírané téma, aktivní zapojení studentů, výklad pomocí videonahrávky, diskuze s učitelem, relaxační metody atd.)
- ☐ **Kombinace tradiční vyučovací hodiny a aktivizačních metod**

3. Jaký je Váš vztah k aktivizačním metodám ve vyučování Ošetrovatelství?

- ☐ Kladný
- ☐ Záporný

4. Uplatňují aktivizační metody učitelé ve výuce Ošetrovatelství?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

V případě, že ne přejděte na 12 otázku.

5. Jestliže ano, jak často se ve vyučování s aktivizačními metodami setkáváte?

- ☐ Vždy
- ☐ Velmi často
- ☐ Často
- ☐ Zřídka
- ☐ Nikdy

6. Jaký na Vás mají aktivizační metody vliv?

- ☐ Zvyšují můj zájem o učivo
- ☐ Upevňují a ověřují vědomosti
- ☐ Učí mne samostatné práci a studiu
- ☐ Nudí mne
- ☐ Nemají na mne žádný vliv

7. Znáte a provádíte ve vyučování některé z vypsaných aktivizačních metod?

- ☐ Brainstorming (psaní myšlenek do sešitu, nebo na tabuli k určitému tématu)
- ☐ INSERT
- ☐ Volné psaní
- ☐ Myšlenková mapa
- ☐ Vennův diagram
- ☐ T – graf
- ☐ Pětílístek
- ☐ Diskusní pavučina
- ☐ Puzzle
- ☐ Pexeso
- ☐ Křížovka
- ☐ Metoda ANO x NE
- ☐ Jiné (napíšte příklad)

8. Pracujete ve výuce s názornými pomůckami, příklady, modely, audio ukázkami, video ukázkami?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

9. Stává se, že při výuce ošetrovatelství provádíte inscenace (hraní určitých rolí např. pacient atd.) k probíranému tématu?

- ☐ Ano (napíšte příklad)
- ☐ Ne

10. Kromě klasických vyučovacích hodin ošetrovatelství, máte i jiné formy vyučování? (projektové vyučování, exkurze atd.)

- ☐ Ano (napíšte příklad)
- ☐ Ne

11. Diskutujete s učiteli, mají učitelé zájem o Váš názor, můžete navrhnout nové možnosti řešení určité problematiky?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

12. Působí na Vás učitelé Ošetrovatelství jako profesionálové ve svém oboru?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

Příloha č. 5 – Riskuj

Otázky

FORMY LÉKŮ

100 bodů

- Jaké je základní dělení forem léků?

200 bodů

- Uveď příklad alespoň tří pevných forem léků, česky, latinsky a zkratku.

300 bodů

- Uveď alespoň tři příklady tekutých forem léků, česky, latinsky a zkratku.

400 bodů

- Uveď příklad alespoň čtyř tvarově nesespecifických léků česky, latinsky a zkratku.

500 bodů

- Uveď konkrétní příklad (názvy) gelového léku, masti, roztoku a šumivé tablety.

ÚČINKY LÉKŮ

100 bodů

- Co je to terapeutický účinek léků?

200 bodů

- Co je to toxický účinek léků?

300 bodů

- Co je to kumulace léků a jak ji poznáme?

400 bodů

- Vyjmenuj alespoň pět faktorů, které ovlivňují účinky léků.

500 bodů

- Co je to léková interakce a jak ovlivňuje účinky léků?

PERORÁLNÍ APLIKACE LÉKŮ

100 bodů

- Jaká je latinská zkratka pro perorální podávání léků?

200 bodů

- Jak rychlý je nástup účinku při podání léku perorálně?

300 bodů

- Jaké jsou výhody podávání léků perorálně (alespoň tři)?

400 bodů

- Jaké jsou nevýhody podávání léků perorálně (alespoň čtyři)?

500 bodů

- Uveď alespoň pět forem léků, které můžeme podávat perorálně?

SUBKUTÁNNÍ APLIKACE LÉKŮ

100 bodů

- Jaká je latinská zkratka pro subkutánní aplikaci injekcí?

200 bodů

- Co znamená subkutánní aplikace a jaké množství látky můžeme podat?

300 bodů

- Jaký lék nejčastěji aplikujeme subkutánně?

400 bodů

- Jak rychlý je nástup účinku léku při subkutánní aplikaci?

500 bodů

- Jaké jsou místa vpichu pro subkutánní injekce?

INTRAMUSKULÁRNÍ APLIKACE LÉKŮ

100 bodů

- Jaká je zkratka pro aplikaci intramuskulární injekce?

200 bodů

- Co znamená intramuskulární injekce a jaké množství léku můžeme aplikovat?

300 bodů

- Jaké druhy roztoku můžeme aplikovat do svalu?

400 bodů

- Jak rychlý je nástup účinku při aplikaci intramuskulární injekce?

500 bodů

- Jaké je místo vpichu intramuskulární injekce?

INTRAVENÓZNÍ APLIKACE LÉKŮ

100 bodů

- Jaká je zkratka pro aplikaci intravenózní injekce?

200 bodů

- Co znamená intravenózní aplikace a jaké množství můžeme aplikovat?

300 bodů

- Jaké druhy roztoků můžeme aplikovat intravenózně?

400 bodů

- Jak rychlý je nástup účinku při intravenózní aplikaci léků?

500 bodů

- Jaké jsou nejčastější místa vpichu?

Odpovědi

FORMY LÉKŮ

100 bodů

- Pevné léky, tekuté léky, tvarově nespecifické léky.

200 bodů

- Tablety – tabulatae, tbl.
- Prášky – pulveres, pulv.
- Pilulky – pilulce, pi.

300 bodů

- Roztok- solutiones, sol.
- Suspenze – suspensiones, susp.
- Tinktury- tincturae, tinc.

400 bodů

- Mast – unguentum, umng.
- Krém – creme, crm.
- Plet'ové mléko – lotio, lot.
- Čípky – suppositoria, supp.

500 bodů

- Gel – Duvira gel.
- Mast – Ketazon.
- Roztok – Heparin.
- Šumivá tableta – Celaskon.

ÚČINKY LÉKŮ

100 bodů

- Žádoucí účinek, takový, z jakým cílem, je lék podáván.

200 bodů

- Škodlivý účinek léku na organismus, může organismus poškodit.

300 bodů

- Je to stav vyskytující se, při dlouhodobém užívání léků, lék se v organismu hromadí, prokážeme jej odběrem krve na stanovení hladiny léku.

400 bodů

- Věk, pohlaví, prostředí, tělesná hmotnost, onemocnění, doba podání léku.

500 bodů

- Je to vzájemné ovlivňování dvou a více léků. Účinek léku se buď potencuje (zvyšuje), nebo inhibuje (snižuje).

PERORÁLNÍ APLIKACE LÉKŮ

100 bodů

- P.o.

200 bodů

- Průměrně 30 minut.

300 bodů

- Nejpohodlnější, nejlacinější, bezpečné, nenarušuje kožní integritu.

400 bodů

- Nelze podávat při zvracení, nauze, před některými vyšetřeními, nebezpečí aspirace.

500 bodů

- Prášky, tablety, pilulky, želatinové kapsle, dražé.

SUBKUTÁNNÍ APLIKACE LÉKŮ

100 bodů

- S.c.

200 bodů

- Pod kůži, 1 – 5 ml.

300 bodů

- Inzulín, antikoagulantia.

400 bodů

- 10 – 20 minut.

500 bodů

- Zevní strana paže, zevní strana stehna, oblast břicha, oblast hýždě.

APLIKACE INTRAMUSKULÁRNÍ INJEKCE

100 bodů

- I. m.

200 bodů

- Do svalu, 1 – 20 ml.

300 bodů

- Vodné, oleje, suspenze.

400 bodů

- 5 – 10 minut.

500 bodů

- Hýžd'ový sval, vnější horní strana stehenního svalu.

APLIKACE INTRAVENÓZNÍ INJEKCE

100 bodů

- I.v.

200 bodů

- Do žíly, neomezené množství.

300 bodů

- Vodné.

400 bodů

- Sekundy – 1 minuta.

500 bodů

- Centrální – v. subclavia, v. karotis.
- Periferní – v. mediana, v. basilica.

Příloha č. 6 – Žádost k umožnění dotazníkového šetření – SZŠ Olomouc

Vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli,

dovoluji si Vás touto cestou oslovit a požádat o vyplnění dotazníků, které jsem vytvořila za účelem sběru dat pro diplomovou práci s názvem Aktivizační metody ve výuce Ošetrovatelství ve 2. ročníku na středních zdravotnických školách.

Vytvořila jsem dva druhy dotazníků, dotazník určený pro žáky 2. ročníku, oboru Zdravotnický asistent a dotazník pro učitele ošetrovatelství oboru zdravotnický asistent na středních zdravotnických školách. Dotazníky jsou zcela anonymní, jejich vyplnění zabere cca 10 min.

ŽÁDOST POVOLENA – ŽÁDOST NEPOVOLENA

V případě Vašeho zájmu Vám výsledky výzkumného šetření předložím k nahlédnutí.

Velice Vám děkuji za ochotu i čas, který jste dotazníku věnovali.

S pozdravem

Bc. Markéta Kupková

studentka 2. ročníku navazujícího studia UOPZŠ

PdF Univerzity Palackého v Olomouci

email: mak.ki@seznam.cz

Souhlasím s provedením dotazníkového šetření

15.10.2011

Jana Anulova

Střední zdravotnická škola
Vyšší odborná škola zdravotnická
Emanuela Pöfinga, Olomouc
Pöfingova 2, 771 60 Olomouc (2)
IČ: 00660938, DIČ: CZ00660938

Příloha č. 7 – Žádost k umožnění dotazníkového šetření – SZŠ Opava

Vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli,

dovoluji si Vás touto cestou oslovit a požádat o vyplnění dotazníků, které jsem vytvořila za účelem sběru dat pro diplomovou práci s názvem Aktivizační metody ve výuce Ošetrovatelství ve 2. ročníku na středních zdravotnických školách.

Vytvořila jsem dva druhy dotazníků, dotazník určený pro žáky 2. ročníku, oboru Zdravotnický asistent a dotazník pro učitele ošetrovatelství oboru zdravotnický asistent na středních zdravotnických školách. Dotazníky jsou zcela anonymní, jejich vyplnění zabere cca 10 min.

V případě Vašeho zájmu Vám výsledky výzkumného šetření předložím k nahlédnutí.

Velice Vám děkuji za ochotu i čas, který jste dotazníku věnovali.

S pozdravem

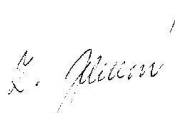
Bc. Markéta Kupková

studentka 2. ročníku navazujícího studia UOPZS

PdF Univerzity Palackého v Olomouci

email: mak.ki@seznam.cz

Střední zdravotnická škola
Opava, Dvořákovy sady 2
příspěvková organizace

ŽÁDOST POVOLENA → ŽÁDOST NEPOVOLENA

Dne: 3.11.2011

SZS V OPAVĚ

Příloha č. 8 - Využití jednotlivých aktivizačních metod – SZŠ Olomouc

	1 – nikdy		2 - zřídka		3 - často		4 – velmi často		5 - vždy	
Aktivizační metody	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Brainstorming	1	6,25	1	6,25	9	56,25	5	31,20	0	0,00
Brainwritting	6	37,5	5	31,25	3	18,75	2	12,50	0	0,00
INSERT	2	12,5	8	50,00	5	31,25	1	6,25	0	0,00
Volné psaní	1	6,25	2	12,50	8	50,00	5	31,25	0	0,00
Myšlenková mapa	0	0,00	2	12,50	5	31,25	9	56,25	0	0,00
Vennův diagram	4	25,00	6	37,50	5	31,25	1	6,25	0	0,00
T – graf	9	56,25	5	31,25	2	12,50	0	0,00	0	0,00
Pětílístek	1	6,25	1	6,25	6	37,50	8	50,00	0	0,00
Diskusní pavučina	4	25,00	5	31,25	4	25,00	3	18,75	0	0,00
Puzzle	5	31,25	9	53,25	2	12,5	0	0,00	0	0,00
Pexeso	4	25,00	10	62,50	2	12,50	0	0,00	0	0,00
Problémové učení	7	43,75	2	12,50	4	25,00	3	18,75	0	0,00
Skládkankové učení	3	18,75	4	25,00	6	37,50	3	18,75	0	0,00
Křížovka	0	0,00	3	18,75	6	37,50	6	37,50	1	6,25
Hraní rolí	4	25,00	1	6,25	6	37,50	5	31,25	0	0,00
Jiné	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00

Příloha č. 9 - Využití jednotlivých aktivizačních metod – SZŠ Opava

	1 – nikdy		2 - zřídka		3 - často		4 – velmi často		5 - vždy	
Aktivizační metody	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Brainstorming	4	28,60	1	7,10	7	50,00	2	14,30	0	0,00
Brainwritting	7	50,00	6	42,90	0	0,00	1	7,10	0	0,00
INSERT	13	92,90	0	0	1	7,10%	0	0,00	0	0,00
Volné psaní	8	57,20	3	21,40	1	7,10%	2	14,30	0	0,00
Myšlenková mapa	0	0,00	2	14,30	9	64,30	3	21,40	0	0,00
Vennův diagram	13	92,90	0	0	1	7,10	0	0,00	0	0,00
T – graf	11	78,60	3	21,40	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Pětilístek	9	64,30	4	18,60	1	7,10	0	0,00	0	0,00
Diskusní pavučina	8	57,20	4	28,60	1	7,10	1	7,10	0	0,00
Puzzle	8	57,20	1	7,10	3	21,40	2	14,30	0	0,00
Pexeso	3	21,40	4	28,60	5	35,70	2	14,30	0	0,00
Problémové učení	6	42,90	3	21,40	3	21,40	2	14,30	0	0,00
Skládkové učení	8	57,20	1	7,10	4	28,60	1	7,10	0	0,00
Křížovka	0	0,00	2	14,30	10	71,40	1	7,10	1	7,10
Hraní rolí	2	14,30	4	28,60	3	21,40	3	21,40	2	14,30
Jiné	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00

ANOTACE PRÁCE

Jméno a příjmení:	Bc. Markéta Kupková
Katedra:	Antropologie a zdravotní vědy
Vedoucí práce:	Mgr. Jana Majerová
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Aktivizační metody ve výuce Ošetrovatelství ve 2. ročníku na středních zdravotnických školách
Název v angličtině:	Activization methods used in teaching courses of nursing on 2 nd grades of Secondary Schools of Nursing.
Anotace práce:	Cílem diplomové práce Aktivizační metody ve výuce Ošetrovatelství ve 2. ročníku na středních zdravotnických školách je zjistit, zda učitelé uplatňují aktivizační metody ve výuce Ošetrovatelství ve 2. ročníku na středních zdravotnických školách a vytvořit učební pomůcku s vybranými aktivizačními metodami na konkrétní témata v Ošetrovatelství. Teoretická část práce obsahuje obecnou charakteristiku pojetí výuky, metod výuky a jejich klasifikaci, popis aktivizačních metod, jejich dělení a charakteristiku předmětu Ošetrovatelství. Metodikou práce je dotazníkové šetření, které je určeno dvěma skupinám respondentů, učitelům a žákům SZŠ v Olomouci a Opavě. Práce nabízí výsledky dotazníkového šetření, srovnání výsledků mezi jednotlivými skupinami respondentů, srovnání souladu dotazníkového šetření učitelů a žáků, a srovnání vybraných položek s výsledky s jiných výzkumů. Závěrečnou kapitulu diplomové práce tvoří vybrané aktivizační metody a jejich praktická aplikace na konkrétní témata v Ošetrovatelství ve 2. ročníku. Kapitola vytváří učební pomůcku tvořenou 16 různými aktivizačními metodami, prakticky zpracovanými a aplikovanými na konkrétní témata v Ošetrovatelství.

Klíčová slova:	Aktivizační metody, metody výuky, pojetí výuky, vyučovací předmět Ošetrovatelství.
Anotace v angličtině:	Aim of this Thesis is to find out if teachers employ activization methods in teaching courses of nursing on 2 nd grades of secondary schools of nursing and to create teaching aid with choosen activization methods for specific topics in nursing. Theoretical section of this Thesis consist of general characteristic of teaching concept, teaching methods and their classification, description and classification of activization methods, characteristic of nursing course. For Thesis methodology is used questionnaire survey applied on two groups of respondents - teachers and students of Secondary School of Nursing in Olomouc and Opava. Results of this survey are then presented from several perspectives: comparison between these two groups of respondents, results uniformity comparison among teachers and students, comparison of selected survey items to results from other researches/surveys. Thesis final chapter consist of selected activization methods and their practical application on specific subject in 2 nd grade nursing course. This final chapter sets up teaching aid which consists of 16 different activization methods which are practically composed and applied on specific subjects in nursing.
Klíčová slova v angličtině:	Activization methods, teaching methods, teaching approach/conception, nursing course/subjekt
Přílohy vázané v práci:	9 příloh
Rozsah práce:	121 stran
Jazyk práce:	Český